МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
(повна назва кафедри)

Кваліфікаційна робота

другий (магістерський)
(рівень вищої освіти)

на тему: ОПТИМІЗАЦІЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПАТ «ЗСС» В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ

Виконав: студент 2 курсу, групи 8.0723-уфпс-д
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)
освітньої програми управління фінансами підприємницьких структур
спеціалізації_____
(код і назва спеціалізації)

Стефанова О.Л._____
(ініціали та прізвище)
Керівник професор кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів,
д.е.н., проф. Метеленко Н.Г.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)
Рецензент доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, к.е.н, доц.
Сіліна І.В.
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя
2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНИЙ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ім. Ю.М. ПОТЕБНІ

Кафедра інформаційної економіки, підприємництва та фінансів
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код та назва)
Освітня програма Управління фінансами підприємницьких структур
(код та назва)
Спеціалізація _____
(код та назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри *д.е.н., проф.*
Клопов І.О.

«____» _____2024 року

З А В Д А Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Стефанової Олени Леонтіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи (проєкту) Оптимізація дебіторської заборгованості ПАТ «ЗСС» в контексті політики управління оборотними активами
керівник роботи Метеленко Н.Г., *д.е.н.*
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом ЗНУ від «28» лютого 2024 року № 358-с
2. Строк подання студентом роботи _19.02.2025 р.__
3. Вихідні дані до роботи *Публічна інформація, що досліджується в роботі; статистичні макроекономічні дослідження. Фахові періодичні видання. Наукові роботи. Публічна інформація за темою. Відкриті джерела інформації*
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)_____
Теоретична частина. Досліджено теоретичні та методичні основи фінансового управління дебіторською заборгованістю.
Аналітична частина. Проаналізовано дебіторську заборгованість як складову оборотних активів та її вплив на фінансовий стан підприємства.
Проєктна частина. Обгрунтовано заходи з удосконалення управління дебіторською заборгованістю ПАТ «ЗСС».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):
Рис. 1.1. Підходи до трактування оборотних активів. Рис. 1.2. Класифікаційні ознаки оборотних активів. Рис. 1.3. Етапи управління дебіторською заборгованістю. Рис. 1.4. Механізм управління дебіторською заборгованістю.

Рис. 2.1. Обсяги реалізації продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». Рис. 3.1. Напрями регуляторної політики Уряду України, спрямовані на усунення бар'єрів, які перешкоджають веденню підприємницької діяльності. Рис. 3.2. Прямі іноземні інвестиції в Україну. Рис. 3.3. Потреби вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	*Метеленко Н.Г., професор кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, д.е.н.*		
2	*Метеленко Н.Г., професор кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, д.е.н.*		
3	*Метеленко Н.Г., професор кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів, д.е.н.*		

7. Дата видачі завдання 03.09.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	*Дослідження теоретичних основ управління дебіторською заборгованістю у складі оборотних активів*		
2	*Огляд джерел інформації теоретичних засад щодо управління дебіторською заборгованістю*		
3	*Збір даних та опрацювання публічної інформації щодо аналізу фінансового стану підприємства за даними фінансової звітності ПАТ «ЗСС»*		
4	*Дослідження інструментарію оцінки дебіторської заборгованості у складі оборотних активів ПАТ «ЗСС»*		
5	*Удосконалення управління дебіторською заборгованістю у складі оборотних активів*		

Студент _____ Стефанова О.Л.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи (проєкту) _____ Метеленко Н.Г.
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Сіліна І.В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

АНОТАЦІЯ

Стефанова О.Л. Кваліфікаційна робота магістра «Оптимізація дебіторської заборгованості ПАТ «ЗСС» в контексті політики управління оборотними активами»: 114 стор., 8 рис., 17 табл., 56 джерел.

Ключові слова: ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, ОБОРОТНІ АКТИВИ, ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ, КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Обгрунтовано теоретичні та методичні основи управління оборотними активами за технологією фінансового аналізу. Виконано дослідження активів та їх складових за технологією фінансового аналізу в умовах війни. Запропоновано удосконалення управління дебіторською заборгованістю в умовах внутрішніх та зовнішніх загроз.

ABSTRACT

Stefanova O.L. Master's Qualification work «Optimization of receivables of PJSC «ZSS» in the context of the policy of management of current assets»: 114pages, 8 Fig., 17 Table, 56 sources.

Keywords: RECEIVABLES, CURRENT ASSETS, FINANCIAL RESULT, ACCOUNTS PAYABLE

The theoretical and methodological bases of management of current assets according to financial analysis technology are substantiated. The research of assets and their components by financial analysis technology in war was completed. Improving the management of receivables in the conditions of internal and external threats.

ЗМІСТ

ВСТУП 6

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ТА ЇХ СКЛАДОВИМИ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ..... 9

1.1. Оборотні активи як економічні ресурси у господарській діяльності підприємства ……..…… 9

1.2. Управління дебіторською заборгованістю як стратегічною складовою оборотних активів за інструментарієм фінансового аналізу…. 15

1.3. Інструменти підтримки бізнесу у воєнний час: ключові тренди 2024 р. 28

РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ АКТИВІВ ТА ЇХ СКЛАДОВИХ НА ПАТ «ЗСС» ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ…… 39

2.1. Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Запоріжсталь»….. 39

2.2. Дослідження активів ПАТ «Запоріжсталь» та їх складових: стан, структура, динаміка, тенденції…… 46

2.3. Дослідження відносних показників ефективності використання активів та їх складових у господарській діяльності ПАТ «ЗСС» ……..…. 59

РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ «ЗСС» В УМОВАХ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ ……...……. 69

3.1. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю як передумова стійкої платоспроможності підприємства ПАТ «ЗСС» ……. 69

3.2. Державна підтримка підприємств промисловості під час війни як запорука ефективності та платоспроможності бізнесу…… 77

3.3. Формування системи управління внутрішніми та зовнішніми загрозами для промислового підприємства ПАТ «ЗСС» в умовах війни: організаційний аспект …… 87

ВИСНОВКИ……. 98

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…… 107

ДОДАТКИ……. 114

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Оборотні активи є основним ресурсним потенціалом діяльності підприємства. Проблема управління підприємствами в нестабільних ситуаціях є доречною й актуальною, оскільки саме за допомогою управління, як однієї із невід'ємних функцій будь якої системи має забезпечити збереження і розвиток цієї системи та вимагає адаптації кожного окремого підприємства до нового середовища і відповідно зміни, у зв'язку з цим, логіки і принципів його функціонування. Для цього необхідно проаналізувати, зміни яких структур допоможуть пристосуватися до вимог зовнішнього середовища. Одним із головних факторів виробничого підприємства є розробка плану оптимізації оборотних активів. В умовах євроінтеграції та війни потребує вдосконалення систематизація підходів до управління дебіторською заборгованістю. Варто звернути увагу на питання розробки певного алгоритму управління дебіторською заборгованістю для вітчизняних підприємств. Ці та інші питання сьогодні потребують дослідження та як найшвидшого вирішення. Слід зазначити, що наявність дебіторської заборгованості пов'язана з пошуком компромісного рішення між ризиком та доходністю. Її оптимальний розмір визначається порівнянням доходів, які підприємство розраховує отримати при певному рівні інвестованих у дебіторську заборгованість коштів, з витратами, які воно буде нести для цього. Формалізовані процедури та моделі поведінки підприємства з існуючими та потенційними контрагентами щодо реалізації їм активів із відстроченням платежу та стягненням заборгованості за своєю суттю і є управлінням дебіторською заборгованістю підприємства, яка в свою чергу є складовою менеджменту підприємства. Відомо, що дебіторська заборгованість як елемент оборотних активів підприємства має динамічний характер та варіабельність. Її розмір та якість залежить від певної сукупності факто рів макро- та мікросередовища. Тому актуальним завданням є врахування загроз внутрішнього та зовнішнього середовища при розробці

політики управління дебіторською заборгованістю в контексті управління оборотними активами.

Об'єкт дослідження магістерської роботи – процеси управління дебіторською заборгованістю як стратегічною складовою оборотних активів.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних аспектів управління дебіторською заборгованістю в контексті політики управління оборотними активами.

Мета магістерської роботи – розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення управління дебіторською заборгованістю як стратегічною складовою оборотних активів промислового підприємства ПАТ «ЗСС».

Для досягнення зазначеної мети в магістерській роботі ***вирішено наступні завдання***:

– досліджено теоретичні та методичні основи управління оборотними активами та їх складовими за технологією фінансового менеджменту;

– досліджено інструменти підтримки бізнесу у воєнний час (зокрема промисловості);

– досліджено активи та їх складові на ПАТ «ЗСС» за технологією фінансового аналізу;

– виконано аналіз системи відносних показників, які характеризують активи, платоспроможність, фінансову стійкість та ефективність господарської діяльності;

– проаналізовано взаємозв'язок між дебіторською та кредиторською заборгованістю;

– запропоновано комплекс заходів з удосконалення управління дебіторською заборгованістю в умовах внутрішніх та зовнішніх загроз на основі системного аналізу з урахуванням заходів державної підтримки бізнесу.

В магістерській роботі використано такі загальнонаукові і спеціальні методи дослідження: діалектичний метод і метод спостережень, методи критичного та порівняльного аналізу і синтезу, системний підхід.

Наукова новизна одержаних результатів магістерського дослідження полягає у наступному:

– ***удосконалено*** теоретичний підхід до управління дебіторською заборгованістю в контексті врахування впливу механізму державної підтримки бізнесу під час війни та у період воєнного відновлення;

– ***набув подальшого розвитку*** науковий погляд на оптимізаційні заходи з управління елементами оборотних активів, який враховує формування системи управління внутрішніми та зовнішніми загрозами.

Інформаційною базою магістерської роботи є методичні та наукові праці з теми дослідження, нормативні та законодавчі акти України, статистична інформація, фінансова звітність.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що результати магістерського дослідження обговорено на засіданні наукового гуртка кафедри «Інформаційна економіка, підприємництво та фінанси» ІННІ ім. Ю.М. Потебні ЗНУ; тема доповіді «Управління внутрішніми та зовнішніми загрозами промислового підприємства ПАТ «Запоріжсталь» під час війни».

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 114 стор. Робота містить 8 рисунків, 17 таблиць. Список використаних джерел включає 56 найменування.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ТА ЇХ СКЛАДОВИМИ ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ

1.1. Оборотні активи як економічні ресурси у господарській діяльності підприємства

Оборотні активи є основним ресурсним потенціалом діяльності підприємства. Проблема управління підприємствами в нестабільних ситуаціях є доречною й актуальною, оскільки саме за допомогою управління, як однієї із невід'ємних функцій будь якої системи має забезпечити збереження і розвиток цієї системи та вимагає адаптації кожного окремого підприємства до нового середовища і відповідно зміни, у зв'язку з цим, логіки і принципів його функціонування. Для цього необхідно проаналізувати, зміни яких структур допоможуть пристосуватися до вимог зовнішнього середовища. Одним із головних факторів виробничого підприємства є розробка плану оптимізації оборотних активів [1, 3].

Дослідженням питань оптимізації та ефективності управління оборотними активами присвятила час велика кількість відомих вітчизняних і зарубіжних науковців. Значний внесок у дослідження проблем пов'язаних з оптимізацією управління оборотними активами зробили такі вітчизняні науковці: В.В. Биковський, О.С. Бондаренко, А.І. Голубко, Г.В. Брушко, В.І. Чобіток, К.С. Пятилокотова, Р.А. Став'юк, В.В. Ковальов, І.А. Бланк, Д.Л. Ящук та ін. Оборотні засоби постійно знаходяться у русі, здійснюють кругообіг, переходячи з грошових засобів у виробничі запаси, з виробничих запасів – у незавершене виробництво, з неза вершеного виробництв – у готову продукцію, з готової продукції – у кошти в розрахунках, з коштів у розрахун ках – у грошові засоби. Тому головним є вирішення про блеми організації діяльності підприємства у частині обо ротних активів. Необхідно

зазначити на тому, що у разі нестачі необхідного обсягу активів у певний час, може спровокувати до втрат можливостей виконувати свої зо бов'язання у повній мірі. Фінансова нестабільність зовні шнього середовища, посилення конкуренції на ринках є передумовами до виникнення проблеми забезпечення життєздатності підприємства та створення умов для погіршення ситуації у майбутньому. До факторів зовнішнього середовища відносять: економічну ситуацію в країні загалом; темпи інфляції (дефляції); рівень ставок банківського кредитування; тенденції інвестиційного ринку (інвестиційний клімат); особливості податкового законодавства; недосконаліть нормативно-правової документації; зменшення чисельності населення.

Розв'язання зазначеної проблеми потребує модифікації системи управління підприємством, і передусім це стосується оборотних активів. Раціональне управління оборотними активами дозволяє підвищити ефективність операційної та фінансової діяльності у взаємозв'язку. Пріоритетним напрямом вирішення основних завдань управління оборотними активами є розробка механізму оптимізації, що дозволить обрати серед безлічі можливостей, найкращий варіант їх обсягу і структури з точки зору цілей розвитку підприємства. Значущість проблем, що пов'язані з оптимізацією оборотних активів підприємств, пояснюється і тим, що оборотні активи займають вагому частку в загальному обсязі майна, тому навіть незначні їх зміни або невідповідність оптимізаційним параметрам можуть призвести до помітного позитивного або негативного ефекту; ці активи характеризуються високим рівнем мобільності та швидкістю обороту.

Від структури, обсягу та швидкості руху ліквідних активів залежать можливості суб'єктів підприємництва щодо збільшення обсягів обороту, забезпечення відповідних рівнів ліквідності, платоспроможності, рентабельності тощо. Для того щоб розуміти, як оптимізувати використання оборотних активів, необхідно дослідити їх визначення. Існує багато підходів до трактування даної категорії.

Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [4], оборотні активи – гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи використання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу. У своїй роботі Бланк І.А. зауважив, що оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприєм ства, що забезпечують поточну виробничокомерцій ну діяльність підприємства та, що повністю спожива ються у процесі одного виробничокомерційного цик лу [2, с. 125]. Як можна побачити [7, 8, 10], є велика кількість варіантів тлу мачення поняття, але всі вони дають можливість виді лити спільні риси, які в свою чергу характеризують обо ротні фонди з різних сторін. Отже, «оборотні активи» – це активи підприємства, що використовуються підприємством протягом дванадцяти місяців або операційного циклу, якщо він є більшим, та переносять свою вартість на вартість новоствореної продукції повністю, забезпечуючи безперервний процес виробництва і реалізації продукції. В наукових джерелах можна побачити поділ оборотних активів за економічним змістом на: фонди обігу та оборотні виробничі фонди. Оборотні фонди є матеріальними ресурсами підприємства, частка виробничих фондів, які повністю споживаються в кожному виробничому циклі, змінюючи свою первісну форму, розміри та властивості та переносять свою вартість на вартість на створювану продукцію в повному обсязі. Одна їх частина входить до продукції та утворює її матеріальний склад, а друга допомагає виконувати виробничий процес. Фондами обігу є та частина засобів виробництва, яка не бере участі у виробничих циклах, але авансується підприємством на створення засобів оборотних фондів: матеріалів, сировини, деталей, палива тощо. Іншими словами, фонди обігу – це всі засоби, які перебувають на підприємстві у грошовій чи безготівковій формі і юридично, в будь який момент, можуть бути конвертовані у вільні кошти підприємства [1].

Під час розгляду фінансової звітності, в цьому ви падку «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» першою статтею у розділі II «Оборотні активи» є запаси. Відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку (далі П(С)БО) № 9 «Запаси» формулюється наступне визначення поняття запасів. Запаси – активи, які: утримуються для подальшо го продажу (розподілу, передачі) за умов звичайної гос подарської діяльності; перебувають у процесі виробниц тва з метою подальшого продажу продукту виробницт ва; утримуються для споживання під час виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг, а також управління підприємством [5].

Багато уваги науковці приділяють розгляду дебіторської заборгованості, бо вона є вагомою частиною складу обігових активів. Відповідно до П(С)БО №10 [6] «Дебіторська заборгованість» дебіторська заборгованість – сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторами є юридичні та фізичні особи, які внаслідок минулих подій стали винні підприємству певну суму грошових коштів, їх еквівалентів та інших активів.

Виділяють довгострокову і поточну дебіторську заборгованість за терміном погашення. Залежно від своєчасності погашення поточна дебіторська заборгованість класифікується:

- сумнівна – дебіторська заборгованість, щодо якої є невпевненість у її погашенні боржником;
- безнадійна – дебіторська заборгованість, щодо якої є впевненість у її непогашенні боржником або за якою минув строк позовної давнини.

Поточні фінансові інвестиції – це інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які мають можливість бути вільно реалізовані у будьякий момент (крім інвес тицій, які є еквівалентами грошових коштів). Грошові кошти (гроші) – готівка, кошти на рахун ках у банках та депозити до запитання. Еквіваленти грошових коштів (грошей) – короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошей і які характеризуються незначним ризиком зміни вартості. Для успішного

функціонування підприємства необхідно розробити певну систему управління обіговими активами. На підставі опрацювання літературних джерел, можна виділити такі підходи до трактування оборотних активів (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Підходи до трактування оборотних активів

Класифікація оборотних активів, як і активів в цілому, досить широка і налічує безліч ознак. В економічній літературі не визначається комплексна класифікація, що включає найбільш поширені класифікаційні ознаки. Замість цього існує безліч різних класифікацій, в яких ряд ознак або дублюються, або мають різні назви, зберігаючи при цьому свою сутність. У зв'язку з цим виникають труднощі у визначенні виду оборотного активу, що може привести до помилкового його визначенням і, як наслідок, негативно відбитися на ефективності управління ним. Тож пропонуємо об'єднати найбільш важливі ознаки у загальну схему (рис. 1.2).

Під системою управління оборотними активами необхідно усвідомлювати сукупність відокремлених, але пов’язаних між собою елементів, що забезпечують цілеспрямовану дію на об’єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання комплексу методів управління з метою підтримання відповідного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства.

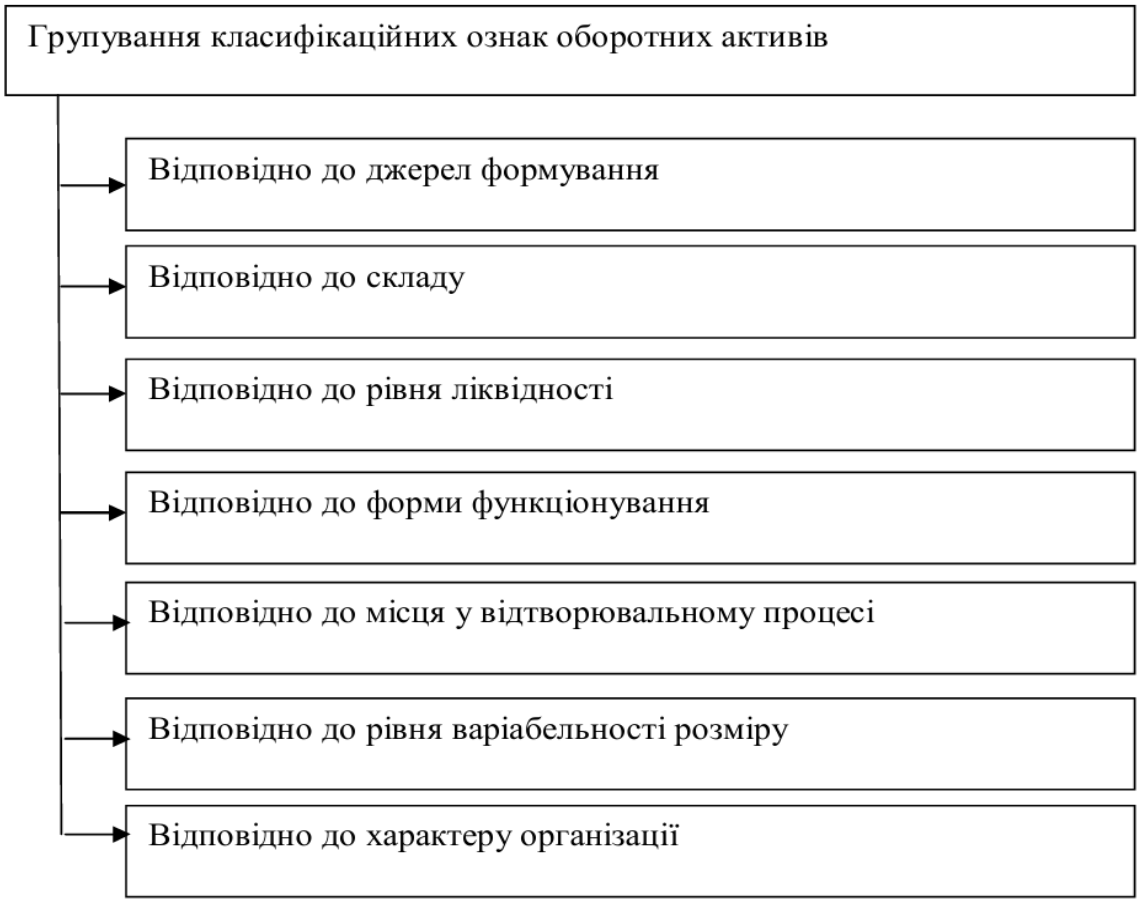

Рис. 1.2. Класифікаційні ознаки оборотних активів

Важливим для оцінки оборотних засобів є показники ліквідності. Ліквідність балансу виражається в ступені забезпеченості боргових зобов’язань підприємства його активами, строк обернення у грошову готівку яких, відповідає строку погашення платіжних зобов’язань. Ліквідність балансу досягається встановленням рівності між зобов’язаннями підприємства та його активами. Вона характеризує наявність у нього оборотних коштів у розмірі, теоретично достатній кількості для погашення

короткострокових зобов’язань навіть з порушенням строків погашення, які передбачені контрактом. З метою розробки дієвої системи управління необхідно провести аналіз оборотних активів підприємства.

Отже, підсумовуючи сучасний підхід науковців до змісту оборотних активів, можна виділити певні ознаки аналізованої категорії: оборотні активи є найбільш мобільною складовою з загального обсягу активів підприємства; для ефективного функціонування підприємства необхідно постійно відновлювати та підтримувати на достатньому рівні оборотні активи; оборотні активи повинні бути узгоджені з сумою поточних зобов'язань; саме ця частина активів повинна приносити підприємству найбільші економічні вигоди (шляхом забезпечення ліквідності, платоспроможності, прибутковості).

1.2. Управління дебіторською заборгованістю як стратегічною складовою оборотних активів за інструментарієм фінансового аналізу

Фінансовий стан підприємств значною мірою залежить від ефективно організованої системи управління дебіторською заборгованістю. Адже її виникнення уникнути неможливо, а воно супроводжується ризиком неповернення, породжує втрату коштів у вигляді інфляції, на залучення банківського кредиту для забезпечення безперервної діяльності, на повернення заборгованості тощо. Для отримання своєчасної та об’єктивної інформації існує необхідність раціональної організації облікового відображення та аналізу дебіторської заборгованості, що є запорукою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Одним із факторів, що гальмує розвиток підприємств, є недостатнє інформаційне забезпечення. Воно охоплює сукупність первинних і зведених даних, організацію збереження накопиченої інформації, способи її подання та методи перетворень. При цьому необхідно, щоби споживач отримував необхідну інформацію з мінімальними витратами на її підготовку. Проте нормативно

рекомендовані форми бухгалтерського обліку не враховують специфіку дебіторської заборгованості, що зумовлене частою наявністю значної кількості контрагентів та різних термінів непогашення.

Облікові регістри, рекомендовані для використання, не передбачають накопичення інформації про розрахунки з дебіторами різного рівня деталізації та узагальнення. Це зумовлює неможливість отримання інформації про дебіторську заборгованість в обсязі та вигляді, які достатні для проведення аналізу розрахунків з дебіторами, з метою прогнозування ймовірності настання платіжної кризи та складання рекомендацій щодо її попередження.

Підприємствам необхідно вдосконалювати ведення обліку взаєморозрахунків, організовувати ефективну та дієву систему внутрішньогосподарського контролю й аналізу дебіторської заборгованості, а також шукати шляхи ефективного управління нею. Відвантажуючи виготовлену продукцію (товари, роботи, послуги), підприємства, як правило, не отримують оплату одразу. Протягом періоду від моменту реалізації продукції до моменту надходження платежу засоби підприємства знаходяться у вигляді дебіторської заборгованості. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигід, а її сума може бути достовірно визначена [6].

Дебіторська заборгованість приймається на баланс за історичною (фактичною) собівартістю. Вона є вартістю придбаних дебітором активів (наприклад, товарів, нематеріальних активів, виконаних робіт, наданих послуг, коштів, нарахованих до одержання відсотків). Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги, відповідно до джерела [6], зараховується на баланс (визнається в обліку) одночасно з визнанням доходу. Таким чином, для визнання поточної дебіторської заборгованості за продукцію необхідно, щоб виконувалися такі критерії визнання доходу:

– покупцю передано ризики та вигоди, пов’язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);– підприємство не здійснює надалі управ ління та контроль за реалізованою продук цією (товарами, іншими активами);

– суму доходу (виручку) можна достовірно визначити;

– існує впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства, а витрати, пов’язані з операцією, можна достовірно визначити [6].

Момент передачі ризиків і вигід, пов’язаних з правом власності на продукцію, визначається на основі договору, укладеного між продавцем і покупцем. Нині не існує якого-небудь однозначного вирішення проблеми непогашення дебіторської заборгованості. Науковці [11, с. 194] наголошують на тому, що усі розроблені схеми реструктуризації заборгованості мають цілу низку недоліків, тому під час управління дебіторською заборгованістю необхідно всебічно вивчити кожен конкретний випадок, зводячи до мінімуму дію негативних наслідків і враховуючи не тільки економічні, але й політичні фактори.

Для проведення аналізу дебіторської заборгованості зазвичай використовуються традиційні методики та процедури, розраховуються аналітичні показники, яким необхідно дати економічну інтерпретацію. Сьогодні, як зазначають науковці, [12; 13; 14; 15; 17; 18; 19], аналіз показників дебіторської заборгованості розглядається в контексті аналізу інших об’єктів, водночас цей об’єкт обліку заслуговує особливої уваги, тому результати аналізу повинні задовольняти інформаційні потреби користувачів фінансової звітності. З огляду на це, в методиці аналізу важливою є системність показників, які характеризують стан дебіторської заборгованості. Повинен існувати взаємозв’язок між інформацією про стан дебіторської заборгованості за звітний період, загальним напрямом зміни суми заборгованості, прийнятими рішеннями, що дасть можливість оцінити результати діяльності підприємства, ефективність управлінських рішень за минулі періоди та спрогнозувати діяльність на майбутній період. На основі

облікової інформації приймаються управлінські рішення, а отже, їх якість залежить від якості використовуваної інформації.

Мета аналізу поточної дебіторської заборгованості полягає в оцінюванні рівня, динаміки, структури, ліквідності, кредитної політики, ефективності інвестування в дебіторську заборгованість фінансових засобів, визначенні фактично непогашеної заборгованості за попередні періоди. Джерелами аналізу дебіторської заборгованості є баланс підприємства, примітки до фінансових звітів, дані аналітичного та синтетичного обліку, нормативно-методичні документи з обліку, інвентаризації, контролю, внутрішня звітність.

У загальній сумі поточної дебіторської заборгованості заборгованість за товари, роботи, послуги має найбільшу питому вагу, тому в процесі аналізування цей вид аналізується окремо. З цією метою складають аналітичні таблиці. На кожному етапі аналізу такі таблиці мають конкретну мету. На підготовчому етапі збирається вихідна інформація, дебіторська заборгованість систематизується та групується. На етапі аналітичної обробки інформації здійснюються обчислення показників. На заключному етапі в таблицю вносяться основні показники, отримані в результаті аналізу [20, с. 103].

Управління заборгованістю підприємства передбачає розробку плану-графіку роботи з дебіторами щодо інкасації заборгованості, яка базується на інвентаризації заборгованості, її ранжуванні за строками, забезпеченості та надійності повернення. Вдосконалення економічного та фінансового інструментарію системи управління дебіторською заборгованістю передбачає розроблення ефективних механізмів, спрямованих на оптимізацію обсягів та структури заборгованості, формування ефективних принципів та стандартів кредитної політики, скерованих на підвищення ефективності використання капіталу підприємства, вкладеного в дебіторську заборгованість, а також побудову ефективної системи управління інкасацією дебіторської

заборгованості з оптимальною швидкістю її погашення, мінімальними ризиками та максимальним результатом для підприємства.

Отже, підприємства повинні здійснювати управління дебіторською заборгованістю у таких напрямах:

- посилення контролю за нею через створення на підприємстві спеціальних під розділів;
- здійснення аналізу стану дебіторської заборгованості;
- розроблення ефективних схем проведення розрахунків зі споживачами;
- запровадження схем погашення дебіторської заборгованості;
- зміцнення платіжної дисципліни на підприємстві, запобігання утворенню дебіторської заборгованості в майбутньому;
- розроблення та вжиття плану заходів з реструктуризації дебіторської заборгованості та координації у цій сфері.

В умовах євроінтеграції та війни потребує вдосконалення систематизація підходів до управління дебіторською заборгованістю. Варто звернути увагу на питання розробки певного алгоритму управління дебіторською заборгованістю для вітчизняних підприємств. Ці та інші питання сьогодні потребують дослідження та як найшвидшого вирішення. Слід зазначити, що наявність дебіторської заборгованості пов’язана з пошуком компромісного рішення між ризиком та доходністю. Її оптимальний розмір визначається порівнянням доходів, які підприємство розраховує отримати при певному рівні інвестованих у дебіторську заборгованість коштів, з витратами, які воно буде нести для цього. Формалізовані процедури та моделі поведінки підприємства з існуючими та потенційними контрагентами щодо реалізації їм активів із відстроченням платежу та стягненням заборгованості за своєю суттю і є управлінням дебіторською заборгованістю підприємства, яка в свою чергу є складовою менеджменту підприємства. Відомо, що дебіторська заборгованість як елемент оборотних активів підприємства має динамічний характер та

варіабельність. Її розмір та якість залежить від певної сукупності факто рів макро- та мікросередовища [21, с. 27].

Важливою методичною проблемою оцінювання стану боргових відносин між підприємствами та ефективності управління дебіторською забор гованістю є визначення її якості. Дебіторська заборгованість як актив має потенційні можливості прямо або опосередковано сприяти припливу коштів до підприємства, що характеризує її економічну вигідність. «Якість» дебіторської заборгованості слід розглядати з урахуванням економічної вигідності даної дебіторської заборгованості певного суб'єкта господарювання. Показником якості дебіторської заборгованості пропонується вважати частку прострочених боргів у загальному її обсязі, що дасть змогу характеризувати стан боргових відносин між підприємствами на різних рівнях [22, с. 365]. Для забезпечення платоспроможності, ліквідності, прибутковості підприємства шляхом створення ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю передбачається виконання таких етапів управління (рис. 1.3).

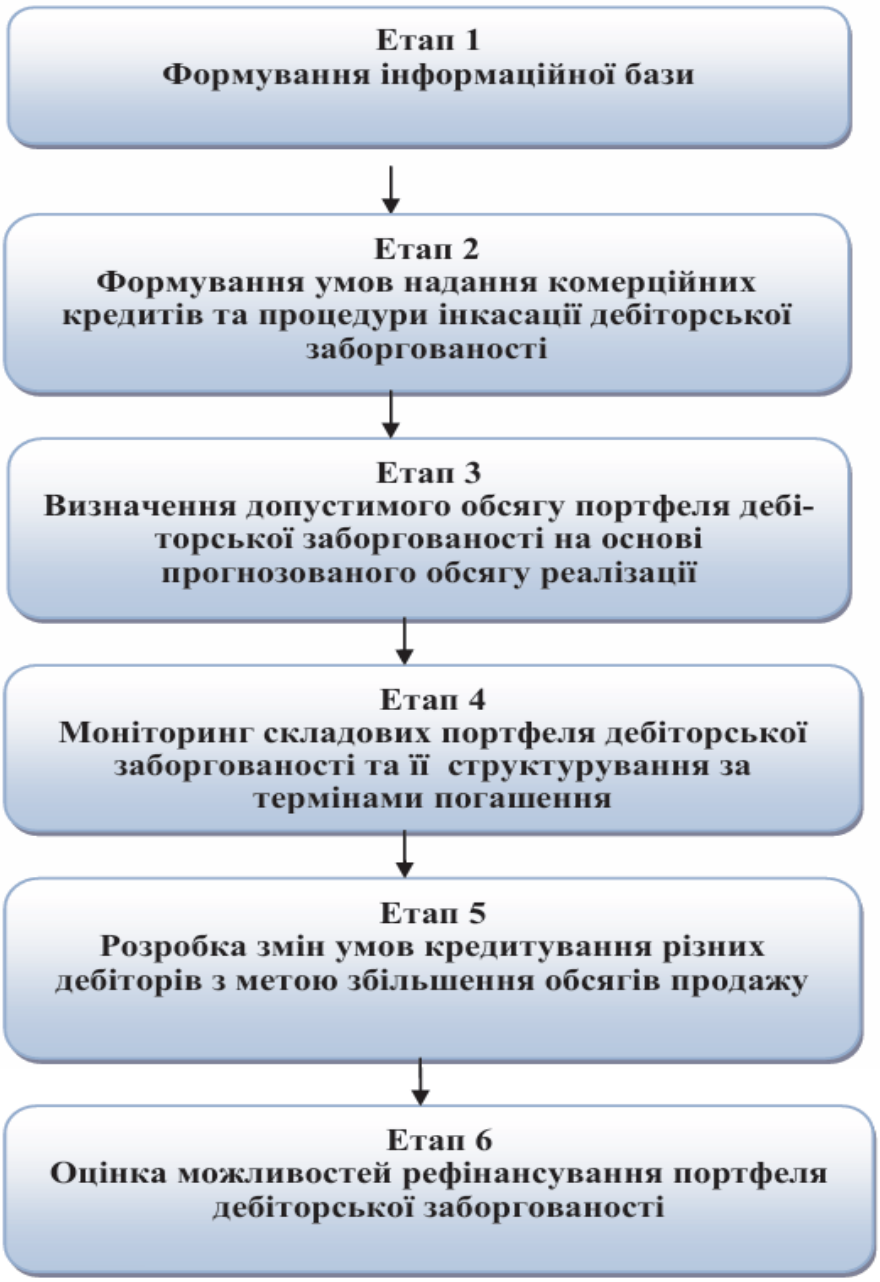

Рис. 1.3. Етапи управління дебіторською заборгованістю [23]

На нашу думку, механізм управління дебіторською заборгованістю – це здійснення ціле спрямованого впливу на обсяг дебіторської заборгованості за допомогою інструментів впливу для досягнення оптимального складу та структури, враховуючи при цьому фактори та ризики, з якими стикається підприємство. У статті [23] запропоновано механізм управління дебіторською заборгованістю (рис. 1.4).

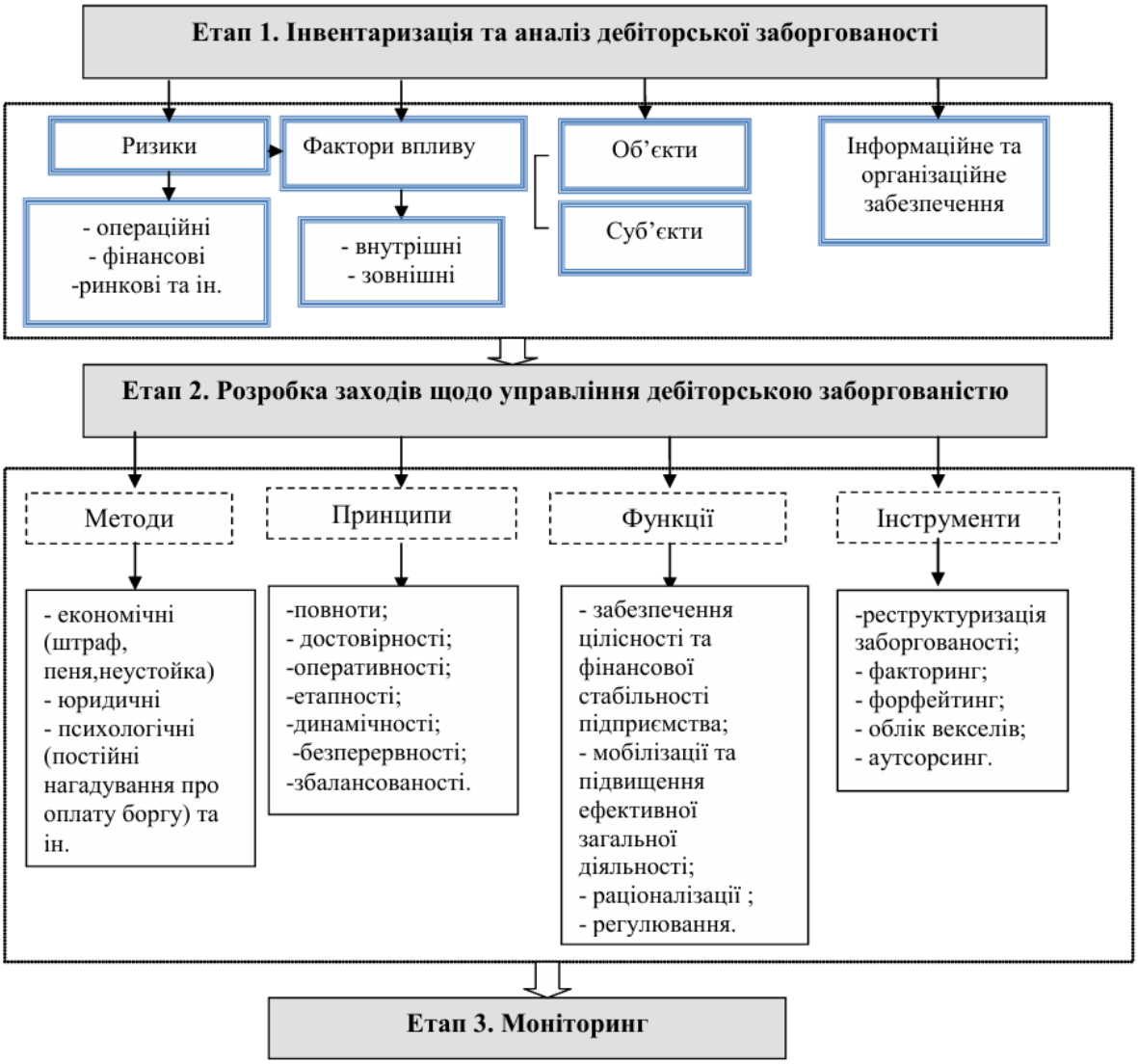

Рис. 1.4. Механізм управління дебіторською заборгованістю [23]

Результативне управління дебіторською заборгованістю дозволить охарактеризувати фінансове становище у сучасних реаліях і приймати важливі стратегічні рі шення зі стабілізації стану на ринку та зниження витрат. Основна мета управління дебіторською заборгованістю – максимізація прибутку підприємства шляхом управління процесами формування та інкасації дебіторської заборгованості. Досягти цієї мети можна за допомогою правильної організації методики аналізу і впровадження ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства, що дозволить приймати ефективні управлінські рішення щодо повернення боргів, спрогнозувати надходження коштів. Запропонований

механізм містить складові, одночасна дія яких дозволить оптимізувати розмір дебіторської заборгованості, мінімізувати втрати через неповернення боргів та отримати стабільний прибуток в результаті досягнення цілей підприємства. Структура даного механізму управління дебіторською заборгованістю свідчить про ефективну взаємодію всіх елементів та дозволить забезпечити фінансову стабільність підприємства. Результатом функціонування механізму управління дебіторською заборгованістю на підприємстві є отримання грошових коштів та мінімізація дебіторської заборгованості.

В практиці оцінки фінансового стану підприємства серед вітчизняних науковців існує порозуміння щодо застосування методів та системи коефіцієнтів [26 – 33]. Можна назвати шість основних прийомів аналізу фінансової стійкості підприємства:

– *горизонтальний (часовий)* – порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом;

– *вертикальний (структурний) аналіз* – визначення структури фінансових показників з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат;

– *трендовий аналіз* – порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів (за допомогою тренду здійснюється екстраполяція найважливіших фінансових показників на перспективний період, тобто перспективний прогнозний аналіз фінансового стану);

– *аналіз відносних показників (коефіцієнтів)* – розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв’язків;

– *порівняльний аналіз* – внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самого підприємства та його дочірніх підприємств (філій), а також міжгосподарський аналіз показників

даної фірми порівняно з показниками конкурентів або із середньо галузевими та середніми показниками;

– *факторний аналіз* – визначення впливу окремих факторів (причин) на результативний показник детермінованих (розділених у часі) або стохастичних (що не мають певного порядку) прийомів дослідження.

Вважаємо, що найбільш повним є набір коефіцієнтів та показників, що характеризують фінансовий стан підприємства та стан дебіторської заборгованості, який відображений у документі [34], а також необхідно врахувати, що окрім форм фінансової звітності (Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал), у розрахунку показників бере участь форма «Примітки до річної фінансової звітності», в якій деталізується інформація попередніх форм фінансової звітності, зокрема, про дебіторську заборгованість. Всі показники та алгоритм їх розрахунку наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Перелік показників та джерел інформації для здійснення комплексного аналізу за даними фінансової звітності

№	Найменування індикатора	Алгоритм розрахунку та джерело вхідної інформації
1	2	3
1	Частка основних засобів в активах підприємства, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1010 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}} \times 100$
2	Частка активної частини основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 14} + \text{р. 140 гр. 14)}}{\text{ф. №1 р. 1010 гр. 4}} \times 100$
3	Коефіцієнт зносу основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1012 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 4}} \times 100$
4	Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 15} + \text{р. 140 гр. 15)}}{\text{ф. №5 (р. 130 гр. 3} + \text{р. 140 гр. 3)}} \times 100$

5	Коефіцієнт оновлення, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 р. 260 гр. 5}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 3}} \times 100$
6	Коефіцієнт вибуття, відсотків	$\frac{\text{ф. №5 р. 260 гр. 8}}{\text{ф. №1 р. 1011 гр. 3}} \times 100$
7	Співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів підприємства станом на кінець року, відсотків	$\frac{\text{ф. №11-ОЗ р. 140 гр. 7}}{\text{ф. №11-ОЗ р. 100 гр. 7}} \times 100$
8	Ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1012 гр. 4} - \text{ф. №11-ОЗ р. 100 гр. 11}}{\text{ф. №11-ОЗ р. 100 гр. 7} - \text{ф. №11-ОЗ р. 100 гр. 11}} \times 100$
9	Питома вага повністю зношених основних засобів, відсотків	$\frac{\text{ф. №11-ОЗ р. 100 гр. 11}}{\text{ф. №11-ОЗ р. 100 гр. 7}} \times 100$
10	Маневреність власних оборотних засобів	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495} - \text{р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}$
11	Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 (р. 1595} + \text{р. 1695)гр. 4}}$
12	Коефіцієнт покриття	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
13	Коефіцієнт швидкої ліквідності	$\frac{\text{ф. №1 р. (1195-1100-1101-1102-1103-1104-1110-1170)гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
14	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	$\frac{\text{ф. №1 р. (1160} + 1165 + 1166 + 1167) \text{ гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1695 гр. 4}}$
15	Частка оборотних коштів в активах, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1300 гр. 4}} \times 100$
16	Частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, відсотків	$\frac{\text{ф. №1 (р. 1495} - \text{р. 1095) гр. 4}}{\text{ф. №1 р. 1195 гр. 4}} \times 100$

17	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів, відсотків	$\frac{ф.№1\ (р.1495 - р.1095)\ гр.4}{ф.№1\ р.(1100+1101+1102+1103+1104+1110)\ гр.4} \times 100$
18	Частка запасів у оборотних активах, відсотків	$\frac{ф.№1\ р.(1100+1101+1102+1103+1104+1110)\ гр.4}{ф.№1\ р.1195\ гр.4} \times 100$
19	Коефіцієнт покриття запасів	$\frac{ф.№1\ р.(1495+1595+1695-1425-1430-1095)\ гр.4}{ф.№1\ р.(1100+1101+1102+1103+1104+1110)\ гр.4}$
20	Коефіцієнт фінансової автономії	$\frac{ф.№1\ р.1495\ гр.4}{ф.№1\ р.1300\ гр.4}$
21	Коефіцієнт фінансової залежності	$\frac{ф.№1\ р.1300\ гр.4}{ф.№1\ р.1495\ гр.4}$
22	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	$\frac{ф.№1\ р.1495\ гр.4 - ф.№1\ р.1095\ гр.4}{ф.№1\ р.1495\ гр.4}$
23	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	$\frac{ф.№1\ р.1595\ гр.4 + ф.№1\ р.1695\ гр.4}{ф.№1\ р.1300\ гр.4}$
24	Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	$\frac{ф.№1\ р.1595\ гр.4}{ф.№1\ р.1095\ гр.4}$
25	Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	$\frac{ф.№1\ р.1595\ гр.4}{ф.№1\ р.1595\ гр.4 + ф.№1\ р.1495\ гр.4}$
26	Коефіцієнт структури позикового капіталу	$\frac{ф.№1\ р.1595\ гр.4}{ф.№1\ р.1595\ гр.4 + ф.№1\ р.1695\ гр.4}$
27	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	$\frac{ф.№1\ р.1595\ гр.4 + ф.№1\ р.1695\ гр.4}{ф.№1\ р.1495\ гр.4}$
28	Показник фінансового левериджу	$\frac{ф.№1\ р.1300\ гр.4 - ф.№1\ р.1495\ гр.4}{ф.№1\ р.1495\ гр.4}$
29	Коефіцієнт забезпечення власними засобами	$\frac{ф.№1\ (р.1495+1520+1521+1525+1526+1530+1535+1540+1545+1665-р.1}{ф.№1\ р.1195\ гр.4}$
30	Продуктивність праці, тис. гривень / особу	$\frac{ф.№2\ р.2000\ гр.3}{ф.№1\text{-}ПВ(місячна)р.1040}$
31	Фондовіддача, гривень / гривень	$\frac{ф.№2\ р.2000\ гр.3}{ф.№1\ р.1010(\frac{гр.3 + гр.4}{2})}$

32	Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	$\frac{\text{ф.№2 р.2000 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.3+ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145}}{2}\right.}$
33	Час обороту коштів у розрахунках, днів	$360/\left(\frac{\text{ф.№2 р.2000 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.3+ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.4}}{2}\right)}$
34	Оборотність запасів, оборотів	$\frac{\text{ф.№2 р.2050 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.3+ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.4}}{2}\right)}$
35	Час обороту запасів, днів	$360/\left(\frac{\text{ф.№2 р.2050 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.3+ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.4}}{2}\right)}$
36	Час обороту кредиторської заборгованості, днів	$\frac{\text{ф.№1}\left(\text{р.1595}\left(\frac{\text{гр.3}+\text{гр.4}}{2}\right)+\text{р.1695}\left(\frac{\text{гр.3}+\text{гр.4}}{2}\right)\right)\times 360}{\text{ф.№2 р.2050 р.3}}$
37	Тривалість операційного циклу, днів	$360/\left(\frac{\text{ф.№2 р.2000 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.3+ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.4}}{2}\right)}+360/\left(\frac{\text{ф.№2 р.2050 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.3+ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.4}}{2}\right)}\right.$
38	Тривалість фінансового циклу, днів	$360/\left(\frac{\text{ф.№2 р.2000 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.3+ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.4}}{2}\right)}+360/\left(\frac{\text{ф.№2 р.2050 гр.3}}{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.3+ф.№1 р.(1100·1101·1102·1103·1104·1110)гр.4}}{2}\right)}\right.-\frac{\text{ф.№1}\left(\text{р.1595}\left(\frac{\text{гр.3}+\text{гр.4}}{2}\right)+\text{р.1695}\left(\frac{\text{гр.3}+\text{гр.4}}{2}\right)\right)\times 360}{\text{ф.№2 р.2050 р.3}}$
39	Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	$\frac{\left(\frac{\text{ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·1145·1155)гр.3+ф.№1 р.(1040·1120·1125·1130·1135·1140·114}}{2}\right.}{\text{ф.№2 р.2000 гр.3}}$
40	Оборотність власного капіталу, оборотів	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1495}\left(\frac{\text{гр. 3}+\text{гр. 4}}{2}\right)}$
41	Оборотність сукупного капіталу, оборотів	$\frac{\text{ф. №2 р. 2000 гр. 3}}{\text{ф. №1 р. 1300}\left(\frac{\text{гр. 3}+\text{гр. 4}}{2}\right)}$
42	Коефіцієнт стійкості економічного росту	$\frac{\text{ф. №2 р. (2350 або 2355)гр. 3} - \text{ф. №4 р. 4200 гр. 7}}{\text{ф. №1 р. 1495 гр. 4}}$
43	Поточна платоспроможність	ф.№1 р.(1030 +1035+1160+1165+1166+1167-1595-1695)гр.4

44	Коефіцієнт Бівера	$\frac{ф.№2\ р.(2350\ або\ 2355) гр.3 + ф.№2\ р.2515\ гр.3}{ф.№1\ р.(1595+1695) р.4}$
45	Рентабельність продукції, відсотків	$\frac{ф.№2\ р.(2090\ або\ 2095) гр.3}{ф.№2\ р.2050\ р.3} \times 100$
46	Рентабельність діяльності, відсотків	$\frac{ф.№2\ р.(2350\ або\ 2355) гр.3}{ф.№2\ р.2000\ р.3} \times 100$
47	Рентабельність активів, відсотків	$\frac{ф.№2\ р.(2350\ або\ 2355) гр.3}{ф.№1\ р.1300\ (\frac{гр.3+гр.4}{2})} \times 100$
48	Рентабельність сукупного капіталу, відсотків	$\frac{ф.№2\ р.(2350\ або\ 2355) гр.3}{ф.№1\ р.1900\ (\frac{гр.3+гр.4}{2})} \times 100$
49	Рентабельність власного капіталу, відсотків	$\frac{ф.№2\ р.(2350\ або\ 2355) гр.3}{ф.№1\ р.1495\ (\frac{гр.3+гр.4}{2})} \times 100$
50	Період окупності власного капіталу	$\frac{ф.№1\ р.1495\ (\frac{гр.3+гр.4}{2})}{ф.№2\ р.(2350\ або\ 2355) гр.3}$

1.3. Інструменти підтримки бізнесу у воєнний час: ключові тренди 2024 р.

Підприємницький сектор є одним із основних джерел підтримки функціонування національної економікив умовах війни. Він відповідає за забезпечення ринку та населення необхідними товарами та послугами, наповнює бюджети різних рівнів доходами у вигляді податкових платежів, створює робочі місця, забезпечує формування справедливих ринкових відносин у державі. Водночас руйнування підприємств та інфраструктури, порушення логістики, дефіцит електроенергії,скорочення пропозиції товарів та послуг, зростання виробничих витрат, значний рівень корупції, а також низька платоспроможність населення продовжують суттєво впливати на ведення та розвиток бізнесу під час війни [35].

Фінансова підтримка підприємництва сприяє стійкості та відновленню економіки в умовах війни. Держава через грантові програми активно

стимулює започаткування та розвиток бізнесу, надає інклюзивну грантову підтримку агровиробникам та компенсацію вартості при купівлі вітчизняної сільгосптехніки для відновлення сільського господарства України. Зокрема, з початку дії програми «Власна справа» 251 сільгоспвиробник отримав майже 1,17 млрд грн грантової допомоги. Важливим є те, що частина цих коштів повертається до бюджету через сплату податків.

Спрощення регулювання бізнесу під час війни підтримує економічну активність. Державна регуляторна служба проаналізувала 293 форми звітності для бізнесу, з яких 121 форма потребує перегляду; опрацьовано 150 пропозицій від бізнесу стосовно 52 форм звітності, з яких 32 форми потребують внесення змін або скасування. Така ситуація свідчить про послідовність ініціатив з дерегуляції бізнесу, спрямованих на мінімізацію бюрократичних перешкод, шо має вирішальне значення для підтримки економічної активності.

Сприяння збільшенню інвестицій через нові інструменти розвитку політики «Зроблено в Україні». Отримання агровиробниками 25 % компенсації вартості за придбану техніку чи обладнання уможливлює оновлення парку техніки на вигідних умовах та сприяє розвитку українського машинобудування. 15 % компенсації (без урахування ПДВ) за придбання енергетичного, будівельного, колісного та спеціального обладнання українського виробництва, яке входить до затвердженого переліку, заощаджує підприємцям резерв для розвитку, підвищує їхню конкурентоспроможність та стійкість до економічних потрясінь. Зокрема, за результатами 2024 р. за програмою 25 % для аграріїв 3 419 сільгосппідприємств оновили технічний парк, отримавши компенсацій на майже 877 млн грн. За програмою 15 % для всіх галузей виплачено компенсацій понад 10 млн грн.

Ключові тренди грудня 2024 р., які сприяли зміцненню стійкості підприємництва в умовах війни, були такими. Фінансова підтримка. З початку 2024 р. завдяки фінансуванню агровиробників [36] за урядовою

програмою «єРобота» за сприяння Світового банку в рамках «Екстреного проєкту надання інклюзивної підтримки для відновлення сільського господарства України (ARISE)» 109 агровиробників отримали 464,8 млн грн грантової допомоги. З них 75 підприємств отримали 312,8 млн грн допомоги на розвиток садівництва, ягідництва і виноградарства, 34 підприємства – 152 млн грн на розвиток тепличного господарства.

Загалом з початку дії програми 251 сільгоспвиробник отримав майже 1,17 млрд грн грантової допомоги, зокрема 191 господарство – 849,9 млн грн на розвиток садівництва, ягідництва і виноградарства (173 агрогосподарства отримали кошти повністю); 65 господарств – 319,8 млн грн на розвиток тепличного господарства.

Станом на 26 грудня 2024 р. грантери-учасники програми «Власна справа» [36] сплатили 4,6 млрд грн податків. З початку 2024 р. переможцями стали 10 600 українців, які отримають 2,6 млрд грн на старт або розвиток бізнесу. Загалом від початку дії програми її переможцями стали понад 22 тис. підприємців, а держава інвестувала через гранти 5,4 млрд грн у розвиток малого й середнього бізнесу. 85 % цих коштів грантери вже повернули, сплативши 4,6 млрд грн податків та зборів до бюджету. Участь у програмі сприяє відкриттю нових підприємств, масштабуванню бізнесу, збільшенню обсягів виробництва, виходу на нові ринки, створенню нових робочих місць у різних галузях. Грантові кошти можна спрямувати на придбання або лізинг обладнання, закупівлю сировини та матеріалів, оренду приміщення.

У рамках підтримки прифронтових територій, яка є пріоритетом Мінагрополітики, агровиробники [36] з прифронтових і деокупованих територій отримали допомогу від держави. Станом на 30 грудня 2024 р. уряд спрямував 795,75 млн грн безповоротної допомоги (по 8000 грн/га) для понад 3,1 тис. фермерських господарств та інших виробників сільгосппродукції з Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Запорізької, Київської, Миколаївської, Одеської, Сумської, Харківської, Херсонської та Чернігівської областей, які обробляють близько 120 га. Крім того, 2,3 тис.

аграріїв отримали кошти: по 1000 грн/га угідь для фермерів, які працюють у зонах потенційних бойових дій; по 2000 грн/га для тих, хто веде діяльність безпосередньо на територіях бойових дій. Уряд на цю ініціативу Мінагрополітики виділив загалом 1,5 млрд грн.

Станом на 30 грудня з початку 2024 р. у межах державної програми «Доступні кредити 5–7–9 %» [36] підприємці отримали 24 746 кредитів на 93,1 млрд грн (від банків державного сектора економіки – 18 081 кредитів на 45,3 млрд грн). За час дії воєнного стану в Україні видано 68 888 кредитів на 270,4 млрд грн (зокрема банками державного сектора – 51 115 кредитів на 135,7 млрд грн), з яких станом на 30 грудня 2024 р.: 68,77 млрд грн – на фінансування оборотного капіталу; 57,55 млрд грн – на антивоєнні цілі; 40,91 млрд грн – кредити для сільськогосподарських товаровиробників; 32 млрд грн – на інвестиційні цілі; 30,37 млрд грн – на переробку сільськогосподарської продукції; 25,64 млрд грн – кредитування в зоні високого воєнного ризику; 1,66 млрд грн – на фінансування енергосервісу. З моменту старту програми підписано 103 710 кредитних договорів на 360 млрд грн (з них банками державного сектора економіки – 71 591 договір на 162,3 млрд грн).

Сприяння у здійсненні інвестицій. Станом на 30 грудня 2024 р. Міністерство економіки України [36] в межах державної політики підтримки виробників та підприємців «Зроблено в Україні» повністю виконало зобов'язання, завершивши виплату коштів за програмою 25 % компенсації за купівлю української сільгосптехніки та програмою 15 % компенсації вартості енергетичної, колісної техніки, ліфтів, машин для розмінування та іншого обладнання.

Головною умовою для участі в програмах є придбання техніки вітчизняного виробництва (60 % локалізації для сільгосптехніки, окрім комбайнів, тракторів, самохідних обприскувачів та спецавтомобілів сільськогосподарського призначення (зерновозів) та 40 % для іншої техніки й обладнання). За результатами 2024 р. за програмою 25 % для аграріїв: 3 419

сільгосппідприємств оновили технічний парк, придбавши 5 311 одиниць техніки на суму понад 4,2 млрд грн. Виплачено компенсацій на майже 877 млн грн. До програми долучилися 33 банки. Каталог містить 11 745 найменувань техніки від 138 виробників. Створено близько 1000 нових робочих місць. За програмою 15 % для всіх галузей: виплачено компенсацій понад 10 млн грн через 23 уповноважені банки. Каталог містить 138 видів техніки від 14 виробників. У 2025 р. планується продовжити державну підтримку обох програм і розширити перелік техніки та виробників.

Підтримка у сфері дерегуляції. Протягом 2024 р. Державна регуляторна служба працювала над спрощенням правил для бізнесу:

– проаналізовано 293 форми звітності для бізнесу, з яких 121 форма (41 %) потребує перегляду (внесення змін або скасування); 22 форми (7,5 %) уже приведені у відповідність до вимог чинного законодавства завдяки внесенню змін або визнання актів, за якими ці форми встановлені (затверджені) такими, що втратили чинність;

– опрацьовано 150 пропозицій від бізнесу стосовно 52 форм звітності, з них виявлено 32 форми, які потребують внесення змін або скасування.

Отже, одним із головних пріоритетів держави є підтримка мікро-, малого та середнього бізнесу завдяки розвитку державних грантових і кредитних програм. Постійно розширюються можливості програми «Зроблено в Україні», яка спрямована на підтримку вітчизняних виробників. Держава продовжує політику дерегуляції, що сприятиме підвищенню ділової активності.

Модель взаємодії бізнесу і держави під час повномасштабної війни в багатьох аспектах докорінно змінилася. Бізнес активно підтримує армію, фінансує волонтерські ініціативи та допомагає переселенцям. Компанії стали не лише джерелом економічної стабільності, але й важливими партнерами держави, коли для країни настали по-справжньому тяжкі часи. Багато підприємств створюють спеціальні фонди для підтримки українських військових або долучаються до відбудови пошкоджених міст та

інфраструктури. Підтримуючи армію, соціальні та культурні проєкти, бізнес заявляє про своє бажання та прагнення розвиватись в Україні, інвестуючи в незалежність та державність.

Натомість український бізнес потребує стабільності та передбачуваності у взаємодії з державою. В умовах війни підприємці розуміють, що державна політика має змінюватися відповідно до нових реалій, однак ці зміни повинні бути поступовими та обґрунтованими. Стабільність курсу гривні та зниження інфляції є важливими для того, щоб підприємства могли залучати кредити на вигідних умовах. Водночас бізнес готовий до обґрунтованого підвищення податків за умови, що ці кошти будуть ефективно використовуватися на потреби війни та відновлення країни. Завершення війни не означає автоматичне повернення до старої реальності. Та і відтворювати довоєнну модель економіки України, як і модель взаємодії бізнесу і держави, немає потреби. Державі варто налаштуватися на партнерство з бізнесом. Цього партнерства було недостатньо у попередні періоди, але воно стало критичною потребою під час війни й буде такою саме потребою після її завершення. Адже саме у тандемі з підприємцями можливо забезпечити швидке економічне відновлення. У цьому партнерстві держава відіграватиме роль рефері, встановлюючи прозорі та справедливі правила гри, які будуть однакові для всіх учасників, а бізнес стане рушійною силою відродження економіки, створення робочих місць та підвищення добробуту суспільства. Чіткі та стабільні правила дадуть можливість будувати плани на майбутнє, інвестувати у розвиток і найголовніше – працювати на відбудову країни.

Війна стала каталізатором трансформацій у мисленні бізнесменів, їхніх способах ведення справ, управління людьми та ресурсами. Підприємці опинилися в умовах, що вимагали швидких рішень і стратегічної гнучкості для виживання. Головні уроки, винесені бізнесом із цієї кризи, окреслюють нову реальність, у якій компанії готові не лише до адаптації власної бізнес-моделі до війни, але й до активної участі у подальшій відбудові держави.

Сьогодні виробнича промисловість переживає унікальну трансформацію, яка відбувається раз на сторіччя і зумовлена зміною вимог споживачів, викликами на ринку праці, перебоями в ланцюжках поставок, технологічним прогресом та вимогами сталого розвитку. З часів промислової революції, промисловість набула набагато складнішого та динамічнішого формату. Для компаній настав час використовувати найсучасніші інструменти та рішення для оптимізації операцій, підвищення ефективності та забезпечення неперевершеного клієнтського досвіду. Оскільки ми увійшли в епоху інновацій, давайте розглянемо головні тренди індустрії виробництва і те, що вони можуть нам запропонувати. Виробництво – це вже не просто виготовлення фізичної продукції. Зміни у споживчому попиті, характері продукції, економіці виробництва та ланцюжку поставок призвели до фундаментальних змін у тому, як компанії ведуть бізнес [37, 38].

Фінансово-економічний стан промисловості у 2024 році має такі тенденції. Індекс промислового виробництва за підсумками січня – вересня 2024 р. становив 104,9%, тобто обсяги зросли у річному вимірі на 4,9%. При цьому індекс у переробній промисловості у вересні порівняно із серпнем становив 112,2%, а у фармацевтиці – 126,3%. ОПК теж зростає, але темпами нижчими за середні по промисловості. У виробництві зброї та боєприпасів індекс у вересні становив 102,5% (у попередні місяці року він варіював від 86% до 121%). У виробництві військових транспортних засобів – 101,7% (було від 89,9 до 119,7%). При цьому зростання цін промислових виробників у 2024 році значно випереджає зростання споживчих цін (інфляцію). У річному вираженні зростання становить: вся промисловість – 18,9%; добувна – 5,1%; переробна – 9%; фармацевтика – 20,4%. Середня зарплата у січні – вересні 2024 р. в економіці загалом становила 20 592 грн (зросла за рік на 22,2%). При цьому в промисловості вона становила 22 186 грн (плюс 24,8%) [37, 38].

Про капітальні інвестиції в ОПК зазначено вище, загалом в економіці в січні – вересні 2024 р. вони оцінюються у 343,4 млрд грн. Промисловість із

цієї суми поглинула 133,7 млрд грн. Фінансовий стан підприємств ОПК має такі тенденції. За підсумками січня – вересня 2024 р. великі та середні промислові підприємства сумарно отримали фінансовий результат (різницю між доходом та збитками) у 174 млрд грн. Частка прибуткових серед них була 72,6%. При цьому в сферах діяльності, що відносяться до ОПК, показники помітно кращі за середні: зброя та боєприпаси – фінансовий результат 9,8 млрд грн, частка прибуткових 100%; комп'ютери та периферійне обладнання – 650 млн грн та 100%; вбудовані електронні плати – 212 млн грн та 100%; обладнання зв'язку – 1,7 млрд грн та 90%. На 100% були прибутковими також виробники матраців – вони заробили 14 млн грн, та «інших меблів» – 1,4 млрд грн. Операційна рентабельність виробників зброї та боєприпасів склала 22,8%, комп'ютерів та периферійного обладнання – 131,7%, електронних компонентів та плат – 33,3%. За середньої рентабельності у переробній промисловості (8,8%) та машинобудуванні (16,7%) такі цифри в ОПК дійсно вражають.

Завдяки вжитим заходам і реалізованим ініціативам промисловість функціонує та демонструє стійкість до викликів і ризиків війни, попри безпрецедентні пошкодження, утрати й руйнування. Надалі варто зосередитися на створенні умов для роботи промисловості на зміцнення обороноздатності країни (оборонне замовлення, замовлення обладнання для військових, одягу й взуття, ліків, продовольства тощо), що підтримуватиме українські виробництва, а також на розширенні програм для переробних підприємств, опрацюванні нових експортних маршрутів і побудові транспортно-логістичних зв'язків усередині країни, використанні можливостей, які виникають для України як країни кандидата на вступ до ЄС – щодо нарощування торгівлі згідно з умовами лібералізації, розбудови взаємовигідного співробітництва за перспективними напрямами тощо.

Висновки до розділу 1

Оборотні активи є основним ресурсним потенціалом діяльності підприємства. Проблема управління підприємствами в нестабільних ситуаціях є доречною й актуальною, оскільки саме за допомогою управління, як однієї із невід'ємних функцій будь якої системи має забезпечити збереження і розвиток цієї системи та вимагає адаптації кожного окремого підприємства до нового середовища і відповідно зміни, у зв'язку з цим, логіки і принципів його функціонування. Для цього необхідно проаналізувати, зміни яких структур допоможуть пристосуватися до вимог зовнішнього середовища. Одним із головних факторів виробничого підприємства є розробка плану оптимізації оборотних активів.

Фінансовий стан підприємств значною мірою залежить від ефективно організованої системи управління дебіторською заборгованістю. Адже її виникнення уникнути неможливо, а воно супроводжується ризиком неповернення, породжує втрату коштів у вигляді інфляції, на залучення банківського кредиту для забезпечення безперервної діяльності, на повернення заборгованості тощо. Для отримання своєчасної та об'єктивної інформації існує необхідність раціональної організації облікового відображення та аналізу дебіторської заборгованості, що є запорукою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Одним із факторів, що гальмує розвиток підприємств, є недостатнє інформаційне забезпечення. Воно охоплює сукупність первинних і зведених даних, організацію збереження накопиченої інформації, способи її подання та методи перетворень. При цьому необхідно, щоби споживач отримував необхідну інформацію з мінімальними витратами на її підготовку. Проте нормативно рекомендовані форми бухгалтерського обліку не враховують специфіку дебіторської заборгованості, що зумовлене частою наявністю значної кількості контрагентів та різних термінів непогашення.

В умовах євроінтеграції та війни потребує вдосконалення систематизація підходів до управління дебіторською заборгованістю. Варто звернути увагу на питання розробки певного алгоритму управління

дебіторською заборгованістю для вітчизняних підприємств. Ці та інші питання сьогодні потребують дослідження та як найшвидшого вирішення. Слід зазначити, що наявність дебіторської заборгованості пов'язана з пошуком компромісного рішення між ризиком та доходністю. Її оптимальний розмір визначається порівнянням доходів, які підприємство розраховує отримати при певному рівні інвестованих у дебіторську заборгованість коштів, з витратами, які воно буде нести для цього. Формалізовані процедури та моделі поведінки підприємства з існуючими та потенційними контрагентами щодо реалізації їм активів із відстроченням платежу та стягненням заборгованості за своєю суттю і є управлінням дебіторською заборгованістю підприємства, яка в свою чергу є складовою менеджменту підприємства. Відомо, що дебіторська заборгованість як елемент оборотних активів підприємства має динамічний характер та варіабельність. Її розмір та якість залежить від певної сукупності факто рів макро- та мікросередовища.

Результативне управління дебіторською заборгованістю дозволить охарактеризувати фінансове становище у сучасних реаліях і приймати важливі стратегічні рішення зі стабілізації стану на ринку та зниження витрат. Основна мета управління дебіторською заборгованістю – максимізація прибутку підприємства шляхом управління процесами формування та інкасації дебіторської заборгованості. Досягти цієї мети можна за допомогою правильної організації методики аналізу і впровадження ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства, що дозволить приймати ефективні управлінські рішення щодо повернення боргів, спрогнозувати надходження коштів. Запропонований механізм містить складові, одночасна дія яких дозволить оптимізувати розмір дебіторської заборгованості, мінімізувати втрати через неповернення боргів та отримати стабільний прибуток в результаті досягнення цілей підприємства. Структура даного механізму управління дебіторською заборгованістю свідчить про ефективну взаємодію всіх елементів та

дозволить забезпечити фінансову стабільність підприємства. Результатом функціонування механізму управління дебіторською заборгованістю на підприємстві є отримання грошових коштів та мінімізація дебіторської заборгованості.

Підприємницький сектор є одним із основних джерел підтримки функціонування національної економікив умовах війни. Він відповідає за забезпечення ринку та населення необхідними товарами та послугами, наповнює бюджети різних рівнів доходами у вигляді податкових платежів, створює робочі місця, забезпечує формування справедливих ринкових відносин у державі. Водночас руйнування підприємств та інфраструктури, порушення логістики, дефіцит електроенергії,скорочення пропозиції товарів та послуг, зростання виробничих витрат, значний рівень корупції, а також низька платоспроможність населення продовжують суттєво впливати на ведення та розвиток бізнесу під час війни.

Війна стала каталізатором трансформацій у мисленні бізнесменів, їхніх способах ведення справ, управління людьми та ресурсами. Підприємці опинилися в умовах, що вимагали швидких рішень і стратегічної гнучкості для виживання. Головні уроки, винесені бізнесом із цієї кризи, окреслюють нову реальність, у якій компанії готові не лише до адаптації власної бізнес-моделі до війни, але й до активної участі у подальшій відбудові держави.

РОЗДІЛ 2
ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПАТ ЗМК «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

2.1. Організаційно – економічна характеристика ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

ПАТ Запорізький Металургійний Комбінат «Запоріжсталь» (далі ПАТ ЗМК «Запоріжсталь») був збудований в 1933 – 1939 роках.

В період 1998-2001 рр. згідно з планом приватизації ВАТ «Запоріжсталь» проводилася поступова реалізація державної частки статутного фонду товариства шляхом пільгового розміщення акцій, продажу пакетів акцій на сертифікатних аукціонах, через фондову біржу, на некомерційному конкурсі.

У 2015 р. було прийнято рішення про приведення діяльності товариства у відповідність із нормами Закону України «Про акціонерні товариства». Так, було визначено новий тип товариства – публічне акціонерне товариство та затверджено нове найменування товариства – Публічне акціонерне товариство Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь». Вищим органом управління товариством є Загальні збори акціонерів, які обирають Спостережну (Наглядову) Раду та Ревізійну комісію [40 – 42].

ПАТ МК «Запоріжсталь» – підприємство з повним металургійним циклом, яке займає лідируючі місця по виробництву сталі в Україні, обсягам експорту, постачанням валюти, а також податковим відрахуванням. Діяльність підприємства пов’язана з виробництвом та збутом агломерату, чавуну, сталі та феросплавів, чорних та кольорових металів, металоконструкції, холодного та гарячого листового прокату з вуглецевих та нержавіючих сталей, гнутих профілей, труб, фітингів для труб зі сталі, жерсті, кисню, азоту, інертних газів, іншої виробничої металургійної продукції. Проектні потужності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дозволяють виробляти близько 6,3 млн тонн агломерату, 4,2 млн тонн чавуну, 4,07 млн тонн сталі, порядку 3,7 млн тонн гарячого прокату, і порядку 1,2 млн тонн холодного прокату [40].

Основними споживачами продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» є вітчизняні та закордонні виробники зварних труб, підприємства автомобільного, сільськогосподарського, транспортного машинобудування, виробники побутової техніки.

На ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» впроваджується програма з підвищення ефективності та модернізації виробництва, зниження собівартості продукції та екологічної модернізації виробничих фондів. Пріоритетними завданнями ПАТ МК «Запоріжсталь» є випуск високоякісної продукції при забезпеченні безпечних умов праці персоналу, мінімізації впливів на навколишнє природне середовище, захист здоров'я населення, що проживає в Запорізькій області і підвищення енергоефективності. Обсяги реалізованої продукції підприємства станом на 31.12.2022 р. представлені в табл. 2.1.

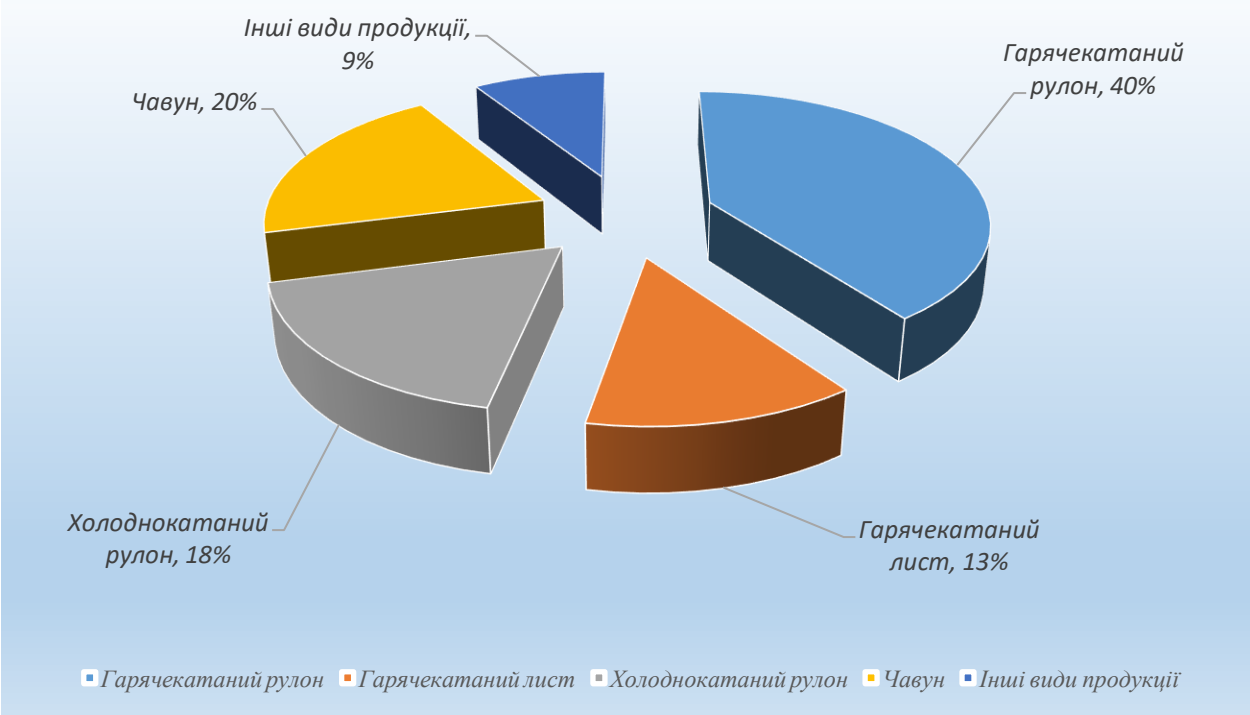

Рис. 2.1. Обсяги реалізації продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь»

Середня вартість реалізації гарячекатаного рулону у грошовій формі складає 23 184 грн./т та він є основною товарною позицією в загальному асортименті підприємства. На друге місце вийшла реалізація чавуну по ціні

14 380 грн/т. Значним попитом на металургійному ринку є холоднокатаний рулон і середня вартість його реалізації у грошовій формі склала 28 962 грн./т. Не набагато менш популярний гарячекатаний лист, який за рік в середньому був реалізований за ціною 26 647 грн./т.

Загальна сума експорту становить 23 798 291 тис. грн. Частка експорту в загальній сумі реалізації становить 50,7%. Основні ринки збуту підприємства: внутрішній ринок 51,20%; Європа 24,01%; Америка 9,36%. Основними клієнтами на внутрішньому ринку є: ТОВ «Метінвест СМЦ»; ТОВ «МД стейт»; ТОВ «ЮНГСТШ», ТОВ «ЗЛМЗ» та інші. Основними клієнтами на зовнішньому ринку є: *Metinvest International SA, Metinvest Polska Sp z o. o.* та інші.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» значну частку своєї продукції реалізовує на зовнішньому ринку, тобто отримує від держави відшкодування ПДВ, тобто має додатковий фінансовий ресурс у своєму господарському обороті, що позитивно впливає на результати діяльності. В 2022 р. темпи відновлення економіки були стриманими; протягом року спостерігалась зростаюча інфляція в розвинутих країнах, що призводило до підвищення відсоткових ставок. Вторгнення росії в Україну, та триваючі блокування у Китаї через *COVID-19* обмеження додало невизначеності на ринку. У результаті в останньому кварталі 2022 року активність секторів, що використовують сталь, знизилася. Це, в поєднанні з ефектом коригування запасів, призвело до більш значного, ніж очікувалося, скорочення попиту на сталь (мінус 4,3%, до 1,83 млрд.т) згідно оцінки аналітичної організації *World Steel Association*.

Всесвітня асоціація виробників сталі (*Worldsteel*) прогнозує на 2023 р. і 2024 р. зростання на +2,3% у 2023 році (до 1,82 млрд. т), та +1,7% у 2024 році (до 1,85 млрд. т). Очікується, що виробничий сектор буде основним драйвером відновлення, але високі відсоткові ставки і постійна інфляція, як і раніше, чинитимуть тиск на попит на сталь. Згідно з регіональним аналізом, після зниження на 3,5% у 2022 році очікується, що загальний попит на сталь у Китаї зросте на 2% у 2023 році і залишиться стабільним у 2024 році. Що

стосується Туреччини, то будівельний сектор демонструє падіння з 2018 року і скоротився на 8,4% у 2022 році. З огляду на зусилля з відновлення інфраструктури в районах з високим ризиком землетрусів, очікується, що будівельний сектор Туреччини зросте на 15,0%, що призведе до збільшення попиту на сталь. Прогнозується, що після падіння на 2,6% у 2022 році попит на сталь у Туреччині зросте на 7,4% у 2023 році та на 6% у 2024 році. Попит на сталь у країнах з розвиненою економікою впав на 6,2% у 2022 році через посилення грошово-кредитної політики та високі витрати на енергію. Очікується, що попит на сталь у країнах з розвиненою економікою зросте на +1,3% у 2023 році, й на +3,2% у 2024 році.

Основними діючими виробничими ланками ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» на сьогодні є такі.

В агломераційному цеху комбінату виробляється основний залізорудний агломерат. Практично всі процеси виробництва агломерату автоматизовані. На чотирьох доменних печах комбінат щорічно виплавляє 2,5 млн тонн чавуну високої якості для виробництва сталі, великогабаритного чавунного литва та товарного чавуну в чушках. В мартенівському цеху комбінату працює 9 печей, ємністю 250-500 тонн із загальною виробничою потужністю 3,3 млн. тонн сталі в рік. Сталь виробляється скрап-рудним процесом на рідкому чавуні. Мартенівські печі опалюються природним газом. Для інтенсифікації виплавки сталі на всіх печах використовується кисень. Сталь продувається аргоном. Виплавляється сталь – маловуглецева та середньовуглецева конструкційна та звичайної якості, низьколегована – розливається в зливки масою до 20 тонн, використовується для виробництва листового прокату [40 – 42]. На обжимному стані слябінг «1150» прокатуються зливки із вуглецевої, легованої та нержавіючої сталі на сляби товщиною 100-200 мм, шириною 1000-1520 мм, довжиною 1800-4700 мм. Сляби, призначені для перекату на лист, в гарячому стані передаються на широкосмуговий стан гарячої прокатки. Цех гарячої прокатки тонкого листа оснащено агрегатами для забезпечення поставки прокату в листах та рулонах

– шириною від 1000 до 1500 мм. Безперервний тонколистовий стан гарячої прокатки «1680» виробляє смуги товщиною 2,0-7,0 мм, шириною 1000-1500 мм, масою рулону – до 16,0 тонн. На трьох агрегатах для гнутих профілів виробляється більше 1500 сортових (кутників, швелерів) та спеціальних фасонних профілерозмірів гнутих профілів з вуглецевої, низьколегованої та нержавіючої сталі з товщиною стінок від 1,0 до 8,0 мм та з шириною розгортки профілю до 1450 мм.

В цеху холодного прокату № 1 на безперервному чотирьохкліттєвому стані «1680», двох одноклітєвих реверсивних станах «1680» та «1200», двадцятивалковому стані «1700» та двох безперервних вузькосмугових чотирьохклиттєвих станах «450» та «650» виробляється холоднокатаний лист, смуги та стрічки із вуглецевої, низьколегованої, легованої та нержавіючої сталі. Цех оснащено засобами для пресування, поперечного та поздовжнього різання, що забезпечує поставку холоднокатаного прокату товщиною від 0,2 до 2,0 мм, шириною від 10 до 1500 мм і довжиною листа до 4000 мм, а також рулонів масою до 14,0 тонн.

Цех холодного прокату № 3 має унікальний стан «2800» для виробництва великогабаритного холоднокатаного листа товщиною 1,5-5,5 мм, шириною 1000-2300 мм та довжиною до 4500 мм із вуглецевих, легованих та нержавіючих сталей. У складі цеху діє спеціалізоване відділення по виробництву шліфованих та полірованих листів і смуг в рулонах із нержавіючої сталі [40 – 42].

В 2022 році через військову агресію російської федерації проти України, ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» вимушено скоротив свої виробничі потужності. З урахуванням реалій сьогодення – широкомасштабної агресії рф проти України, що позначилася на роботі бізнесу (руйнування промислових об'єктів, скорочення виробництва працюючих потужностей, складнощі з постачанням сировини та логістичних шляхів відвантаження готової продукції тощо), підприємства нажаль вимушені суттєво скоротити інвестиційні програми модернізації задля збереження трудових колективів

та забезпечення роботою українців в надскладні часи війни. Через відсутність іноземних інвестицій, зростання витрат на сировину і складнощі з відвантаженням готової продукції, що призвело до суттєвого скорочення прибутку, що вкладався у розвиток та реконструкцію, а також через безпосередню близькість до фронту бойових дій - на нашому підприємстві було прийняте надскладне рішення про тимчасове заморожування інвестиційних програм модернізації виробництва (адже комбінат «Запоріжсталь» – це одне із ключових підприємств, яке робить вагомий внесок в економіку України та завжди був лідером з модернізації і реконструкції виробництва). Ситуація ускладнювалась постійними ворожими атаками на енергетичну інфраструктуру України, що спровокувала нестабільну роботу енергосистеми України. Однак комбінат «Запоріжсталь» прикладав максимум зусиль для забезпечення роботи працюючих технологічних агрегатів спільно з відповідним газоочисним обладнанням, що стало можливим за рахунок вироблення електроенергії власної ТЕЦ підприємства.

Протягом надскладного 2022 року, комбінат «Запоріжсталь» вперше після другої світової війни отримав сумний досвід консервації обладнання та зупинки роботи підприємства. Проте висококваліфіковані спеціалісти комбінату забезпечили стабільну, безаварійну та безперебійну роботу підприємства, наразі працюючі технологічні та природоохоронні об'єкти комбінату працюють безперебійно, ефективно та надійно.

Фінансові результати діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» значною мірою залежать від світових цін та попиту на сталь і металургійні вироби, залізну руду та вугілля, а ще й під час ведення бойових дій на території країни від логістичних спроможностей закуповувати необхідні для виготовлення продукції сировину та ресурси, продавати готову продукцію. На ціни металургійних виробів впливає безліч факторів, включаючи глобальні економічні умови, попит, світові виробничі потужності, коефіцієнт

використання потужностей, витрати на сировину, обмінні курси валют та вдосконалення процесів виготовлення сталі.

Основні фінансові результати ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» представлені в таль. 2.1 [43].

Таблиця 2.1

Фінансові результати діяльності ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь» у 2020 – 2022 рр.

Найменування показника / рік	2020 р.	2021 р.	Відхилення, тис.грн.	Темп росту, %	2022 р.	Відхилення, тис.грн.	Темп росту, %
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	45630637	86968733	41338096	190,6	46916321	-40052412	53,9
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	43852136	64536759	20684623	147,2	46801073	-17735686	72,5
Валовий прибуток	1778504	22431974	20653470	1261,3	115248	-22316726	0,5
Операційний прибуток	-3464171	21772188	25236359	-628,5	-4197948	-25970136	-19,3
Чистий прибуток	-3678076	16809158	20487234	-457	-4864685	-21673843	-28,9

Розрахунок динаміки основних фінансових результатів ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь», виконаний на підставі даних фінансової звітності, (див. Додатки), показує, що темп росту собівартості реалізованої продукції в 2022 році склав 72,5%, та випереджує темп росту чистого доходу від реалізованої продукції (53,9%), що свідчить про негативний вплив війни на спроможність ефективного управління витратами, що відносяться до собівартості. Це також свідчить про зниження обсягу власних фінансових ресурсів підприємства. У цьому ж році валовий прибуток знизився майже в 195 разів, порівняно з попереднім роком. В результаті підприємство в значних розмірах понесло збитки від операційної діяльності та чистого збитку.

Нестабільність фінансових результатів свідчить про надскладні умови функціонування підприємства ПАТ «ЗСС», але керівництво докладає усіх

можливих зусиль для підтримання підприємства у працездатному стані та збереження трудового колективу.

2.2. Дослідження активів ПАТ «Запоріжсталь» та їх складових: стан, структура, динаміка, тенденції

Аналіз активів та їх складових здійснюється за допомогою інструментарію фінансового аналізу, а саме – горизонтального та вертикального аналізу. Застосування цих методів аналізу надає змогу з'ясувати стан активів на певну дату, розглянути структуру активів в динаміці та встановити тенденції змін, які відбулись за досліджуваний період та вплинули на фінансові результати.

Аналіз активів у 2020 р. представлено в табл. 2.2. Станом на початок 2020 р. вартість майна ПАТ «ЗСС» складає 61389313 тис.грн., в тому числі 34578461 тис.грн. оборотних активів та 26810587 тис.грн. необоротних активів. Питома вага необоротних активів дорівнює 43,7%, що є «нормальною» часткою для промислового металургійного підприємства. Вартість основних засобів у складі необоротних активів становить 24605308 тис.грн. або 40,1% на початок 2020 р.; на кінець року питома вага основних засобів знизилась до 38,7%, тобто суттєвих змін у складі та структурі основних засобів за поточний рік не відбувалось.

Більш ретельного дослідження потребують оборотні активи тому, що саме вони споживаються впродовж фінансового року у повному обсязі і переносять свою вартість на готову продукції повністю. Обсяг запасів, куди включені готова продукція, виробничі запаси, незавершене виробництво та товари, склав на 01.01.2020 р. 4539175 тис.грн., на кінець року їх обсяг зріс на 275325 тис.грн.; питома вага запасів становить 7,4% - 7,7% відповідно на початок та кінець року. Можна стверджувати, що політика підприємства відносно формування запасів є ефективною, не відбувається накопичення запасів на складах.

Таблиця 2.2

Аналіз активів ПАТ «ЗСС» у 2020 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
І. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	39 438	0,1	42 508	0,1	3 070	0,0	107,8
первісна вартість	39 438	0,1	42 508	0,1	3 070	0,0	107,8
Незавершені капітальні інвестиції	1 118 934	1,8	1 262 847	2,0	143 913	0,2	112,9
Основні засоби:	24 605 308	40,1	24 129 630	38,7	-475 678	-1,3	98,1
первісна вартість	24 605 308	40,1	24 129 630	38,7	-475 678	-1,3	98,1
Інвестиційна нерухомість:	6 741	0,0	6 741	0,0	0	0,0	100,0
первісна вартість	6 741	0,0	6 741	0,0	0	0,0	100,0
інші фінансові інвестиції	1 038 362	1,7	1 038 382	1,7	20	0,0	100,0
Інші необоротні активи	1 804	0,0	1 870	0,0	66	0,0	103,7
Усього за розділом І	26 810 587	43,7	26 481 978	42,5	-328 609	-1,2	98,8
ІІ. Оборотні активи							
Запаси	4 539 175	7,4	4 814 500	7,7	275 325	0,3	106,1
Виробничі запаси	1 788 302	2,9	1 955 916	3,1	167 614	0,2	109,4
Незавершене виробництво	851 962	1,4	792 343	1,3	-59 619	-0,1	93,0
Готова продукція	1 897 584	3,1	2 066 003	3,3	168 419	0,2	108,9
Товари	1 327	0,0	238	0,0	-1 089	0,0	17,9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	8 536 090	13,9	8 603 858	13,8	67 768	-0,1	100,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	1 291 376	2,1	982 826	1,6	-308 550	-0,5	76,1
з бюджетом	1 018 390	1,7	1 164 853	1,9	146 463	0,2	114,4
з нарахованих доходів	872	0,0	42 680	0,1	41 808	0,1	4 894,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	18 375 974	29,9	18 757 533	30,1	381 559	0,2	102,1
Гроші та їх еквіваленти	110 580	0,2	157 594	0,3	47 014	0,1	142,5
Рахунки в банках	110 566	0,2	157 591	0,3	47 025	0,1	142,5
Витрати майбутніх періодів	452 495	0,7	526 780	0,8	74 285	0,1	116,4
Інші оборотні активи	253 509	0,4	767 542	1,2	514 033	0,8	302,8
Усього за розділом ІІ	34 578 461	56,3	35 818 166	57,5	1 239 705	1,2	103,6
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	265	0,0	265	0,0	0	0,0	100,0
Баланс	**61 389 313**	**100,0**	**62 300 409**	**100,0**	**911 096**	**0,0**	101,5

Спостерігається незначне зниження залишків незавершеного виробництва (на 59619 тис.грн.), що позитивно позначається на показниках оборотності оборотних активів. Залишки готової продукції зросли з 1897584 тис.грн. до 2066003 тис.грн., що суттєво не позначилось на оборотності, але може свідчити про «перетікання» деяких контрактів на наступний

фінансовий рік. Політика підприємства щодо дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги залишається незмінною. Впродовж 2020 р. залишки ДЗ не зростали, але становлять достатньо великий обсяг – на початок року 8536090 тис.грн. і на кінець року 8603858 тис.грн.; питома вага ДЗ у складі активів дорівнює 13,9% на початок року та 13,8% на кінець року. Впродовж 2020 р. незначно знизилась дебіторська заборгованість за виданими авансами, а саме з 1291376 тис.грн. до 982826 тис.грн. Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів зросла з 872 тис.грн. на початок року до 42680 тис.грн. на кінець 2020 року. Звертає на себе увагу інша поточна дебіторська заборгованість, яка на початок року складає 18375974 тис.грн. або 29,9%, а на кінець року – 18757533 тис.грн. або 30,1%. Таке відволікання грошових коштів із поточного господарського обороту може негативно позначитись на платоспроможності підприємства та змісити його залучати короткострокові кредити банку, що призведе до втрати певної частки прибутку.

Гроші та їх еквіваленти на рахунках підприємства підтримуються у мінімальному обсязі відповідно до вимог. Зросли витрати майбутніх періодів з 452495 тис.грн. до 526780 тис.грн., темп росту дорівнює 116,4%. Всього обсяг оборотних активів за поточний рік зріс з 34578461 тис.грн. до 35818166 тис.грн., темп росту складає 103,6%. Звертаємо увагу на те, що у розрахунках питомої ваги по деяких статтях балансу ми не вказували питому вагу, яка складає менше за десяту частину одиниці, така питома вага суттєво не впливає на результати аналізу.

Можна констатувати, що за період 2020 р. суттєвих змін у складі та структтурі активів не відбувалось, що свідчить по стабільну роботу підприємства. Проаналізуємо окремо оборотні активи ПАТ «ЗСС» та результат аналізу представимо у табл. 2.3.

Значну питому вагу у складі оборотних активів займає дебіторська заборгованість за товари, роботи послуги, вона становить на початок року 24,7%, а на кінець року – 24%, тобто політика щодо дебіторської

заборгованості у ПАТ «ЗСС» є достатньо помірною, але якщо такі обсяги дебіторської заборгованості не впливають на поточну платоспроможність підприємства, то вони можуть вважатись обґрунтованими та такими, що відповідають практиці комерційних розрахунків для даного підприємства. Наступна стаття за вагомістю у складі оборотних активів є запаси, які на початок року становлять 13,1%, а на кінець 2020 року – 13,4%.

Таблиця 2.3

Аналіз оборотних активів ПАТ «ЗСС» за 2020 рік

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	Частка в ОА, %	тис. грн	Частка в ОА, %	тис. грн	Частка в ОА, %	темп росту, %
II. Оборотні активи							
Запаси	4 539 175	13,1	4 814 500	13,4	275 325	0,3	106,1
Виробничі запаси	1 788 302	5,2	1 955 916	5,5	167 614	0,3	109,4
Незавершене виробництво	851 962	2,5	792 343	2,2	-59 619	-0,3	93,0
Готова продукція	1 897 584	5,5	2 066 003	5,8	168 419	0,3	108,9
Товари	1 327	0,0	238	0,0	-1 089	0,0	17,9
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	8 536 090	24,7	8 603 858	24,0	67 768	-0,7	100,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	1 291 376	3,7	982 826	2,7	-308 550	-1,0	76,1
з бюджетом	1 018 390	2,9	1 164 853	3,3	146 463	0,3	114,4
з нарахованих доходів	872	0,0	42 680	0,1	41 808	0,1	4 894,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	18 375 974	53,1	18 757 533	52,4	381 559	-0,8	102,1
Гроші та їх еквіваленти	110 580	0,3	157 594	0,4	47 014	0,1	142,5
Рахунки в банках	110 566	0,3	157 591	0,4	47 025	0,1	142,5
Витрати майбутніх періодів	452 495	1,3	526 780	1,5	74 285	0,2	116,4
Інші оборотні активи	253 509	0,7	767 542	2,1	514 033	1,4	302,8
Усього оборотних активів (розділ II)	34 578 461	100,0	35 818 166	100,0	1 239 705	0,0	103,6

Викликає питання високої питомої ваги іншої дебіторської заборгованості, яка складає в оборотних активах 53,1% на початок року та 52,4% на кінець року. Тобто половина вартості оборотних активів перебуває поза межами підприємства і не бере участь у господарській діяльності, а ще приблизно 25% вартості оборотних активів також перебуває за межами підприємства у вигляді відтермінування строків за відвантажену готову

продукцію. Це достатньо агресивна політика формування оборотних активів. Тобто, приблизно на 75% оборотні активи сформовані за рахунок дебіторської заборгованості. Але, слід врахувати, що ПАТ «ЗСС» входить до групи компаній «Метінвест» і тому, якщо ці кошти залишають у групі компаній, то для фінансового стану ПАТ «ЗСС» це не загрожує. На жаль, таку інформацію ми не можемо отримати з даних фінансової звітності, тому це є наші припущення.

Аналіз дебіторської заборгованості у складі оборотних активів представлений в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Аналіз дебіторської заборгованості ПАТ «ЗСС» у 2020 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	Частка в ДЗ, %	тис. грн	Частка в ДЗ, %	тис. грн	Частка в ДЗ, %	темп росту, %
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	8 536 090	29,2	8 603 858	29,1	67 768	-0,1	100,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	1 291 376	4,4	982 826	3,3	-308 550	-1,1	76,1
з бюджетом	1 018 390	3,5	1 164 853	3,9	146 463	0,5	114,4
з нарахованих доходів	872	0,0	42 680	0,1	41 808	0,1	4 894,5
Інша поточна дебіторська заборгованість	18 375 974	62,9	18 757 533	63,5	381 559	0,6	102,1
Усього	29 222 702	100,0	29 551 750	100,0	329 048	0,0	101,1

Результати аналізу табл. 2.4 дають змогу побачити, що на початок року відволікання грошових коштів у дебіторську заборгованість складає 29222702 тис.грн., а на кінець року 29551750 тис.грн., тобто політика відволікання грошових коштів у дебіторську заборгованість протягом 2020 року не змінилась. Ефективність такої політики можна буде оцінити за допомогою коефіцієнтів оборотності.

Аналіз активів ПАТ «ЗСС» у 2021 році представлений в табл. 2.5. Результати аналізу необоротних активів показують, що питома вага основних засобів поступово знижується з 38,7% на початок року до 29,6% на кінець року, що є об’єктивним процесом втрати вартості основних засобів в

результаті їх зношування. Можна припустити, що деяка частина основних засобів знаходиться на консервації, деяка може бути вилучена і це може розглядатись як оптимізаційні процеси зниження постійних витрат задля оптимізації цінової політики у таких важких умовах фінансової та політичної нестабільності країни. І хоча 2021 рік не позначився як рік повномасштабної війни, але війна з рф продовжується вже з 2014 р. і це ослаблює нашу економіку.

Таблиця 2.5

Аналіз активів ПАТ «ЗСС» у 2021 році

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	тис. грн	частка в активах, %	темп росту, %
І. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	42 508	0,1	28 761	0,0	-13 747	0,0	67,7
первісна вартість	42 508	0,1	75 144	0,1	32 636	0,0	176,8
накопичена амортизація	0	0,0	-46 383	-0,1	-46 383	-0,1	0,0
Незавершені капітальні інвестиції	1 262 847	2,0	1 475 494	1,9	212 647	-0,1	116,8
Основні засоби:	24 129 630	38,7	22 649 742	29,6	-1 479 888	-9,2	93,9
первісна вартість	24 129 630	38,7	25 242 586	32,9	1 112 956	-5,8	104,6
знос	0	0,0	-2 592 844	-3,4	-2 592 844	-3,4	0,0
Інвестиційна нерухомість:	6 741	0,0	6 741	0,0	0	0,0	100,0
первісна вартість	6 741	0,0	6 741	0,0	0	0,0	100,0
інші фінансові інвестиції	1 038 382	1,7	1 038 362	1,4	-20	-0,3	100,0
Інші необоротні активи	1 870	0,0	2 178	0,0	308	0,0	116,5
Усього за розділом І	26 481 978	42,5	25 201 278	32,9	-1 280 700	-9,6	95,2
ІІ. Оборотні активи							
Запаси	4 814 500	7,7	7 688 087	10,0	2 873 587	2,3	159,7
Виробничі запаси	1 955 916	3,1	2 545 985	3,3	590 069	0,2	130,2
Незавершене виробництво	792 343	1,3	1 184 287	1,5	391 944	0,3	149,5
Готова продукція	2 066 003	3,3	3 957 815	5,2	1 891 812	1,8	191,6
Товари	238	0,0	0	0,0	-238	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	8 603 858	13,8	19 508 885	25,5	10 905 027	11,6	226,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	982 826	1,6	957 321	1,2	-25 505	-0,3	97,4
з бюджетом	1 164 853	1,9	1 728 573	2,3	563 720	0,4	148,4
з нарахованих доходів	42 680	0,1	2 301 851	3,0	2 259 171	2,9	5 393,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	18 757 533	30,1	17 476 930	22,8	-1 280 603	-7,3	93,2
Гроші та їх еквіваленти	157 594	0,3	129 290	0,2	-28 304	-0,1	82,0
Рахунки в банках	157 591	0,3	129 290	0,2	-28 301	-0,1	82,0
Витрати майбутніх періодів	526 780	0,8	576 521	0,8	49 741	-0,1	109,4
Інші оборотні активи	767 542	1,2	1 058 233	1,4	290 691	0,1	137,9
Усього за розділом ІІ	35 818 166	57,5	51 425 691	67,1	15 607 525	9,6	143,6
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	265	0,0	265	0,0	0	0,0	100,0

Баланс	62 300 409	100	76 627 234	100	14 326 825	0,0	123,0

Питома вага необоротних активів у складі активів за поточний рік знизилась з 42,5% на початок року до 32,9% на кінець року, що пояснюється структурним зрушенням у бік оборотних активів в результаті нарощування обсягу виробництва та продажу продукції.

Обсяг запасів за 2021 рік зріс з 4814500 тис.грн. на початок року до 7688087 тис.грн. на кінець року, темп росту складає 159,7%. Виробничі запаси зросли на 590069 тис.грн., що складає 130,2%. Залишки незавершеного виробництва також збільшились на кінець року на 391944 тис.грн., а темп їх росту склав 149,5%. Практично у два рази зросли залишки готової продукції. На початок року вони становили 2066003 тис.грн., а на кінець року 3957815 тис.грн., темп росту – 191,6%.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги на початок року становила 8603858 тис.грн., а на кінець року 19508885 тис.грн., тобто у 2,3 р. збільшились залишки ДЗ. Питома вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги впродовж року змінилась з 13,8% на початок року до 25,5% на кінець року. Дебіторська заборгованість з нарахованих доходів продовжує зростати і на кінець року склала 2301851 тис.грн. проти 42680 тис.грн. на початок року. На 1280603 знизився обсяг іншої поточної дебіторської заборгованості і на кінець 2021 р. вона склала 17476930 тис.грн., а її питома вага становила 22,8%. Всього оборотні активи впродовж 2021 р. зросли на 15607525 тис.грн., темп їх росту склав 143,6%.

Загальний обсяг активів 2021 р. зріс на 14326825 тис.грн. або на 23%. Такі зміни свідчать про нарощування підприємством свого господарського обороту, що ми зможемо оцінити за даними Звіту про фінансові результати.

Аналіз оборотних активів у 2021 р. представлено в табл. 2.6. Питома вага запасів у складі оборотних активів впродовж 2021 р. суттєво не змінилась і склала на кінець року 14,9%. На 13,9%-х пункти зросла питома

вага дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги і на кінець року склала 37,9%. Питома вага іншої дебіторської заборгованості, яка на початок року становила 52,4%, на кінець року склала 34%, але у абсолютному вартісному вираженні вона знизилась не суттєво, всього на 1280603 тис.грн. від загальної суми, яка на початок року становила 18757533 тис.грн.

Таблиця 2.6

Аналіз оборотних активів ПАТ «ЗСС» у 2021 році

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	Частка в ОА, %	тис. грн	Частка в ОА, %	тис. грн	Частка в ОА, %	темп росту, %
II. Оборотні активи							
Запаси	4 814 500	13,4	7 688 087	14,9	2 873 587	1,5	159,7
Виробничі запаси	1 955 916	5,5	2 545 985	5,0	590 069	-0,5	130,2
Незавершене виробництво	792 343	2,2	1 184 287	2,3	391 944	0,1	149,5
Готова продукція	2 066 003	5,8	3 957 815	7,7	1 891 812	1,9	191,6
Товари	238	0,0	0	0,0	-238	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	8 603 858	24,0	19 508 885	37,9	10 905 027	13,9	226,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	982 826	2,7	957 321	1,9	-25 505	-0,9	97,4
з бюджетом	1 164 853	3,3	1 728 573	3,4	563 720	0,1	148,4
з нарахованих доходів	42 680	0,1	2 301 851	4,5	2 259 171	4,4	5 393,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	18 757 533	52,4	17 476 930	34,0	-1 280 603	-18,4	93,2
Гроші та їх еквіваленти	157 594	0,4	129 290	0,3	-28 304	-0,2	82,0
Рахунки в банках	157 591	0,4	129 290	0,3	-28 301	-0,2	82,0
Витрати майбутніх періодів	526 780	1,5	576 521	1,1	49 741	-0,3	109,4
Інші оборотні активи	767 542	2,1	1 058 233	2,1	290 691	-0,1	137,9
Усього оборотних активів (розділ II)	35 818 166	100,0	51 425 691	100,0	15 607 525	0,0	143,6

Якщо ми складемо питомі ваги дебіторської заборгованості у складі оборотних активів, то можемо побачити, що на початок року вагомі статті дебіторської заборгованості становлять 74,4%, а на кінець року – 71,9%, тобто на ¼ оборотні активи сформовані за рахунок коштів в обороті, причому ці кошти вилучені на певний період часу із господарського обороту підприємства. Це ризикований підхід формування оборотних активів, особливо в такі періоди часу, як переживає наша економіка з 2019 р. до сьогодні.

Аналіз дебіторської заборгованості ПАТ «ЗСС» у 2021 р. представлено у табл. 2.7. З точки зору практики комерційних розрахунків вважаємо, що така політика відносно формування дебіторської заборгованості є досить ризикованою та може привести до падіння платоспроможності підприємства у поточному періоді, а також (за умов впливу інфляційного фактору) може привести до часткової втрати реальної вартості дебіторської заборгованості.

Таблиця 2.7

Аналіз дебіторської заборгованості ПАТ «ЗСС» у 2021 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в ДЗ, %	тис. грн	частка в ДЗ, %	тис. грн	частки в ДЗ, %	темп росту, %
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	8 603 858	29,1	19 508 885	46,5	10 905 027	17,4	226,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	982 826	3,3	957 321	2,3	-25 505	-1,0	97,4
з бюджетом	1 164 853	3,9	1 728 573	4,1	563 720	0,2	148,4
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0,0
з нарахованих доходів	42 680	0,1	2 301 851	5,5	2 259 171	5,3	5 393,3
Інша поточна дебіторська заборгованість	18 757 533	63,5	17 476 930	41,6	-1 280 603	-21,8	93,2
Усього	29 551 750	100,0	41 973 560	100,0	12 421 810	0,0	142,0

Аналіз активів ПАТ «ЗСС» у 2022 р. представлений в табл. 2.8.

Суттєвих змін у складі та структурі основних засобів впродовж досліджуваного періоду не відбулось. Залишкова вартість основних засобів на кінець 2022 р. склала 21042229 тис.грн., що на 1607513 тис.грн. менше за вартість основних засобів на початок року, а питома вага основних засобів на кінець 2022 р. становила 30%. Спостерігається зниження залишків незавершених капітальних інвестицій, тобто підприємство не інвестує продовж 2022 р. в об’єкти нових основних засобів. Також звертає на себе увагу суттєве зниження вартості НМА (це інтелектуальна власність підприємства) з 28761 тис.грн. на початок року до 3671 тис.грн. на кінець року, тобто на 87,2%. Цей вид інвестиційних вкладень не здійснюється з причини високих ризиків втрат під час повномасштабної війни, яка

розв’язана рф 24.02.2022 р. Питома вага необоротних активів на початок року становила 32,9%, на кінець року – 33,2%, у вартісному вираженні відбувається зниження обсягу необоротних активів на 1959366 тис.грн., що може свідчити про скорочення господарського обороту.

Таблиця 2.8

Аналіз активів ПАТ «ЗСС» у 2022 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в А, %	тис. грн	частка в А, %	тис. грн	частка в А, %	темп росту, %
І. Необоротні активи							
Нематеріальні активи:	28 761	0,0	3 671	0,0	-25 090	0,0	12,8
первісна вартість	75 144	0,1	76 086	0,1	942	0,0	101,3
накопичена амортизація	46 383	0,1	72 415	0,1	+26 032	0,0	156,1
Незавершені капітальні інвестиції	1 475 494	1,9	1 196 159	1,7	-279 335	-0,2	81,1
Основні засоби:	22 649 742	29,6	21 042 229	30,0	-1 607 513	0,5	92,9
первісна вартість	25 242 586	32,9	25 713 975	36,7	471 389	3,8	101,9
Інвестиційна нерухомість:	6 741	0,0	6 741	0,0	0	0,0	100,0
первісна вартість	6 741	0,0	6 741	0,0	0	0,0	100,0
інші фінансові інвестиції	1 038 362	1,4	992 357	1,4	-46 005	0,1	95,6
Інші необоротні активи	2 178	0,0	755	0,0	-1 423	0,0	34,7
Усього за розділом І	25 201 278	32,9	23 241 912	33,2	-1 959 366	0,3	92,2
ІІ. Оборотні активи							
Запаси	7 688 087	10,0	4 193 781	6,0	-3 494 306	-4,0	54,5
Виробничі запаси	2 545 985	3,3	2 139 287	3,1	-406 698	-0,3	84,0
Незавершене виробництво	1 184 287	1,5	605 348	0,9	-578 939	-0,7	51,1
Готова продукція	3 957 815	5,2	1 421 387	2,0	-2 536 428	-3,1	35,9
Товари	0	0,0	27 759	0,0	27 759	0,0	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	19 508 885	25,5	19 642 455	28,0	133 570	2,6	100,7
за виданими авансами	957 321	1,2	59 696	0,1	-897 625	-1,2	6,2
з бюджетом	1 728 573	2,3	1 397 199	2,0	-331 374	-0,3	80,8
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	212 699	0,3	212 699	0,3	0,0
з нарахованих доходів	2 301 851	3,0	1 725 044	2,5	-576 807	-0,5	74,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	17 476 930	22,8	17 258 933	24,6	-217 997	1,8	98,8
Гроші та їх еквіваленти	129 290	0,2	121 209	0,2	-8 081	0,0	93,7
Рахунки в банках	129 290	0,2	121 209	0,2	-8 081	0,0	93,7
Витрати майбутніх періодів	576 521	0,8	531 324	0,8	-45 197	0,0	92,2
Інші оборотні активи	1 058 233	1,4	1 867 102	2,7	808 869	1,3	176,4
Усього за розділом ІІ	51 425 691	67,1	46 796 743	66,8	-4 628 948	-0,3	91,0
ІІІ. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	265	0,0	267	0,0	2	0,0	100,8
Баланс	76 627 234	100,0	70 038 922	100,0	-6 588 312	0,0	91,4

Аналогічна тенденція спостерігається і відносно оборотних активів. Питома вага запасів у складі активів за рік знизилась на 4%. Залишки

незавершеного виробництва знизились на 578939 тис.грн.; залишки готової продукції також знизились на 2536428 тис.грн. На нашу думку негативною тенденцією є продовження зростання дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги; так на початок 2022 р. обсяг дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги становив 19 508 885 тис.грн. або 25,5%, а на кінець року – 19 642 455 тис.грн. або 28%. Аналогічну тенденцію має і інша поточна дебіторська заборгованість. На початок року вона складала 17 476 930 тис.грн. або 22,8%, а на кінець року – 17258933 тис.грн. або 24,6%. В цілому вартісний обсяг оборотних активів знизився з 51 425 691 тис.грн. на початок року до 46796 743 тис.грн. на кінець року. Темп росту майна становить 91,4%.

Аналіз оборотних активів ПАТ «ЗСС» у 2022 р. представлений у табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Аналіз оборотних активів ПАТ «ЗСС» у 2022 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в ОА %	тис. грн	частка в ОА, %	тис. грн	частки в ОА, %	темп росту, %
II. Оборотні активи							
Запаси	7 688 087	14,9	4 193 781	9,0	-3 494 306	-6,0	54,5
Виробничі запаси	2 545 985	5,0	2 139 287	4,6	-406 698	-0,4	84,0
Незавершене виробництво	1 184 287	2,3	605 348	1,3	-578 939	-1,0	51,1
Готова продукція	3 957 815	7,7	1 421 387	3,0	-2 536 428	-4,7	35,9
Товари	0	0,0	27 759	0,1	27 759	0,1	0,0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	19 508 885	37,9	19 642 455	42,0	133 570	4,0	100,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	957 321	1,9	59 696	0,1	-897 625	-1,7	6,2
з бюджетом	1 728 573	3,4	1 397 199	3,0	-331 374	-0,4	80,8
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	212 699	0,5	212 699	0,5	0,0
з нарахованих доходів	2 301 851	4,5	1 725 044	3,7	-576 807	-0,8	74,9
Інша поточна дебіторська заборгованість	17 476 930	34,0	17 258 933	36,9	-217 997	2,9	98,8
Гроші та їх еквіваленти	129 290	0,3	121 209	0,3	-8 081	0,0	93,7
Рахунки в банках	129 290	0,3	121 209	0,3	-8 081	0,0	93,7
Витрати майбутніх періодів	576 521	1,1	531 324	1,1	-45 197	0,0	92,2
Інші оборотні активи	1 058 233	2,1	1 867 102	4,0	808 869	1,9	176,4

Усього оборотних активів (розділ II)	51 425 691	100,0	46 796 743	100,0	-4 628 948	0,0	91,0

Результати дослідження показують, що у 2022 р. політика формування оборотних активів зберігається та спостерігаються такі тенденції: обсяг запасів знижується з 7688087 тис.грн. на початок року до 4193781 тис.грн. на кінець року; виробничі запаси протягом року складають від 5% до 4,6% у складі оборотних активів, а абсолютна їх вартість знижується на 406698 тис.грн.; залишки незавершеного виробництва скоротились на 578939 тис.грн., тобто практично удвічі.

Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги продовжує поступово зростати. Так, на початок 2022 р. вона становила 19508885 тис.грн., а на кінець року – 19 642 455 тис.грн., відповідно питома вага складала 37,9% та 42%. Інша дебіторська заборгованість також має вагомий обсяг і на початок року складає 34%, а на кінець року – 36,9% у складі оборотних активів. Таким чином, у 2022 р. оборотні активів на 71,9% на початок року та на 76,9% на кінець року сформовані за рахунок дебіторської заборгованості. Вплив дебіторської заборгованості на структуру активів посилюється з року в рік. Загальний же обсяг оборотних активів у 2022 р. скоротився на 4 628 948 тис.грн., темп їх росту становить 91%.

Аналіз дебіторської заборгованості ПАТ «ЗСС» у 2022 р. представлений в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Аналіз дебіторської заборгованості ПАТ «ЗСС» у 2022 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в ДЗ, %	тис. грн	частка в ДЗ, %	тис. грн	частка в ДЗ, %	темп росту, %
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	19 508 885	46,5	19 642 455	48,7	133 570	2,3	100,7
Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	957 321	2,3	59 696	0,1	-897 625	-2,1	6,2
з бюджетом	1 728 573	4,1	1 397 199	3,5	-331 374	-0,7	80,8
у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	212 699	0,5	212 699	0,5	0,0
з нарахованих доходів	2 301 851	5,5	1 725 044	4,3	-576 807	-1,2	74,9

Інша поточна дебіторська заборгованість	17 476 930	41,6	17 258 933	42,8	-217 997	1,2	98,8
Усього	41 973 560	100,0	40 296 026	100,0	-1 677 534	0,0	96,0

Аналіз дебіторської заборгованості підтверджує вагомість двох статей ДЗ: дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (46,5% та 48,7% відповідно на початок та кінець року); інша поточна дебіторська заборгованість (відповідно 41,6% на початок року та 42,8% на кінець року). Впродовж трьох років підприємство зберігає агресивну політику відносно відволікання грошових коштів у дебіторську заборгованість, що може негативно позначатись на платоспроможності. Для більш детального аналізу цього питання доцільно здійснити розрахунки відносних показників платоспроможності.

Отже, протягом 2020 – 2022 рр. встановлено такі тенденції у складі, структурі та динаміці активів ПАТ «ЗСС» та їх складових елементів:

- майно характеризується стійкою структурою;
- вартість основних засобів суттєво не змінюється, зміни вартості пов’язані з амортизацією основних засобів і, можливо, з частковою консервацією в результаті неповного завантаження виробничих потужностей;
- оборотні активи більше як на 70% сформовані за рахунок дебіторської заборгованості, що викликає додаткові ризики втрати достатнього рівня платоспроможності;
- підприємство здійснює помірну політику формування запасів з метою більш ефективного використання грошових коштів.

2.3. Дослідження відносних показників ефективності використання активів та їх складових у господарській діяльності ПАТ «ЗСС»

В магістерському дослідженні запропоновано застосовувати методику розрахунку коефіцієнтів, яка описана в табл. 1.2 (розділ 1). Результати розрахунку представлені в табл. 2.11.

Таблиця 2.11

Показники оцінки фінансово-господарської діяльності ПАТ «Запоріжсталь»

Основний показник, який характеризує аспект діяльності, одиниця виміру	2020 рік			2021 рік			2022 рік		
	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
частка основних засобів в активах підприємства, відсотків	**40,1**	**38,7**	-1,4	38,7	**29,6**	-9,2	29,6	**30,0**	0,5
маневреність власних оборотних засобів	0,091	0,020	-0,071	0,020	0,370	0,350	0,370	0,366	-0,004
коефіцієнт покриття – Кп	1,247	1,127	-0,120	1,127	1,795	0,668	1,795	1,691	-0,104
коефіцієнт швидкої ліквідності	1,067	0,959	-0,108	0,959	1,507	0,548	1,507	1,520	0,013
коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) (Кал)	0,008	0,010	0,002	0,010	0,009	-0,001	0,009	0,009	0,000
частка оборотних коштів в активах, відсотків	56,327	57,493	1,2	57,493	67,112	9,619	67,112	66,815	-0,297
частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, відсотків	9,064	1,953	-7,1	1,953	36,973	35,020	36,973	36,605	-0,368
частка власних оборотних коштів у покритті запасів, відсотків	69,046	14,529	-54,5	14,529	247,314	232,785	247,314	408,459	161,145
частка запасів у оборотних активах, відсотків	13,127	13,442	0,3	13,442	14,950	1,508	14,950	8,962	-5,988
коефіцієнт фінансової автономії	0,488	0,436	-0,052	0,436	0,577	0,141	0,577	0,576	-0,001
коефіцієнт фінансової залежності	2,050	2,292	0,242	2,292	1,733	-0,559	1,733	1,735	0,002
коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,105	0,026	-0,079	0,026	0,430	0,404	0,430	0,424	-0,006
коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,512	0,564	0,052	0,564	0,423	-0,141	0,423	0,424	0,001
коефіцієнт структури довгострокових вкладень	0,139	0,126	-0,013	0,126	0,149	0,023	0,149	0,086	-0,063
коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	0,111	0,090	111,000	0,109	0,063	-0,046	0,078	0,041	-0,037
коефіцієнт структури позикового капіталу	0,118	0,095	-0,023	0,095	0,116	0,021	0,116	0,067	-0,049
коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	1,050	1,292	0,242	1,292	0,733	-0,559	0,733	0,735	1,000
продуктивність праці, тис. гривень / особу	4 247,1	4 365,7	118,6	4 365,7	8 480,6	4 114,9	8 480,6	5 042,1	-3 438,6
фондовіддача, гривень / гривень	2,059	1,873	-0,186	1,873	3,718	1,845	3,718	2,148	-1,570

Продовження Таблиці 2.11

Основний показник, який характеризує аспект діяльності, одиниця виміру	2019 – 2020 рр.			2020 – 2021 рр.			2021 – 2022 рр.		
	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік	на початок року	на кінець року	відхилення за рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
оборотність коштів у розрахунках (ОКРО), оборотів	1,382	1,553	0,171	1,553	2,432	0,879	2,432	1,144	-1,288
час обороту коштів у розрахунках (ЧОКР), днів	260	232	-29	232	148	-84	148	315	167
оборотність запасів, оборотів (ОЗО)	5,060	9,376	4,316	9,376	10,324	0,9	10,324	7,878	-2,446
час обороту запасів (ЧОЗ), днів	71	38	-33	38	35	-4	35	46	11
час обороту кредиторської заборгованості (ЧОКЗ), днів	254	273	19	273	188	-85	188	239	50
тривалість операційного циклу (ТОЦ), днів	325	312	-14	312	223	-88	223	284	61
тривалість фінансового циклу, днів	71	38	-33	38	35	-4	35	46	11
коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	0,724	0,644	-0,080	0,644	0,411	-0,233	0,411	0,875	0,464
оборотність власного капіталу, оборотів	1,528	1,598	0,070	1,598	2,436	0,838	2,436	1,109	-1,327
оборотність сукупного капіталу, оборотів	0,716	0,738	0,022	0,738	1,252	0,514	1,252	0,640	-0,612
коефіцієнт стійкості економічного росту	-0,145	-0,135	0,010	-0,135	0,380	0,515	0,380	-0,120	-0,500
поточна платоспроможність	-30 185 101	-33 765 366	-3 580 265	-33 765 366	-31 115 277	2 650 089	-31 115 277	-28 432 350	2 682 927
коефіцієнт Бівера	-0,074	-0,034	0,040	-0,034	0,6	0,6	0,6	-0,08	-0,7
рентабельність продукції, відсотків	-4,8	4,1	8,8	4,1	34,8	30,7	34,8	0,2	-34,5
рентабельність діяльності, відсотків	-9,3	-8,1	1,3	-8,1	19,3	27,4	19,3	-10,4	-29,7
рентабельність активів, відсотків	-6,7	-5,9	0,7	-5,9	24,2	30,1	24,2	-6,6	-30,8
рентабельність сукупного капіталу, відсотків	-6,7	-5,9	0,7	-5,9	24,2	30,1	24,2	-6,6	-30,8
рентабельність власного капіталу, відсотків	-14,2	-12,9	1,4	-12,9	47,1	60,0	47,1	-11,5	-58,6
період окупності власного капіталу	-7,021	-7,766	-0,745	-7,766	2,124	9,890	2,124	-8,694	-10,818

Частка основних засобів в активах підприємства за досліджуваний період змінилась з 40% на початок 2020 р. до 30% на кінець 2022 р., за умов збереження обсягів виробництва така ситуація не є критичною. Враховуючи, що 2022 р. є кризовим роком початку повномасштабної війни, нам зрозуміло, що частина виробничих потужностей законсервована та не використовується, що впливає і на ефективність використання основних засобів.

Коефіцієнт покриття впродовж всіх років дослідження не перевищує рівень «2», тобто покриття оборотними активами короткострокових зобов'язань є достатнім тому, що рекомендований рівень покриття під час війни пропонується більше одиниці (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Особливості трактування показників фінансового аналізу в умовах воєнного стану [44]

Показник	Нормативне значення	Нормативне значення в умовах війни
Коефіцієнт покриття	> 1	>1
Коефіцієнт швидкої ліквідності	>0,7	>1
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	>0,2	>0,7
Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	> 0,5	>0,8
Оборотність активів	Відсутнє, позитивною є зростання показника в динаміці	Відсутнє, позитивною є не суттєве зменшення показника оборотності
Оборотність запасів	Відсутнє, позитивною є зростання показника в динаміці	Відсутнє, позитивним є суттєве зростання показника в порівнянні із довоєнним періодом
Рентабельність продукції	Відсутнє, чим вище значення – тим краще	Допускається робота на межі нульової рентабельності

Коефіцієнт швидкої ліквідності впродовж 2020 – 2022 рр. знаходиться у межах 1,0 – 1,5, тобто відповідає рекомендованому рівню під час війни. Коефіцієнт абсолютної ліквідності прагне до нуля за весь період дослідження, тому наші припущення щодо негативного впливу політики управління дебіторською заборгованістю на платоспроможність підприємства підтверджуються розрахунком коефіцієнтів платоспроможності ПАТ «ЗСС».

Частка оборотних коштів в активах зростає продовж 2021 – 2022 рр. з 57% до 67%, а в період 2021 – 2022 рр. знижується до 66,8%, тобто несуттєво. Це означає, що ПАТ «ЗСС» намагається утримати обсяги виробництва та завантажувати свої виробничі потужності навіть попри втрату ринків збуту. Дійсно, ПАТ «ЗСС» окрім реалізації продукції за довоєнними напрямками, здійснює виконання замовлень для ВПК і таким чином підтримує внутрішній ринок збуту продукції, про що нами написано в п.2.1.

Частка власних оборотних коштів у покритті запасів свідчить про достатній рівень фінансової стійкості підприємства. Частка запасів в оборотних активів є стабільною впродовж всього періоду дослідження і становить від 13% на початок 2019 р. до 9% на кінець 2022 р., тобто ПАТ «ЗСС» не «заморожує» грошові кошти у слабо ліквідних активах.

Коефіцієнт фінансової автономії коливається у межах 0,5, тобто, з урахуванням ризиків воєнного часу, його рівень є заниженим (табл. 2.12). Коефіцієнт концентрації позикового капіталу знизився з 0,51% на початок 2020 р. до 0,42 на кінець 2022 р., тобто впродовж досліджуваного періоду знижується концентрація позикового капіталу ПАТ «ЗСС».

Продуктивність праці характеризує підвищення ефективності використання трудових ресурсів. Стрімке зростання продуктивності спостерігалось у 2021 р., на кінець 2022 р. показник продуктивності праці знизився, але був вищій за показник на початок 2020 р. показник фондовіддачі у 2019 р. становить 2; у 2020 р. – 1,9; 2021 р. – 3,7; 2022 р. – 2,2, тобто впродовж дослідження показник фондовіддачі є стабільним.

Аналіз показників оборотності свідчить про такі тенденції:

– час обороту ДЗ коливається від 260 дн. у 2019 р. до 315 дн. у 2022 р., тобто період обороту дебіторської заборгованості наближається до позначки, що дорівнює фінансовий рік; такий тривалий термін обороту ДЗ негативно впливає на платоспроможність підприємства, в результаті показник абсолютної ліквідності значно нижче за рекомендований рівень, він прагне до нуля;

– час обороту запасів коливається у межах 71 дн. у 2019 р. та 46 дн. у 2022 р., тобто спостерігається прискорення оборотності запасів, що позитивно впливає на платоспроможність підприємства;

– час обороту кредиторської заборгованості у 2019 р. становить 254 дн., а у 2022 р. вже 239 дн., тобто залежність підприємства від короткострокових позикових коштів впродовж цих років практично не змінюється;

– слід відзначити, що порівнюючи час обороту ДЗ з часом обороту КЗ можемо констатувати, що наше підприємство ПАТ «ЗСС» знаходиться в гірших умовах з комерційного кредитування тому, що відтермінування платежів надається на більш тривалий термін, ніж термін, на який грошові кошти кредиторів залучаються у поточний господарський оборот;

– звідси випливає, що тривалість фінансового циклу у 2019 р. становила 71 дн., а у 2022 р. – 46 дн., що є прийнятним для підприємства;

– оборотність активів (капіталу) знаходиться на низькому рівні, так у 2019 р. вона дорівнює 0,7; у 2021 р. - 1,2; у 2022 р. - 0,64; спостерігається зниження ефективності використання активів (капіталу);

– показники рентабельності свідчать про збиткову діяльність, лише 2021 рік може вважатись ефективним з точки зору використання активів.

У підсумку слід зазначити, що підприємство потребує заходів з оптимізації політики управління дебіторською заборгованістю; заходи з державної підтримки стратегічного підприємства металургійної галузі, а також розробки заходів з відновлення економіки України у повоєнному періоді.

Висновки до розділу 2

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» – підприємство з повним металургійним циклом, яке займає лідируючі місця по виробництву сталі в Україні, обсягам експорту, постачанням валюти, а також податковим відрахуванням.

Діяльність підприємства пов’язана з виробництвом та збутом агломерату, чавуну, сталі та феросплавів, чорних та кольорових металів, металоконструкції, холодного та гарячого листового прокату з вуглецевих та нержавіючих сталей, гнутих профілей, труб, фітингів для труб зі сталі, жерсті, кисню, азоту, інертних газів, іншої виробничої металургійної продукції. Проектні потужності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дозволяють виробляти близько 6,3 млн тонн агломерату, 4,2 млн тонн чавуну, 4,07 млн тонн сталі, порядку 3,7 млн тонн гарячого прокату, і порядку 1,2 млн тонн холодного прокату. Основними споживачами продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» є вітчизняні та закордонні виробники зварних труб, підприємства автомобільного, сільськогосподарського, транспортного машинобудування, виробники побутової техніки. На ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» впроваджується програма з підвищення ефективності та модернізації виробництва, зниження собівартості продукції та екологічної модернізації виробничих фондів. Пріоритетними завданнями ПАТ МК «Запоріжсталь» є випуск високоякісної продукції при забезпеченні безпечних умов праці персоналу, мінімізації впливів на навколишнє природне середовище, захист здоров’я населення, що проживає в Запорізькій області і підвищення енергоефективності.

Загальна сума експорту становить 23 798 291 тис. грн. Частка експорту в загальній сумі реалізації становить 50,7%. Основні ринки збуту підприємства: внутрішній ринок 51,20%; Європа 24,01%; Америка 9,36%. Основними клієнтами на внутрішньому ринку є: ТОВ «Метінвест СМЦ»; ТОВ «МД стейт»; ТОВ «ЮНГСТШ», ТОВ «ЗЛМЗ» та інші. Основними клієнтами на зовнішньому ринку є: *Metinvest International SA, Metinvest Polska Sp z o. o.* та інші.

В 2022 році через військову агресію російської федерації проти України, ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» вимушено скоротив свої виробничі потужності. З урахуванням реалій сьогодення – широкомасштабної агресії рф проти України, що позначилася на роботі бізнесу (руйнування

промислових об'єктів, скорочення виробництва працюючих потужностей, складнощі з постачанням сировини та логістичних шляхів відвантаження готової продукції тощо), підприємства нажаль вимушені суттєво скоротити інвестиційні програми модернізації задля збереження трудових колективів та забезпечення роботою українців в надскладні часи війни. Через відсутність іноземних інвестицій, зростання витрат на сировину і складнощі з відвантаженням готової продукції, що призвело до суттєвого скорочення прибутку, що вкладався у розвиток та реконструкцію, а також через безпосередню близькість до фронту бойових дій - на нашому підприємстві було прийняте надскладне рішення про тимчасове заморожування інвестиційних програм модернізації виробництва (адже комбінат «Запоріжсталь» – це одне із ключових підприємств, яке робить вагомий внесок в економіку України та завжди був лідером з модернізації і реконструкції виробництва). Ситуація ускладнювалась постійними ворожими атаками на енергетичну інфраструктуру України, що спровокувала нестабільну роботу енергосистеми України. Однак комбінат «Запоріжсталь» прикладав максимум зусиль для забезпечення роботи працюючих технологічних агрегатів спільно з відповідним газоочисним обладнанням, що стало можливим за рахунок вироблення електроенергії власної ТЕЦ підприємства.

Протягом надскладного 2022 року, комбінат «Запоріжсталь» вперше після другої світової війни отримав сумний досвід консервації обладнання та зупинки роботи підприємства. Проте висококваліфіковані спеціалісти комбінату забезпечили стабільну, безаварійну та безперебійну роботу підприємства, наразі працюючі технологічні та природоохоронні об'єкти комбінату працюють безперебійно, ефективно та надійно.

Фінансові результати діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» значною мірою залежать від світових цін та попиту на сталь і металургійні вироби, залізну руду та вугілля, а ще й під час ведення бойових дій на території країни від логістичних спроможностей закуповувати необхідні для

виготовлення продукції сировину та ресурси, продавати готову продукцію. На ціни металургійних виробів впливає безліч факторів, включаючи глобальні економічні умови, попит, світові виробничі потужності, коефіцієнт використання потужностей, витрати на сировину, обмінні курси валют та вдосконалення процесів виготовлення сталі.

Темп росту собівартості реалізованої продукції в 2022 році склав 72,5%, та випереджує темп росту чистого доходу від реалізованої продукції (53,9%), що свідчить про негативний вплив війни на спроможність ефективного управління витратами, що відносяться до собівартості. Це також свідчить про зниження обсягу власних фінансових ресурсів підприємства. У цьому ж році валовий прибуток знизився майже в 195 разів, порівняно з попереднім роком. В результаті підприємство в значних розмірах понесло збитки від операційної діяльності та чистого збитку. Нестабільність фінансових результатів свідчить про надскладні умови функціонування підприємства ПАТ «ЗСС», але керівництво докладає усіх можливих зусиль для підтримання підприємства у працездатному стані та збереження трудового колективу.

Протягом 2020 – 2022 рр. встановлено такі тенденції у складі, структурі та динаміці активів ПАТ «ЗСС» та їх складових елементів:

– майно характеризується стійкою структурою;

– вартість основних засобів суттєво не змінюється, зміни вартості пов’язані з амортизацією основних засобів і, можливо, з частковою консервацією в результаті неповного завантаження виробничих потужностей;

– оборотні активи більше як на 70% сформовані за рахунок дебіторської заборгованості, що викликає додаткові ризики втрати достатнього рівня платоспроможності;

– підприємство здійснює помірну політику формування запасів з метою більш ефективного використання грошових коштів.

Аналіз показників оборотності свідчить про такі тенденції:

– час обороту ДЗ коливається від 260 дн. у 2019 р. до 315 дн. у 2022 р., тобто період обороту дебіторської заборгованості наближається до позначки, що дорівнює фінансовий рік; такий тривалий термін обороту ДЗ негативно впливає на платоспроможність підприємства, в результаті показник абсолютної ліквідності значно нижче за рекомендований рівень, він прагне до нуля;

– час обороту запасів коливається у межах 71 дн. у 2019 р. та 46 дн. у 2022 р., тобто спостерігається прискорення оборотності запасів, що позитивно впливає на платоспроможність підприємства;

– час обороту кредиторської заборгованості у 2019 р. становить 254 дн., а у 2022 р. вже 239 дн., тобто залежність підприємства від короткострокових позикових коштів впродовж цих років практично не змінюється;

– слід відзначити, що порівнюючи час обороту ДЗ з часом обороту КЗ можемо констатувати, що наше підприємство ПАТ «ЗСС» знаходиться в гірших умовах з комерційного кредитування тому, що відтермінування платежів надається на більш тривалий термін, ніж термін, на який грошові кошти кредиторів залучаються у поточний господарський оборот;

– звідси випливає, що тривалість фінансового циклу у 2019 р. становила 71 дн., а у 2022 р. – 46 дн., що є прийнятним для підприємства;

– оборотність активів (капіталу) знаходиться на низькому рівні, так у 2019 р. вона дорівнює 0,7; у 2021 р. - 1,2; у 2022 р. - 0,64; спостерігається зниження ефективності використання активів (капіталу);

– показники рентабельності свідчать про збиткову діяльність, лише 2021 рік може вважатись ефективним з точки зору використання активів.

У підсумку слід зазначити, що підприємство потребує заходів з оптимізації політики управління дебіторською заборгованістю; заходи з державної підтримки стратегічного підприємства металургійної галузі, а також розробки заходів з відновлення економіки України у повоєнному періоді.

РОЗДІЛ 3
УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ ПАТ «ЗСС» В УМОВАХ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ

3.1. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю як передумова стійкої платоспроможності підприємства ПАТ «ЗСС»

Аналіз дебіторської заборгованості, який зроблено у другому розділі магістерського дослідження показав, що підприємство здійснює агресивну політику по відношенню до формування своїх оборотних активів; вони більше як на 70% сформовані за рахунок дебіторської заборгованості. Тому для розробки політики оптимізації практики комерційних розрахунків зробимо аналіз кредиторської заборгованості. Аналіз кредиторської заборгованості у 2020 р. представлено в табл. 3.1.

Короткострокові кредити банків на початок року складають 9,5% у структурі поточних зобов'язань, а на кінець року вони зросли до 11%. Абсолютна сума кредитів на початок року становила 2632465 тис.грн., а на кінець року – 3 482 251 тис.грн., тобто відбувається зростання заборгованості за кредитами. Також у підприємства є зобов'язання за довгостроковими боргами, які впродовж 2020 року знизились на 9011 тис.грн. Зросла впродовж року кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги з 24 014 755 тис.грн. на початок року до 27 106 196 тис.грн. на кінець року, темп росту становить 112,9%. Загалом поточні зобов'язання за 2020 рік зросли з 27 723 097 тис.грн. на початок року до 31 789 809 тис.грн. на кінець року, темп росту склав 114,7%.

Зростання короткострокових зобов'язань на 4066712 тис.грн. свідчить про підвищення залежності підприємства від короткострокових позикових коштів, що вимагає більш ретельного управління грошовими коштами.

Таблиця 3.1

Аналіз поточних зобов'язань ПАТ «ЗСС» у 2020 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в ПЗ, %	тис. грн	частка в ПЗ, %	тис. грн	частки в ПЗ, %	темп росту, %
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	2 632 465	9,5	3 482 251	11,0	849 786	1,5	132,3
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	13 516	0,049	4 505	0,014	-9 011	-0,035	33,3
за товари, роботи, послуги	24 014 755	86,6	27 106 196	85,3	3 091 441	-1,4	112,9
за розрахунками з бюджетом	86 666	0,3	90 038	0,3	3 372	0,0	103,9
за розрахунками зі страхування	18 552	0,1	19 136	0,1	584	0,0	103,1
за розрахунками з оплати праці	103 862	0,4	89 340	0,3	-14 522	-0,1	86,0
за одержаними авансами	28 448	0,10	9 264	0,03	-19 184	-0,07	32,6
за розрахунками з учасниками	13 974	0,05	13 974	0,04	0	-0,01	100,0
Поточні забезпечення	199 365	0,7	269 189	0,8	69 824	0,1	135,0
Доходи майбутніх періодів	432	0,0016	410	0,0013	-22	-0,0003	94,9
Інші поточні зобов'язання	611 062	2,2	705 506	2,2	94 444	0,0	115,5
Усього поточні зобов'язання та забезпечення (розділ ІІІ)	27 723 097	100,0	31 789 809	100,0	4 066 712	0,0	114,7

Аналіз короткострокових зобов'язань ПАТ «ЗСС» у 2021 році наведено в табл. 3.1.

Структура та склад поточних зобов'язань ПАТ «ЗСС» у 2021 році суттєво не змінився. В динаміці відбулось зниження обсягу короткострокових кредитів банку на 808960 тис.грн. Ми вважаємо, що це кредитна лінія, яку відкриває підприємство впродовж фінансового року за потреби при наявності дефіциту грошових коштів. Аналогічно знизились залишки короткострокової кредиторської заборгованості на 2580962 тис.грн. впродовж 2021 року. У 2021 році було погашено у повному обсязі поточну заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями. У підсумку, короткострокові зобов'язання за 2021 рік знизились на 3 140 123 тис.грн., що є позитивним чинником, що впливає на поточну платоспроможність ПАТ «ЗСС».

Таблиця 3.2

Аналіз короткострокових зобов'язань ПАТ «ЗСС» у 2021 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в ПЗ, %	тис. грн	частка в ПЗ, %	тис. грн	частки в ПЗ, %	темп росту, %
ІІІ. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	3 482 251	10,95	2 673 291	9,33	-808 960	-1,62	76,8
Поточна кредиторська заборгованість:							
за довгостроковими зобов'язаннями	4 505	0,01	0	0,0	-4 505	-0,01	0,0
за товари, роботи, послуги	27 106 196	85,3	24 525 234	85,6	-2 580 962	0,3	90,5
за розрахунками з бюджетом	90 038	0,3	422 935	1,5	332 897	1,2	469,7
за у тому числі з податку на прибуток	0	0,0	335 159	1,2	335 159	1,2	0,0
за розрахунками зі страхування	19 136	0,1	18 232	0,1	-904	0,0	95,3
за розрахунками з оплати праці	89 340	0,3	91 958	0,3	2 618	0,0	102,9
за одержаними авансами	9 264	0,03	6 317	0,02	-2 947	-0,01	68,2
за розрахунками з учасниками	13 974	0,0	13 974	0,0	0	0,0	100,0
Поточні забезпечення	269 189	0,847	215 732	0,753	-53 457	-0,094	80,1
Доходи майбутніх періодів	410	0,0013	454	0,0016	44	0,0003	110,7
Інші поточні зобов'язання	705 506	2,2	681 559	2,4	-23 947	0,2	96,6
Усього поточні зобов'язання та забезпечення (розділ ІІІ)	31 789 809	100,0	28 649 686	100,0	-3 140 123	0,0	90,1

Аналіз короткострокових зобов'язань ПАТ «ЗСС» у 2022 р. представлено в табл. 3.3. Із табл. 3.3 випливає, що короткострокові кредити банків ще знизились на 714078 тис.грн., а темп їх росту склав 73,3%. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги у 2022 р. практично не змінилась і на кінець року становила 24627846 тис.грн. Відповідно і загальний обсяг поточних зобов'язань за рік знизився на 973139 тис.грн.

Отже, ми спостерігаємо стабільність політики залучення грошових коштів у поточний господарський оборот у вигляді короткострокової кредиторської заборгованості, а також у вигляді короткострокових кредитів банків.

Таблиця 3.3

Аналіз короткострокових зобов’язань ПАТ «ЗСС» у 2022 р.

Найменування статті	На початок звітного періоду		На кінець звітного періоду		Відхилення показників за звітний період		
	тис. грн	частка в ПЗ, %	тис. грн	тис. грн	частка в ПЗ, %	тис. грн	тис. грн
ІІІ. Поточні зобов’язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	2 673 291	9,33	1 959 213	7,08	-714 078	-2,25	73,3
Поточна кредиторська заборгованість:							
за товари, роботи, послуги	24 525 234	85,6	24 627 846	89,0	102 612	3,4	100,4
за розрахунками з бюджетом	422 935	1,48	123 799	0,45	-299 136	-1,03	29,3
за у тому числі з податку на прибуток	335 159	1,2	0	0,0	-335 159	-1,2	0,0
за розрахунками зі страхування	18 232	0,1	10 002	0,04	-8 230	-0,03	54,9
за розрахунками з оплати праці	91 958	0,3	58 755	0,2	-33 203	-0,1	63,9
за одержаними авансами	6 317	0,02	5 955	0,02	-362	0,0	94,3
за розрахунками з учасниками	13 974	0,05	13 974	0,05	0	0,00	100,0
Поточні забезпечення	215 732	0,8	239 392	0,9	23 660	0,1	111,0
Доходи майбутніх періодів	454	0,002	0	0,0	-454	-0,002	0,0
Інші поточні зобов’язання	681 559	2,4	637 611	2,3	-43 948	-0,1	93,6
Усього поточні зобов'язання та забезпечення (розділ ІІІ)	28 649 686	100,0	27 676 547	100,0	-973 139	0,0	96,6

Основним завданням будь-якої комерційної організації є отримання прибутку, тому перед фінансовими службами і керівництвом підприємства постає питання про зниження кредиторської та дебіторської заборгованості, високий рівень якої може знизити фінансову стійкість підприємства. Однією з основних проблем зростання кредиторської та дебіторської заборгованості підприємства є недосконаліть управління його грошовими потоками. Оперативне управління грошовими ресурсами – планування грошових потоків і ефективне управління підприємством – неможливе без оперативного контролю кредиторської заборгованості. Несвоєчасність отримання даних по заборгованості може призвести до того, що підприємство або залишиться без необхідних обігових коштів, або не зможе правильно запланувати обсяг грошових коштів для майбутніх виплат. Здійснення контролю над рухом

кредиторської та дебіторської заборгованості необхідно для поліпшення розрахунково-платіжної дисципліни на ПАТ «ЗСС».

Поділ факторів впливу на дебіторську та кредиторську заборгованість на дві групи (зовнішні та внутрішні) є недостатнім із погляду розроблення ефективних методів управління заборгованістю. З групи зовнішніх факторів доцільно виокремити фактори, на які менеджери підприємства можуть впливати, та фактори, на які менеджери впливу не мають, а можуть лише вживати певних заходів із пристосування до їхньої дії. Таким чином, зовнішні фактори впливу на заборгованість підприємства можна об'єднати у дві групи: фактори макросередовища та фактори безпосереднього (мезо-) оточення підприємства.

Основним фактором погашення дебіторської та кредиторської заборгованості є умови економіко-правових відносин між суб'єктами такої заборгованості – умови договору (для заборгованості за товари, роботи, послуги, з виданих авансів тощо) чи законодавчо-нормативних документів (для заборгованості з податків, соціальних внесків тощо). Для мінімізації негативного впливу на фінансово-майновий стан підприємства обсяг заборгованості необхідно утримувати в межах певного допустимого (оптимального) рівня. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю – один із ключових складників системи управління будь-яким підприємством, який включає сукупність методів, принципів та процедур взаємодії з покупцями щодо реалізації активів чи послуг із відстрочкою платежу, інкасації заборгованості та організацією фінансового забезпечення боргової активності. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю також характеризується системою інструментів, які, враховуючи макро- та мікропоказники, регулюють та узгоджують інтереси підприємства та контрагентів, забезпечуючи, таким чином, фінансову стійкість підприємства в довгостроковій перспективі

Ефективність управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві залежить від багатьох факторів, зокрема:

– наявності у керівництва повної та достовірної інформації щодо термінів погашення зобов’язань компаніями дебіторами та кредиторами;

– впровадження та використання чіткої регламентації роботи з простроченою та сумнівною дебіторською та кредиторською заборгованістю;

– наявності у керівництва необхідних даних щодо зростання витрат, пов’язаних зі збільшенням розміру дебіторської та кредиторської заборгованості та її оборотності;

– вчасного та постійного проведення оцінки кредитоспроможності кожного покупця та оцінка необхідності комерційного кредитування;

– чіткого розподілу функції збору грошових коштів, аналізу дебіторської заборгованості й ухвалення рішення про надання кредиту між різними підрозділами;

– чіткого розподілу відповідальності та контролю над виконанням роботи та, як наслідок, відсутності цілісності співпраці;

– наявності занадто великого обсягу заборгованості покупців;

– наявності достатнього обсягу резерву сумнівних боргів;

– відсутності контролю над поверненням або занадто довгого періоду повернення заборгованості.

Одним із найбільш оптимальних рамкових показників здорового стану підприємства є той факт, коли кредиторська заборгованість не перевищує дебіторську. За досягнення даного «тимчасового балансу» дебіторської і кредиторської заборгованості необхідно також досягти й «балансу їхньої вартості»: тобто у цьому разі процентні та інші витрати, пов’язані з обслуговуванням кредиторської заборгованості (як мінімум), не повинні перевищувати доходи, викликані вигодами, що пов’язані із самим фактом відстрочки власної дебіторської заборгованості.

Поточна заборгованість складається із заборгованості постачальникам за одержані від них товарно-матеріальні цінності, заборгованості перед бюджетом за податковими платежами, заборгованості з оплати праці і

страхування, авансів покупців у рахунок майбутніх відвантажень та ін. Залежно від умов виникнення заборгованість поділяють на допустиму і невиправдану. Допустимою вважається заборгованість постачальникам за акцептованими платіжними вимогами, непротермінована заборгованість перед бюджетом, із позабюджетних платежів, зі страхування та інших поточних зобов'язань. До невиправданої заборгованості належать усі види протермінованої заборгованості підприємства перед постачальниками, банками, бюджетом, учасниками та іншими контрагентами господарських відносин. Така заборгованість часто є наслідком скрутного фінансового стану, коли відсутні кошти для платежів. Вона може виникати також у зв'язку з несвоєчасним оформленням і поданням розрахунково-платіжних документів, допущеними помилками у розрахунках.

Підприємства зобов'язані своєчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. За несвоєчасні розрахунки вони мають сплачувати штрафи і неустойки. Однак практика свідчить, що можливість уникнути майнової відповідальності за невиконання власних договірних зобов'язань дає їм змогу ухилятися від взаєморозрахунків з партнерами. Несвоєчасність платежів викликає фінансові ускладнення у підприємств-кредиторів, негативно впливає на їхню господарську діяльність, а і підсумку й на економіку країни загалом.

Для ефективного управління кредиторською заборгованістю необхідне проведення таких заходів: Постійний контроль кредиторської заборгованості, оскільки за вмілого управління кредиторська заборгованість може стати додатковим, а головне – дешевим джерелом залучення позикових коштів.

Необхідні:

- контроль над правильністю оформлення і складання договорів з контрагентами відповідно до чинного законодавства;
- спостереження за термінами оплати договорів;
- контроль над своєчасним здійсненням платежів.

Ранжування контрагентів у реєстрі платежів. Створення рівнів контрагентів дасть змогу суттєво зекономити кошти підприємства. Управління борговим портфелем підприємства може включати в себе різні інструменти, що виконують поставлені завдання, а за рахунок диверсифікації – знижувати ризик фінансової нестійкості.

Планування обсягу залучених коштів:

– планування обсягу боргових зобов'язань, задовольняючи власні потреби;

– правильного розрахунку граничного розміру запозичень, визначення якого виходить із показників кредитоспроможності підприємства (ліміт за сумою ліквідних активів, ліміт власних коштів).

Ліміти повинні підлягати перегляду з урахуванням особливості діяльності підприємства. Здійснення постійного моніторингу та аналізу кредиторських рахунків за тимчасовими діапазонами – по місяцях і за більш короткі періоди часу, порівняння яких дасть змогу оперативно прийняти рішення щодо поліпшення позицій із кредиторськими боргами всередині року, кварталу або місяця.

Щодо управлінням дебіторською заборгованістю, то найбільш ефективними будуть такі шляхи:

– визначення термінів прострочених залишків на рахунках дебіторів і порівняння цих термінів із середніми показниками в галузі, показниками конкурентів і даними минулих років;

– періодичний перегляд граничної суми кредиту виходячи з реального фінансового становища клієнтів;

– якщо виникають проблеми з одержанням грошей, то необхідно вимагати заставу на суму не меншу, ніж сума на рахунку дебітора;

– використання арбітражних судів для стягнення боргів за наявності порук чи гарантій;

– продаж рахунків дебіторів факторинговій компанії чи банку, що надає факторингові послуги, якщо це вигідно;

– під час продажу великої товарної партії негайне виставлення рахунку покупцю;

– використання циклічної виписки рахунків для підтримання одноманітності операцій;

– відправлення поштою рахунків покупцям за декілька днів до настання терміну платежу;

– пропозиція відстрочки у виплаті грошей для стимулювання попиту;

– страхування кредитів для захисту від значних збитків за безнадійними боргами;

– обминання дебіторів із високим ризиком, наприклад якщо покупці належать до країни чи галузі, що переживають істотні фінансові труднощі.

Отже, від якості управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві залежить його фінансовий стан та результати діяльності. Саме тому значну увагу необхідно приділяти аналізу цього складника оборотних активів. Більшість проблем, пов’язаних з управлінням дебіторською та кредиторською заборгованістю, погіршує показники ефективності підприємства, знижує його ліквідність та впливає на рентабельність, платоспроможність та оборотність, що є негативним фактором, особливо для підприємств, які працюють не лише на вітчизняному ринку. На жаль, незалежно від розміру підприємства у той чи інший момент кожне з них піддається впливу фінансової кризи та відчуває на собі її наслідки. Для уникнення значних утрат, у тому числі зниження платоспроможності та ліквідності, керівництво підприємства повинно постійно вдосконалювати свою політику та впроваджувати принципово нові підходи стосовно управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

3.2. Державна підтримка підприємств промисловості під час війни як запорука ефективності та платоспроможності бізнесу

Через збройний напад агресора, введення воєнного стану, і як наслідок, невизначеність і нестабільність ситуації в країні, вкрай ускладнилося нормальне функціонування бізнесу в Україні. Багато підприємств опинилися в складних умовах через близькість розташування до фронту та територій проведення бойових дій, інші підприємства не винесли тягаря зростання витрат, зменшення замовлень, втрат контрагентів та ділових партнерів. Наряду з цим через постійні обстріли в будь-який момент на підприємствах може зникнути електропостачання, Інтернет, зв'язок, вийти з ладу необхідне обладнання. Все це призводить до нестабільної роботи інфраструктури, гальмування логістики, а далі – до нестачі ресурсів та грошей. Але попри такі складні умови, більшість підприємств продовжує працювати на благо країни, її економіки та суспільства. Тому для вітчизняних підприємств актуальним питанням є отримання фінансової допомоги та підтримки з боку держави й іноземних партнерів.

У нинішніх складних економічних умовах, що зумовлені воєнним конфліктом в Україні, відновлення діяльності підприємств є одним з ключових чинників економічного зростання країни. Вторгнення росії в Україну призвело до значних негативних економічних зрушень: суттєво зросла економічна нестабільність, різко впала активність бізнесу, погіршилася логістика, багато підприємств пошкоджено або зруйновано, над підприємствами, що залишилися на окупованих територіях, втрачено контроль, відповідно й держава не отримує від них надходжень до бюджету. Збройна агресія вплинула на загальний бізнес-клімат країни, знизивши довіру інвесторів та ускладнюючи умови для розвитку суб'єктів підприємницької діяльності. Тому відновлення діяльності українських підприємств, що постраждали від війни, є надзвичайно важливим для забезпечення робочих місць, податкових надходжень і зростання ВВП. Вітчизняний бізнес в умовах воєнного стану потребує активного державного втручання, саме тому пряме державне регулювання є суттєвим інструментом державної підтримки бізнесу

(прийняття законодавчо-нормативних актів, що створюють правові умови розвитку економіки та соціальної сфери, та ін.).

Вийти зі складної ситуації підприємствам, які знаходяться в зоні активних бойових дій, можна шляхом переміщення у більш безпечні райони за сприяння державної підтримки. Така допомога передбачає надання переліку місць, куди підприємства можуть перенести свої виробничі потужності, сприяння у перевезенні персоналу, пошуку для них житла та інших необхідних заходів. Але великим промисловим підприємствам релокацію зробити неможливо, тому вони залишились і працюють на ПЕРЕМОГУ!

Основним питанням щодо підтримки бізнесу в умовах воєнного стану є фінансування діяльності підприємств, особливо тих, які зазнали суттєвих фінансових збитків. За даними Національного інституту стратегічних досліджень [45] для розвитку бізнесу за програмою «єРобота» від держави планують надати майже 211 млн. гривень грантів 47 підприємцям переробної галузі, виплатити 126 млн. гривень компенсації підприємцям, які взяли на роботу внутрішньо переміщених осіб, також близько 10,7 тисяч українських агропідприємств вже одержали 53,65 млрд. гривень банківських кредитів на розвиток господарств.

Інвестиційним сервісом FinStream [46] відмічається, що інтенсивно відбувається фінансування бізнесу через гранти, за допомогою яких в Україні було реалізовано понад 7000 бізнес-проєктів для малого та середнього бізнесу (пекарні, кав’ярні, малі виробництва тощо). Наприклад, проєкт «Власна справа» допомагає ветеранам та їхнім родинам отримати кошти для початку своєї справи, а програма «Варто» від Українського ветеранського фонду сприяє розвитку бізнесу шляхом видачі грантів майже на суму понад 1,8 млрд. гривень. Умови воєнного стану створюють складність для залучення фінансування підприємствами через збільшене ризиковане середовище та нестабільність на ринках. Проте, існують кілька можливих механізмів, які підприємства можуть використовувати для залучення

фінансування навіть у цих умовах. По-перше, вони можуть звертатися до державних програм підтримки або стимулювання економіки, які можуть бути введені під час війни для забезпечення фінансової стабільності та сприяння відновленню підприємств. По-друге, не зважаючи на воєнні дії, залучення фінансування від міжнародних фінансових інституцій залишається актуальним для українських підприємств, тому, якщо програми фінансування від міжнародних організацій є доступними в конкретному регіоні, це реальний шанс для національних суб'єктів підприємницької діяльності отримати кошти для відновлення або продовження бізнесу. Зрозуміло, що кредитний процес є доволі складним та нешвидким, але якщо підприємства зможуть довести ефективність та прибутковість проєкту, продемонструвати, що вони здатні забезпечити стабільність своїм потенційним партнерам, то вони мають шанс на успішне фінансування. По-третє, підприємства можуть звертатися до альтернативних джерел фінансування, таких як інвестиційні, венчурні фонди або приватні інвестори, які можуть бути більш схильні до ризику в обмін на високий потенціал прибутку. Якщо ще й з боку уряду буде надана підтримка для іноземних інвесторів (податкові пільги, гарантії на інвестиції), це може значно збільшити привабливість країни для іноземних інвестицій. Окремо слід відмітити пропозицію від спеціалістів, щодо залучення фінансування для великих проєктів, – синдиковане фінансування та розміщення облігацій на внутрішньому ринку [47].

Ці механізми є дієвими для отримання фінансування проєктів, для яких неможливо залучати фінансування з-за кордону. Уряд України відіграє ключову роль у процесі відновлення підприємств шляхом розробки програм підтримки, надання фінансової допомоги, пільгового кредитування та податкових стимулів. Спеціальні програми кредитування для постраждалих від війни підприємств за низькими ставками допомагають суб'єктам господарювання залучити необхідні кошти для відновлення виробничих потужностей та оборотного капіталу. Крім того, тимчасове звільнення від

сплати податків або їх зниження може полегшити фінансове навантаження на підприємства в перші роки після відновлення діяльності.

За матеріалами відділу зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації Міністерства економіки України [48], уряд України розробив та впровадив низку заходів та програм, спрямованих на допомогу бізнесу в цей складний період. Одним з ключових інструментів стала державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», яка була запроваджена урядом з метою полегшення доступу до фінансування для малих та середніх підприємств шляхом надання пільгових кредитів та вдосконалення механізмів державної підтримки.

Опорні пріоритети, які внесені до програми, включають:

1. Посилення підтримки переробних підприємств та проєктів енергоефективності, що спрямовано на економічне зростання та енергетичну безпеку країни.

2. Запровадження спеціальних програм та умов для підприємств деокупованих територій, які зазнали найбільших втрат внаслідок воєнних дій та потребують особливої уваги з боку держави.

3. Впровадження механізмів державної підтримки за договорами факторингу, які дозволять отримати додаткові можливості для розвитку вітчизняного виробництва шляхом поповнення обігового капіталу.

Програма «Доступні кредити 5-7-9%» та проєкт USAID «Реформування фінансового сектору» покликані забезпечити комплексну підтримку підприємств в Україні, сприяти відновленню економічної діяльності на деокупованих територіях та стимулювати розвиток пріоритетних галузей. Так само, це сприятиме зростанню зайнятості, податкових надходжень та загальному економічному відновленню бізнесу та країни в цілому в умовах воєнного стану.

Також слід зазначити, що в країні прийнято урядові рішення, які спрямовані на покращення регуляторного середовища шляхом впровадження декларативного принципу управління, скасування значної кількості дозволів

та ліцензій для підприємців, встановлення мораторію на перевірки бізнесу. Ці заходи спрямовані на зменшення адміністративного тягаря для підприємців та забезпечення їхньої стабільної діяльності в умовах воєнного стану [49]. Так за даними Міністерства економіки [50] щодо створення сприятливих умов для ведення бізнесу планується ряд заходів задля забезпечення успіху дерегулювання шляхом взаємодії владних структур та бізнес-спільноти, провідних громадських об’єднань, національних та міжнародних організацій, науковців (рис. 3.1).

Напрям	Заходи	Результат
Дерегуляція господарської діяльності та покращення бізнес-клімату	Скорочення державного регулювання, зменшення контролю уряду над діяльністю бізнесу.	Спрощення умов провадження підприємницької діяльності в аграрній галузі, у сфері торгівлі, виробництва та реалізації товарів і послуг, будівельній галузі, в сферах транспорту, інформаційних і електронних технологій, екології та охорони навколишнього природного середовища, удосконалення процедур у медичній галузі та соціальній сфері.
Бізнес-кейси для бажаючих відкрити власний бізнес	Докладний алгоритм підготовчих кроків для легального започаткування бізнесу.	Згенерувати індивідуальний перелік завдань – власний check-list. Він містить інформацію щодо необхідних документів, які слід зібрати, орієнтовних часових витрат на кожну процедурну дію, вказівки установ та органів, до яких необхідно звертатися.
Онлайн-платформа ефективного регулювання АРВ	Розміщення допоміжних інструментів: каталоги з питань державного адміністрування, онлайн-калькулятори, М-Тест, методичні матеріали, статистичні дані.	Якісне та ефективне проведення аналізу регуляторного впливу нормативно-правових актів державними службовцями та бізнес-структурами, скорочення часових витрат на його проведення.
Прискорений перегляд інструментів державного регулювання	Перегляд ліцензій, дозволів, результатів надання публічних послуг в усіх сферах суспільних відносин.	Удосконалення, реінжиніринг, цифровізація або скасування неефективних та необґрунтованих інструментів державного регулювання господарської діяльності.
Цифровізація дозвільних документів	Єдина державна електронна система дозвільних документів для прискорення процесу дерегуляції та покращення якості регуляторних актів.	Спрощення та пришвидшення процедур отримання дозволів і ліцензій для бізнесу; підвищення прозорості видачі дозвільних документів, зменшення корупційних ризиків завдяки уніфікації вимог та автоматизації процесів; економія часу та ресурсів для підприємців і державних органів; можливість відстежувати статус заявки онлайн та отримувати дозвільні документи в електронній формі; інтеграція з іншими реєстрами та базами даних для автоматичної перевірки інформації; спрощення процедур подовження, анулювання документів.
Декларативний принцип провадження господарської діяльності	Набуття права провадження господарської діяльності без необхідності отримання документів дозвільного характеру, ліцензій.	Спрощення діяльності, скасування кількості документів дозвільного характеру щодо здійснення господарської діяльності, безоплатність внесення до Державного реєстру України, отримання додаткових надходжень до державного бюджету від сплати податків.

Рис. 3.1. Напрями регуляторної політики Уряду України, спрямовані на усунення бар'єрів, які перешкоджають веденню підприємницької діяльності [50]

Взаємозв'язок держави та підприємств є дуже важливим у питанні залучення інвестицій як на національному, так і на глобальному рівнях [51].

Активне залучення прямих іноземних інвестицій є важливим інструментом для відновлення економіки України. Іноземний капітал дозволить забезпечити необхідними коштами оновлення та модернізацію виробничих потужностей, впровадження нових технологій та розширення експорту. Прямі іноземні інвестиції є найбільш привабливою формою інвестування в Україні за безпосередньої участі держави, яка виступає гарантом захисту прав інвесторів, створення сприятливого інвестиційного клімату та забезпечення стабільного правового поля для ведення бізнесу. За даними Міністерства фінансів України [52] приплив іноземних інвестицій у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився, але у 2023 році помітна позитивна тенденція щодо вкладання коштів іноземними партнерами в український бізнес (рис. 3.2).

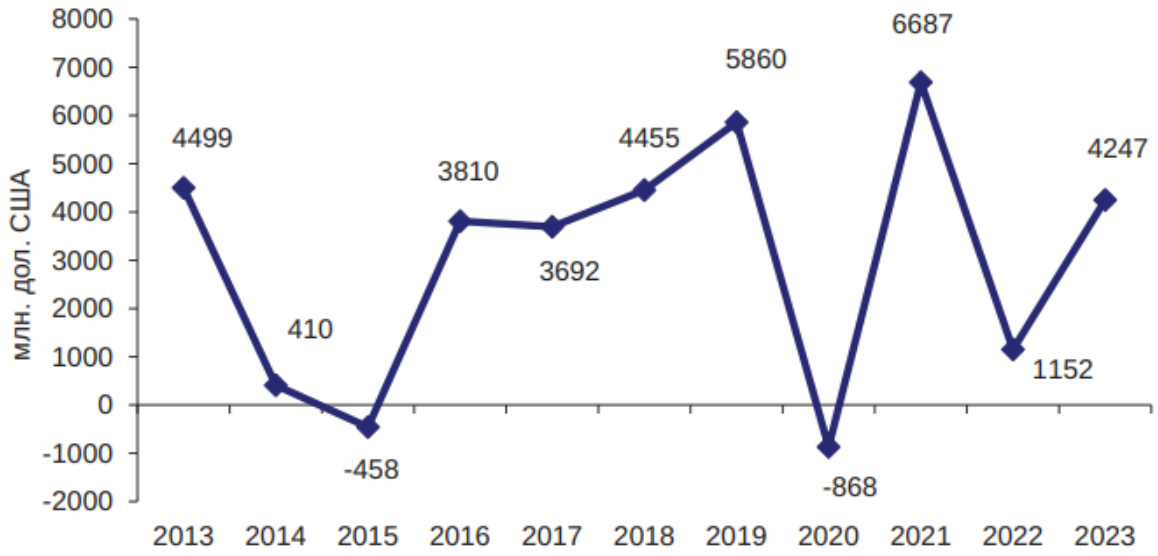

Рис. 3.2. Прямі іноземні інвестиції в Україну [52]

В результаті опитування керівників підприємства, за дослідженням Національного банку України [53], незважаючи на ризики, економічну невизначеність та нестабільність в країні, бізнес посилює позитивні очікування щодо помірного зростання обсягів виробництва товарів та послуг, а також розвитку власних підприємств та поновлення діяльності. Результати опитування показали, що підприємства, які «залучають іноземні інвестиції очікують збільшення їх обсягів у наступні 12 місяців на 16,1% (у IV кварталі

2023 року – 11,3%). Найвищі очікування мають підприємства енерго- та водопостачання (62,5%). Частка респондентів, які в наступні 12 місяців планують залучати іноземні інвестиції, збільшилася до 22,8% порівняно з 20,7% у попередньому опитуванні» [53].

Для створення сприятливих умов для інвесторів та забезпечення ефективного функціонування підприємств необхідно приділити особливу увагу розвитку інфраструктури. Відновлення та модернізація інфраструктури потребують значних фінансових ресурсів та є критично важливими для забезпечення безперебійної роботи підприємств. Тому необхідно залучати міжнародну допомогу та співпрацювати з іноземними партнерами, що дозволить українським підприємствам впровадити найкращі практики, інноваційні технології та підвищити свою конкурентоспроможність на глобальному ринку. Міжнародна співпраця також сприятиме інтеграції української економіки у світові ланцюги постачання, розширенню доступу до нових ринків збуту, дозволить вітчизняним виробникам диверсифікувати свою діяльність та зменшити залежність від окремих ринків. Для залучення в українську економіку іноземних інвесторів створено унікальну електронну платформу Advantage Ukraine, де кожен потенційний інвестор може отримати повну інформацію про можливості інвестування, конкретні проєкти та вигоди, які матиме від вкладання в українську економіку [50]. Успішне відновлення економіки України значною мірою залежить не лише від відбудови інфраструктури та залучення інвестицій, а й від наявності кваліфікованої робочої сили.

В умовах воєнного стану багато суб’єктів трудового права змушені були змінити місце проживання або професійний напрям. Інвестиції, що спрямовані в програми професійної підготовки, перекваліфікації та перепідготовки, допоможуть працівникам адаптуватися до нових реалій ринку праці, опанувати актуальними навичками та підвищити свою конкурентоспроможність. Для підприємств це означатиме доступ до

кваліфікованої робочої сили, необхідної для впровадження нових технологій, підвищення продуктивності та розширення виробництва.

Узагальнюючи вищевикладене хочемо зазначити, що потреби для відновлення повноцінної господарської діяльності всіх підприємств, зокрема, ПАТ «ЗМК «ЗСС», доцільно систематизувати та представити на рис. 3.3.

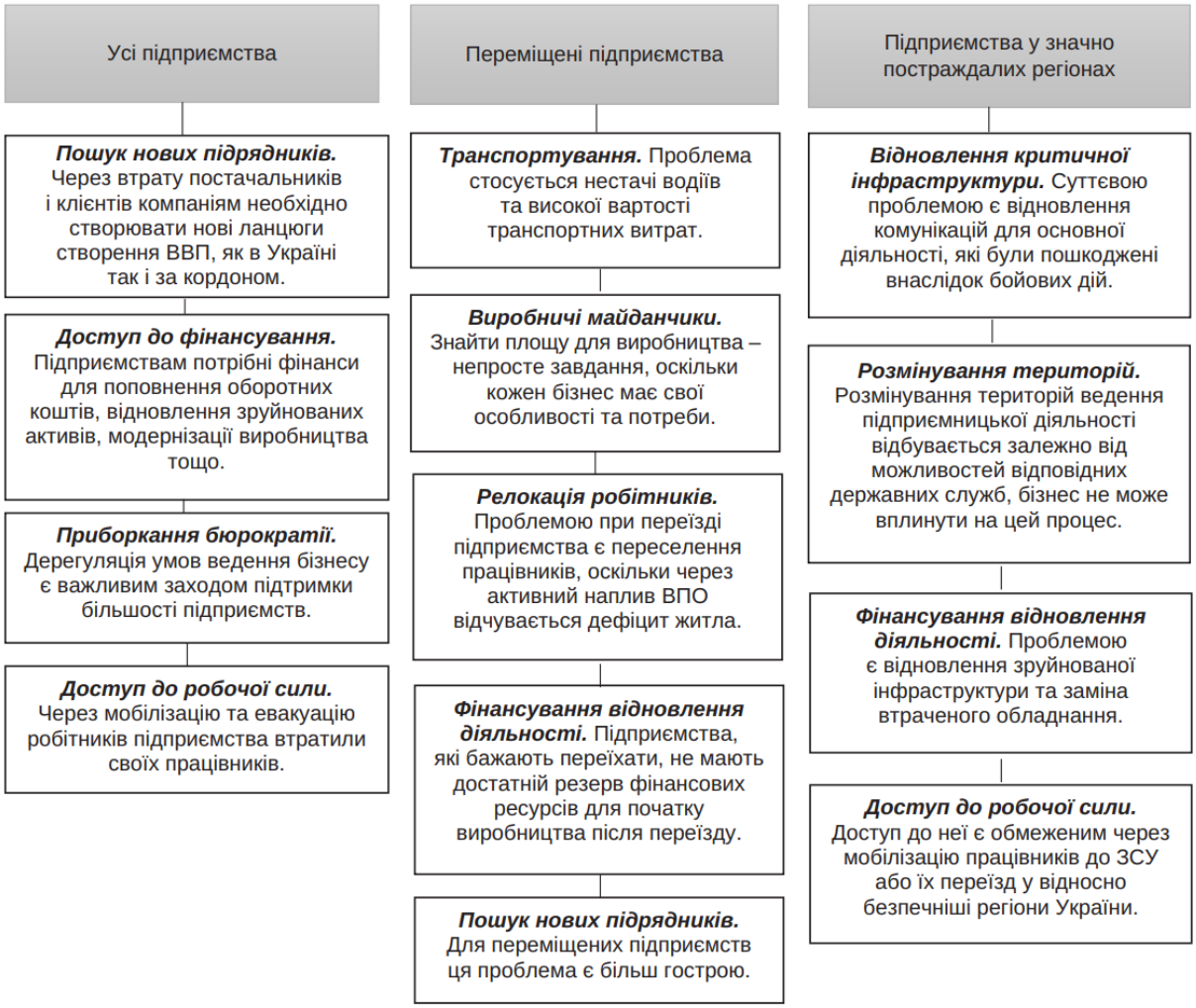

Рис. 3.3. Потреби вітчизняних підприємств в умовах воєнного стану [54]

Отже, при активному сприянні держави, послабленню тиску, залученню інвестицій та отриманню грантів у країни є реальний шанс на майбутнє, адже саме бізнес тримає національну економіку і працює на її відновлення. Безліч підприємств прийняли ряд стратегічних заходів для забезпечення своєї діяльності. Зокрема, вони здійснили релокацію своїх

об'єктів у безпечні регіони країни, адаптували свою продукцію та послуги під сучасні потреби, збільшили імпорт товарів та скористалися фінансовою підтримкою, отримавши кредитування на пільгових умовах. Відновлення діяльності підприємств в Україні є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу та залучення різних інструментів. Державна підтримка, залучення інвестицій, розвиток інфраструктури, професійна підготовка кадрів та міжнародна співпраця є ключовими факторами для успішного відновлення економіки та забезпечення сталого зростання. Лише за умови ефективного використання цих інструментів українські підприємства зможуть подолати наслідки воєнного стану та стати конкурентоспроможними на внутрішньому та зовнішніх ринках.

3.3. Формування системи управління внутрішніми та зовнішніми загрозами для промислового підприємства ПАТ «ЗСС» в умовах війни: організаційний аспект

В кризових умовах, в умовах повномасштабної війни в Україні, коли стрімко перерозподіляється ресурсна база та змінюється ціна факторів виробництва, метою побудови та функціонування системи управління внутрішніми та зовнішніми загрозами (далі – СУВЗЗ) є захищеність «життєвого простору» суб‘єкта від дестабілізуючих факторів, внутрішніх і зовнішніх загроз, без нейтралізації яких унеможливлюється його функціонування або відбувається погіршення значень основних функціональних параметрів. Здатність підприємства стабільно розвиватися та здійснювати ефективну господарську діяльність визначається стійкістю його фінансового стану, ефективністю фінансової діяльності, а також здатністю протистояти внутрішнім та зовнішнім негативним факторам, що у цілому характеризують рівень його фінансової захищеності. Для забезпечення стійкого та ефективного економічного розвитку, примноження потенціалу, а також досягнення бажаних результатів фінансово-господарської діяльності

підприємству необхідно дбати про належний рівень своєї фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності. Найбільшу небезпеку, як правило, становлять зовнішні загрози, які не піддаються виявленню і прогнозуванню. У той же час усунення внутрішніх загроз належить до компетенції органів управління підприємством.

Головними зовнішніми небезпеками та загрозами для підприємства можуть бути скуповування акцій, боргів підприємства небажаними партнерами; наявність значних фінансових зобов'язань у підприємства; криза грошової та фінансово-кредитної систем; нестабільність економіки; недосконаліть механізмів формування економічної політики держави. До внутрішніх загроз, що впливають на небезпеку, належать помилки менеджменту в галузі управління фінансами підприємства, пов'язані з вибором стратегії підприємства, управлінням та оптимізацією активів і пасивів підприємства. Однією із суттєвих загроз є економічна нестабільність у державі, яка проявляється через погіршення основних макроекономічних показників: зниження обсягу валового внутрішнього продукту (ВВП), зростання рівня безробіття, темпів інфляції та девальвації національної валюти.

На сьогодні зовнішні впливи та внутрішня криза в країні зумовили появу багатьох взаємозв'язків підприємства із суб'єктами зовнішнього середовища. Відповідно, результати таких взаємозв'язків можуть бути як позитивними, так і носити негативний характер. У зв'язку із цим сьогодні виникає необхідність формування СУВЗЗ підприємства ПАТ «ЗСС». Формування такої системи можливо в умовах війни лише шляхом застосування системного підходу.

По-перше, управління загрозами для підприємства має здійснюватися постійно та безперервно. По-друге, процес управління має базуватися на складній та багатоступінчастій системі управління. Саме тому успішність і ефективність процесу управління загрозами для підприємства значною мірою

залежать від досконалості та злагодженості взаємодії елементів покладеної в основу системи.

Управління загрозами підприємства здійснюється за допомогою різних методів із використанням різноманітних важелів і інструментів та у різні способи. Функціонування СУВЗЗ вимагає певного забезпечення: матеріально-технічного, інформаційно-аналітичного, фінансового, кадрового та організаційного. Ключовим елементом системи є підсистема моніторингу зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємства та фінансової діагностики на предмет виявлення загроз. У свою чергу, у даній підсистемі дуже важливу роль відіграє оцінювання рівня загроз підприємства.

Безумовно, діяльність будь-якого підприємства в умовах війни повинна бути виваженою і враховувати численну кількість ризиків та непередбачуваних обставин. Аналіз фінансової стабільності суб'єктів підприємництва повинен будуватися на можливості формування «фінансових подушок безпеки», які дозволять швидко реагувати на непередбачувані ситуації, зокрема на можливу втрату майна, трудових та матеріальних ресурсів, на пошук альтернативних варіантів заробітку та можливість кооперацій з іншими учасниками ринку. Війна дозволила активувати абсолютно нові види діяльності, які дозволяють багатьом підприємствам не тільки вижити, але й закріпитися на ринку, а в майбутньому завоювати лідерські позиції. Саме тому ті підприємства, які в умовах війни постійно слідкують за зовнішніми викликами і відповідно до них налаштовують операційну діяльність, мають змогу вижити.

Відповідно до забезпечення концептуальних умов роботи суб'єктів підприємництва, необхідно налаштовувати фінансову систему, щоб вона могла підтримувати життєздатність бізнесу. Для цього необхідно сформувати принципово нові підходи до побудови політики ліквідності, фінансової незалежності, оборотності та рентабельності. В умовах воєнного стану багато підприємств зустрілися із проблемами ліквідності. На початку війни чимало керівників підприємств вилучили кошти із обороту з метою їх збереження. Як

результат – практично кожний суб'єкт підприємництва погіршило показники ліквідності, а період погашення короткострокової кредиторської заборгованості суттєво зріс. Орієнтовно через три місяці після початку війни, коли більшою мірою бізнес адаптувався до воєнних дій, активність підприємств була частково відновленою, однак це принципово змінило політику управління ліквідністю.

Говорячи про платіжні зобов'язання підприємства (для ПАТ «ЗСС» це є актуальним завданням), в першу чергу фінансова політика була орієнтована на акумулювання коштів для погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками, які стали основою для забезпечення логістики і, як наслідок, безперервних ділових процесів. Відсутність товарних кредитів та неможливість отримання доступних кредитів у банківських установах сформувало нові фінансові моделі, які передбачають роботу бізнесу за власні кошти. В таких умовах показники ліквідності стають найвищими і передбачають мінімізацію ризиків неплатоспроможності перед постачальниками. Інший напрям регулювання ліквідності орієнтується на виплату заборгованості з заробітної плати, з метою збереження трудових ресурсів, які забезпечують виробництво продукції та стабільність діяльності підприємства.

Практика показала, що в умовах війни населення, що не отримує належного фінансування, переміщується в інші регіони та країни, що дозволяє отримати нові джерела фінансових надходжень. В умовах, коли відбувається серйозний відтік кадрів, керівники підприємств зрозуміли, що утримати працівників на місцях можливо виключно за рахунок своєчасної оплати праці та демонстрації власної стійкої позиції на ринку. Кожний суб'єкт підприємництва, що працює в умовах війни зіткнувся із проблемою неможливості використання залучених коштів. Практика показала, що постачальники продукції готові працювати із покупцями тільки на умовах повного розрахунку за поставлений товар. Ті компанії, що будували свої бізнес-моделі на основі надання товарних кредитів, перебудували цю модель

таким чином, щоб гарантувати постачальникам повернення коштів відразу після отримання товарів (матеріалів чи сировини). Це логічний підхід в умовах війни, який передбачає зменшення фінансових ризиків як для постачальників, так і для покупців [55]. Для того, щоб вижити на ринку, численна кількість компаній були вимушені терміново розрахуватися за заборгованістю і забезпечувати наступні поставки товарів та ресурсів за рахунок власних джерел. Підприємство ПАТ «ЗСС» є великим промисловим підприємством, але і воно постраждало від порушення логістичних зв'язків, втрати ланцюгів постачання, падіння платоспроможності замовників тощо.

Варто зазначити, що не кожне підприємство має достатньо власних фінансових ресурсів, щоб відмовитися від використання залученого капіталу. Численна кількість компаній змінила модель фінансування за рахунок збільшення внутрішньої заборгованості, зокрема заборгованості за заробітною платою. Така модель перекриття зовнішньої заборгованості за рахунок внутрішньої також зустрілася із опором, оскільки в умовах воєнного стану персонал у випадку неотримання доходу, мігруватиме до інших країн. ПАТ «ЗСС» має фінансові можливості своєчасної виплати заробітної плати, але під час війни воно було вимушено залучати кредитні ресурси (див. табл. 3.1 – 3.3).

Показники фінансового стану в умовах війни для багатьох підприємств стають вищими нормативних, а структура капіталу характеризується практичною відсутністю заборгованості за розрахунками з постачальниками та за заробітною платою. Ті компанії, які не мають достатньої кількості власних фінансових ресурсів і не мають можливість покрити заборгованість перед постачальниками та персоналом, в подальшому не матимуть можливості працювати за установленими в докризовий період моделями. Через це численна кількість підприємств зупинили свою діяльність і суттєво погіршили показники фінансової стабільності, що спричиняє неплатоспроможність підприємства, а в подальшому можливе банкрутство.

Для того, щоб зрозуміти особливості аналізу фінансової стабільності підприємства в умовах воєнного стану, необхідно перш за все дослідити основні чинники, які впливають на зміну фінансової стійкості підприємства.

Необхідно зазначити, що всі підприємства на початку війни зменшили оборотність. Особливо це стосується промислового сектору. Основною характеристикою оборотності підприємств в умовах війни є нестабільність показника оборотності – він може коливатися в залежності від активності воєнних дій в тому чи іншому регіоні. Варто зазначити, що тільки ті підприємства, які утримуються на плаву в умовах кризової ситуації під час різкого зменшення обсягів продажу, і намагаються побудувати власний бізнес відповідно до зміни попиту на продукцію, мають змогу стрімко підняти обсяги збуту, зайнявши місця конкурентів, що закрилися або зупинили свою діяльність через війну. Підтримка показника оборотності на нормальному або прийнятному для підприємства рівні можлива тільки за умови організації гнучких каналів збуту. Підприємству важливо знайти альтернативні канали збуту, включаючи електронну комерцію, яка дозволяє розширити географію та суттєво збільшити оборотність [56]. Ті підприємства, які здатні налагодити поставки продукції першої необхідності в умовах війни, мають змогу вийти на нові ринки та завоювати нових покупців. Тому ПАТ «ЗСС» у більшості переорієнтував свою діяльність на внутрішній ринок збуту та зберіг обсяги виробництва на рівні 70% довоєнного періоду.

При аналізі показників оборотності активів, оборотних активів та запасів необхідно опиратися на довоєнний показник, відповідно до якого можна зробити висновок щодо ефективності діяльності підприємства. Якщо підприємство суттєво знижує обсяги збуту у порівнянні з довоєнним періодом, про ефективність діяльності свідчитиме показник рентабельності. Якщо підприємство в умовах зниження оборотності залишатиметься рентабельним або працюватиме на межі беззбитковості (чи навіть мінімальних збитків), така ситуація в умовах війни є допустимою. Якщо на фоні докризового показника обсяг оборотності зростає, це свідчить про

відкриття нових можливостей для підприємства, які потребують активації інвестиційної політики. Рентабельність є ключовим показником, на який потрібно опиратися при побудові фінансової моделі в умовах воєнного стану. Багато підприємств розуміють, що зупинка діяльності спричинить втрату ринку, який завойовувався впродовж багатьох років. Така ситуація для бізнесу є неприпустимою, а тому численна його кількість вирішили працювати тільки для забезпечення життєдіяльності підприємства. Життєдіяльність бізнесу в умовах війни передбачає можливість утримання штату та забезпечення платоспроможності за податками та постачальниками. Досить часто керівники підприємства відмовляються від прибутку на користь допомоги армії, а тому працюють практично на межі беззбитковості. Робота на межі рентабельності є прийнятною в умовах війни за умови збереження штату та забезпечення належного обсягу збуту для покриття обов'язкових зобов'язань.

Нами проведено коефіцієнтний аналіз роботи ПАТ «ЗСС» та застосовано рівні коефіцієнтів, які рекомендовано під час війни (див. табл. 2.12), з чого випливає, що питання зниження показника абсолютної ліквідності, низького рівня показників оборотності та від'ємне значення показників рентабельності – все це результати впливу внутрішніх та зовнішніх загроз. Підприємству необхідно поступово здійснювати формування готівкових резервів, передбачає суттєве збільшення показників абсолютної ліквідності. Ці кошти повинні допомогти підприємству відмовитися від товарних кредитів та своєчасно користуватися можливістю придбати товари (ресурси) за більш доступними цінами або інвестувати у розвиток.

Ще однією проблемою промислових підприємств в умовах війни є пошук фінансових ресурсів. Необхідно зазначити, що звертатися до банківських установ в умовах війни є недоречним, оскільки в період стрімкого зменшення вартості національної валюти на фоні війни, кредити є невигідними, тому ми вважаємо, що заходи державної підтримки бізнесу (див. п.3.2) є обов'язковою умовою для управління внутрішніми та

зовнішніми загрозами. Стан фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва має бути таким, щоб – по-перше, забезпечувалась ефективна діяльність підприємства, по-друге – захист його фінансових інтересів і по-третє – здатність зберігати свої фінансові можливості під впливом різного роду небезпек і загроз. Дивлячись під таким кутом зору на роль фінансових ресурсів підприємства, можна стверджувати, що вони виступають основною характеристикою його фінансового стану.

Великі підприємства (яким є ПАТ «ЗСС») мають певні переваги та недоліки порівняно із суб'єктами малого та середнього підприємництва. Так, наприклад, їх сукупний внесок в економіку є визначальним, продуктивність праці на великих підприємствах є вищою за середній рівень по Україні, вони становлять переважну частку промислових підприємств та забезпечують переважну частину експорту країни. Проте великі підприємства нерівномірно розподілені по території України. Часто такі підприємства використовують застарілі технології та обладнання, які характеризуються високою матеріалоємністю та енергоємністю, у результаті чого можуть негативно впливати на навколишнє природне середовище. Ми впевнені, що з боку держави необхідно створювати умови для залучення та підтримки інвестицій, особливо у продукцію з більшою доданою вартістю та капіталомісткістю, одночасно сприяючи інтернаціоналізації та нарощуванню потенціалу малого та середнього підприємництва. Разом із тим необхідно продовжити структурні реформи в таких напрямах: зміцнення верховенства права та прав власності; удосконалення антикорупційної і судової систем; упорядкування регуляторного середовища.

Отже, СУВЗЗ суб'єктів підприємництва являє собою впорядковану сукупність взаємопов'язаних елементів, які утворюють єдину функціональну цілісність, призначену для встановлення та підтримки оптимального рівня ефективності фінансово-господарської діяльності. Від злагодженості взаємодії елементів СУВЗЗ значною мірою залежать успішність і ефективність функціонування підприємства. У режимі стійкого

функціонування, суб'єкти підприємництва акцентують свою увагу на підтримці нормального ритму виробництва і збуту продукції, на запобіганні матеріального та фінансового збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування комп'ютерних баз даних, на протидії несумлінній конкуренції і кримінальним проявам. У той же час, на нашу думку, особливу увагу необхідно звернути на забезпечення достатньої ліквідності підприємств, недопущення їх банкрутства, підтримку позитивного рівня рентабельності тощо. У кризові періоди розвитку, повномасштабної війни в Україні найбільшою загрозою для підприємства є руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, науково-технічного і кадрового) як головного чинника життєдіяльності підприємств, їхніх можливостей. Результатом впливу внутрішніх та зовнішніх загроз може бути припинення фінансово-господарської діяльності підприємств, визнання їх банкрутами і, ймовірно, їх ліквідація. Тому, для мінімізації загроз необхідна ефективна система управління фінансами, яка здатна забезпечувати компроміс між інтересами розвитку підприємств, наявністю достатнього рівня грошових коштів і забезпеченням платоспроможності.

Висновки до розділу 3

Від якості управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві залежить його фінансовий стан та результати діяльності. Саме тому значну увагу необхідно приділяти аналізу цього складника оборотних активів. Більшість проблем, пов'язаних з управлінням дебіторською та кредиторською заборгованістю, погіршує показники ефективності підприємства, знижує його ліквідність та впливає на рентабельність, платоспроможність та оборотність, що є негативним фактором, особливо для підприємств, які працюють не лише на вітчизняному ринку. На жаль, незалежно від розміру підприємства у той чи інший момент кожне з них піддається впливу фінансової кризи та відчуває на собі її

наслідки. Для уникнення значних утрат, у тому числі зниження платоспроможності та ліквідності, керівництво підприємства повинно постійно вдосконалювати свою політику та впроваджувати принципово нові підходи стосовно управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

При активному сприянні держави, послабленню тиску, залученню інвестицій та отриманню грантів у країни є реальний шанс на майбутнє, адже саме бізнес тримає національну економіку і працює на її відновлення. Безліч підприємств прийняли ряд стратегічних заходів для забезпечення своєї діяльності. Зокрема, вони здійснили релокацію своїх об'єктів у безпечні регіони країни, адаптували свою продукцію та послуги під сучасні потреби, збільшили імпорт товарів та скористалися фінансовою підтримкою, отримавши кредитування на пільгових умовах. Відновлення діяльності підприємств в Україні є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу та залучення різних інструментів. Державна підтримка, залучення інвестицій, розвиток інфраструктури, професійна підготовка кадрів та міжнародна співпраця є ключовими факторами для успішного відновлення економіки та забезпечення сталого зростання. Лише за умови ефективного використання цих інструментів українські підприємства зможуть подолати наслідки воєнного стану та стати конкурентоспроможними на внутрішньому та зовнішніх ринках.

СУВЗЗ суб’єктів підприємництва являє собою впорядковану сукупність взаємопов’язаних елементів, які утворюють єдину функціональну цілісність, призначену для встановлення та підтримки оптимального рівня ефективності фінансово-господарської діяльності. Від злагодженості взаємодії елементів СУВЗЗ значною мірою залежать успішність і ефективність функціонування підприємства. У режимі стійкого функціонування, суб’єкти підприємництва акцентують свою увагу на підтримці нормального ритму виробництва і збуту продукції, на запобіганні матеріального та фінансового збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування комп’ютерних баз даних, на протидії несумлінній конкуренції і

кримінальним проявам. У той же час, на нашу думку, особливу увагу необхідно звернути на забезпечення достатньої ліквідності підприємств, недопущення їх банкрутства, підтримку позитивного рівня рентабельності тощо. У кризові періоди розвитку, повномасштабної війни в Україні найбільшою загрозою для підприємства є руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, науково-технічного і кадрового) як головного чинника життєдіяльності підприємств, їхніх можливостей. Результатом впливу внутрішніх та зовнішніх загроз може бути припинення фінансово-господарської діяльності підприємств, визнання їх банкрутами і, ймовірно, їх ліквідація. Тому, для мінімізації загроз необхідна ефективна система управління фінансами, яка здатна забезпечувати компроміс між інтересами розвитку підприємств, наявністю достатнього рівня грошових коштів і забезпеченням платоспроможності.

ВИСНОВКИ

Оборотні активи є основним ресурсним потенціалом діяльності підприємства. Проблема управління підприємствами в нестабільних ситуаціях є доречною й актуальною, оскільки саме за допомогою управління, як однієї із невід'ємних функцій будь якої системи має забезпечити збереження і розвиток цієї системи та вимагає адаптації кожного окремого підприємства до нового середовища і відповідно зміни, у зв'язку з цим, логіки і принципів його функціонування. Для цього необхідно проаналізувати, зміни яких структур допоможуть пристосуватися до вимог зовнішнього середовища. Одним із головних факторів виробничого підприємства є розробка плану оптимізації оборотних активів.

Фінансовий стан підприємств значною мірою залежить від ефективно організованої системи управління дебіторською заборгованістю. Адже її виникнення уникнути неможливо, а воно супроводжується ризиком неповернення, породжує втрату коштів у вигляді інфляції, на залучення банківського кредиту для забезпечення безперервної діяльності, на повернення заборгованості тощо. Для отримання своєчасної та об'єктивної інформації існує необхідність раціональної організації облікового відображення та аналізу дебіторської заборгованості, що є запорукою прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Одним із факторів, що гальмує розвиток підприємств, є недостатнє інформаційне забезпечення. Воно охоплює сукупність первинних і зведених даних, організацію збереження накопиченої інформації, способи її подання та методи перетворень. При цьому необхідно, щоби споживач отримував необхідну інформацію з мінімальними витратами на її підготовку. Проте нормативно рекомендовані форми бухгалтерського обліку не враховують специфіку дебіторської заборгованості, що зумовлене частою наявністю значної кількості контрагентів та різних термінів непогашення.

В умовах євроінтеграції та війни потребує вдосконалення систематизація підходів до управління дебіторською заборгованістю. Варто звернути увагу на питання розробки певного алгоритму управління дебіторською заборгованістю для вітчизняних підприємств. Ці та інші питання сьогодні потребують дослідження та як найшвидшого вирішення. Слід зазначити, що наявність дебіторської заборгованості пов'язана з пошуком компромісного рішення між ризиком та доходністю. Її оптимальний розмір визначається порівнянням доходів, які підприємство розраховує отримати при певному рівні інвестованих у дебіторську заборгованість коштів, з витратами, які воно буде нести для цього. Формалізовані процедури та моделі поведінки підприємства з існуючими та потенційними контрагентами щодо реалізації їм активів із відстроченням платежу та стягненням заборгованості за своєю суттю і є управлінням дебіторською заборгованістю підприємства, яка в свою чергу є складовою менеджменту підприємства. Відомо, що дебіторська заборгованість як елемент оборотних активів підприємства має динамічний характер та варіабельність. Її розмір та якість залежить від певної сукупності факто рів макро- та мікросередовища.

Результативне управління дебіторською заборгованістю дозволить охарактеризувати фінансове становище у сучасних реаліях і приймати важливі стратегічні рішення зі стабілізації стану на ринку та зниження витрат. Основна мета управління дебіторською заборгованістю – максимізація прибутку підприємства шляхом управління процесами формування та інкасації дебіторської заборгованості. Досягти цієї мети можна за допомогою правильної організації методики аналізу і впровадження ефективного механізму управління дебіторською заборгованістю підприємства, що дозволить приймати ефективні управлінські рішення щодо повернення боргів, спрогнозувати надходження коштів. Запропонований механізм містить складові, одночасна дія яких дозволить оптимізувати розмір дебіторської заборгованості, мінімізувати втрати через неповернення боргів та отримати стабільний прибуток в результаті досягнення цілей підприємства.

Структура даного механізму управління дебіторською заборгованістю свідчить про ефективну взаємодію всіх елементів та дозволить забезпечити фінансову стабільність підприємства. Результатом функціонування механізму управління дебіторською заборгованістю на підприємстві є отримання грошових коштів та мінімізація дебіторської заборгованості.

Підприємницький сектор є одним із основних джерел підтримки функціонування національної економіки в умовах війни. Він відповідає за забезпечення ринку та населення необхідними товарами та послугами, наповнює бюджети різних рівнів доходами у вигляді податкових платежів, створює робочі місця, забезпечує формування справедливих ринкових відносин у державі. Водночас руйнування підприємств та інфраструктури, порушення логістики, дефіцит електроенергії, скорочення пропозиції товарів та послуг, зростання виробничих витрат, значний рівень корупції, а також низька платоспроможність населення продовжують суттєво впливати на ведення та розвиток бізнесу під час війни.

Війна стала каталізатором трансформацій у мисленні бізнесменів, їхніх способах ведення справ, управління людьми та ресурсами. Підприємці опинилися в умовах, що вимагали швидких рішень і стратегічної гнучкості для виживання. Головні уроки, винесені бізнесом із цієї кризи, окреслюють нову реальність, у якій компанії готові не лише до адаптації власної бізнес-моделі до війни, але й до активної участі у подальшій відбудові держави.

ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» – підприємство з повним металургійним циклом, яке займає лідируючі місця по виробництву сталі в Україні, обсягам експорту, постачанням валюти, а також податковим відрахуванням. Діяльність підприємства пов’язана з виробництвом та збутом агломерату, чавуну, сталі та феросплавів, чорних та кольорових металів, металоконструкції, холодного та гарячого листового прокату з вуглецевих та нержавіючих сталей, гнутих профілей, труб, фітингів для труб зі сталі, жерсті, кисню, азоту, інертних газів, іншої виробничої металургійної продукції. Проектні потужності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» дозволяють

виробляти близько 6,3 млн тонн агломерату, 4,2 млн тонн чавуну, 4,07 млн тонн сталі, порядку 3,7 млн тонн гарячого прокату, і порядку 1,2 млн тонн холодного прокату. Основними споживачами продукції ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» є вітчизняні та закордонні виробники зварних труб, підприємства автомобільного, сільськогосподарського, транспортного машинобудування, виробники побутової техніки. На ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» впроваджується програма з підвищення ефективності та модернізації виробництва, зниження собівартості продукції та екологічної модернізації виробничих фондів. Пріоритетними завданнями ПАТ МК «Запоріжсталь» є випуск високоякісної продукції при забезпеченні безпечних умов праці персоналу, мінімізації впливів на навколишнє природне середовище, захист здоров'я населення, що проживає в Запорізькій області і підвищення енергоефективності.

Загальна сума експорту становить 23 798 291 тис. грн. Частка експорту в загальній сумі реалізації становить 50,7%. Основні ринки збуту підприємства: внутрішній ринок 51,20%; Європа 24,01%; Америка 9,36%. Основними клієнтами на внутрішньому ринку є: ТОВ «Метінвест СМЦ»; ТОВ «МД стейт»; ТОВ «ЮНГСТШ», ТОВ «ЗЛМЗ» та інші. Основними клієнтами на зовнішньому ринку є: *Metinvest International SA, Metinvest Polska Sp z o. o.* та інші.

В 2022 році через військову агресію російської федерації проти України, ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» вимушено скоротив свої виробничі потужності. З урахуванням реалій сьогодення – широкомасштабної агресії рф проти України, що позначилася на роботі бізнесу (руйнування промислових об'єктів, скорочення виробництва працюючих потужностей, складнощі з постачанням сировини та логістичних шляхів відвантаження готової продукції тощо), підприємства нажаль вимушені суттєво скоротити інвестиційні програми модернізації задля збереження трудових колективів та забезпечення роботою українців в надскладні часи війни. Через відсутність іноземних інвестицій, зростання витрат на сировину і

складнощі з відвантаженням готової продукції, що призвело до суттєвого скорочення прибутку, що вкладався у розвиток та реконструкцію, а також через безпосередню близькість до фронту бойових дій - на нашому підприємстві було прийняте надскладне рішення про тимчасове заморожування інвестиційних програм модернізації виробництва (адже комбінат «Запоріжсталь» – це одне із ключових підприємств, яке робить вагомий внесок в економіку України та завжди був лідером з модернізації і реконструкції виробництва). Ситуація ускладнювалась постійними ворожими атаками на енергетичну інфраструктуру України, що спровокувала нестабільну роботу енергосистеми України. Однак комбінат «Запоріжсталь» прикладав максимум зусиль для забезпечення роботи працюючих технологічних агрегатів спільно з відповідним газоочисним обладнанням, що стало можливим за рахунок вироблення електроенергії власної ТЕЦ підприємства.

Протягом надскладного 2022 року, комбінат «Запоріжсталь» вперше після другої світової війни отримав сумний досвід консервації обладнання та зупинки роботи підприємства. Проте висококваліфіковані спеціалісти комбінату забезпечили стабільну, безаварійну та безперебійну роботу підприємства, наразі працюючі технологічні та природоохоронні об'єкти комбінату працюють безперебійно, ефективно та надійно.

Фінансові результати діяльності ПАТ ЗМК «Запоріжсталь» значною мірою залежать від світових цін та попиту на сталь і металургійні вироби, залізну руду та вугілля, а ще й під час ведення бойових дій на території країни від логістичних спроможностей закуповувати необхідні для виготовлення продукції сировину та ресурси, продавати готову продукцію. На ціни металургійних виробів впливає безліч факторів, включаючи глобальні економічні умови, попит, світові виробничі потужності, коефіцієнт використання потужностей, витрати на сировину, обмінні курси валют та вдосконалення процесів виготовлення сталі.

Темп росту собівартості реалізованої продукції в 2022 році склав 72,5%, та випереджує темп росту чистого доходу від реалізованої продукції (53,9%), що свідчить про негативний вплив війни на спроможність ефективного управління витратами, що відносяться до собівартості. Це також свідчить про зниження обсягу власних фінансових ресурсів підприємства. У цьому ж році валовий прибуток знизився майже в 195 разів, порівняно з попереднім роком. В результаті підприємство в значних розмірах понесло збитки від операційної діяльності та чистого збитку. Нестабільність фінансових результатів свідчить про надскладні умови функціонування підприємства ПАТ «ЗСС», але керівництво докладає усіх можливих зусиль для підтримання підприємства у працездатному стані та збереження трудового колективу.

Протягом 2020 – 2022 рр. встановлено такі тенденції у складі, структурі та динаміці активів ПАТ «ЗСС» та їх складових елементів:

– майно характеризується стійкою структурою;

– вартість основних засобів суттєво не змінюється, зміни вартості пов’язані з амортизацією основних засобів і, можливо, з частковою консервацією в результаті неповного завантаження виробничих потужностей;

– оборотні активи більше як на 70% сформовані за рахунок дебіторської заборгованості, що викликає додаткові ризики втрати достатнього рівня платоспроможності;

– підприємство здійснює помірну політику формування запасів з метою більш ефективного використання грошових коштів.

Аналіз показників оборотності свідчить про такі тенденції:

– час обороту ДЗ коливається від 260 дн. у 2019 р. до 315 дн. у 2022 р., тобто період обороту дебіторської заборгованості наближається до позначки, що дорівнює фінансовий рік; такий тривалий термін обороту ДЗ негативно впливає на платоспроможність підприємства, в результаті показник абсолютної ліквідності значно нижче за рекомендований рівень, він прагне до нуля;

– час обороту запасів коливається у межах 71 дн. у 2019 р. та 46 дн. у 2022 р., тобто спостерігається прискорення оборотності запасів, що позитивно впливає на платоспроможність підприємства;

– час обороту кредиторської заборгованості у 2019 р. становить 254 дн., а у 2022 р. вже 239 дн., тобто залежність підприємства від короткострокових позикових коштів впродовж цих років практично не змінюється;

– слід відзначити, що порівнюючи час обороту ДЗ з часом обороту КЗ можемо констатувати, що наше підприємство ПАТ «ЗСС» знаходиться в гірших умовах з комерційного кредитування тому, що відтермінування платежів надається на більш тривалий термін, ніж термін, на який грошові кошти кредиторів залучаються у поточний господарський оборот;

– звідси випливає, що тривалість фінансового циклу у 2019 р. становила 71 дн., а у 2022 р. – 46 дн., що є прийнятним для підприємства;

– оборотність активів (капіталу) знаходиться на низькому рівні, так у 2019 р. вона дорівнює 0,7; у 2021 р. - 1,2; у 2022 р. - 0,64; спостерігається зниження ефективності використання активів (капіталу);

– показники рентабельності свідчать про збиткову діяльність, лише 2021 рік може вважатись ефективним з точки зору використання активів.

У підсумку слід зазначити, що підприємство потребує заходів з оптимізації політики управління дебіторською заборгованістю; заходи з державної підтримки стратегічного підприємства металургійної галузі, а також розробки заходів з відновлення економіки України у повоєнному періоді.

Від якості управління дебіторською та кредиторською заборгованістю на підприємстві залежить його фінансовий стан та результати діяльності. Саме тому значну увагу необхідно приділяти аналізу цього складника оборотних активів. Більшість проблем, пов’язаних з управлінням дебіторською та кредиторською заборгованістю, погіршує показники

ефективності підприємства, знижує його ліквідність та впливає на рентабельність, платоспроможність та оборотність, що є негативним фактором, особливо для підприємств, які працюють не лише на вітчизняному ринку. На жаль, незалежно від розміру підприємства у той чи інший момент кожне з них піддається впливу фінансової кризи та відчуває на собі її наслідки. Для уникнення значних утрат, у тому числі зниження платоспроможності та ліквідності, керівництво підприємства повинно постійно вдосконалювати свою політику та впроваджувати принципово нові підходи стосовно управління дебіторською та кредиторською заборгованістю.

При активному сприянні держави, послабленню тиску, залученню інвестицій та отриманню грантів у країни є реальний шанс на майбутнє, адже саме бізнес тримає національну економіку і працює на її відновлення. Безліч підприємств прийняли ряд стратегічних заходів для забезпечення своєї діяльності. Зокрема, вони здійснили релокацію своїх об'єктів у безпечні регіони країни, адаптували свою продукцію та послуги під сучасні потреби, збільшили імпорт товарів та скористалися фінансовою підтримкою, отримавши кредитування на пільгових умовах. Відновлення діяльності підприємств в Україні є складним і багатогранним процесом, що вимагає комплексного підходу та залучення різних інструментів. Державна підтримка, залучення інвестицій, розвиток інфраструктури, професійна підготовка кадрів та міжнародна співпраця є ключовими факторами для успішного відновлення економіки та забезпечення сталого зростання. Лише за умови ефективного використання цих інструментів українські підприємства зможуть подолати наслідки воєнного стану та стати конкурентоспроможними на внутрішньому та зовнішніх ринках.

СУВЗЗ суб’єктів підприємництва являє собою впорядковану сукупність взаємопов’язаних елементів, які утворюють єдину функціональну цілісність, призначену для встановлення та підтримки оптимального рівня ефективності фінансово-господарської діяльності. Від злагодженості взаємодії елементів СУВЗЗ значною мірою залежать успішність і ефективність функціонування

підприємства. У режимі стійкого функціонування, суб’єкти підприємництва акцентують свою увагу на підтримці нормального ритму виробництва і збуту продукції, на запобіганні матеріального та фінансового збитку, на недопущенні несанкціонованого доступу до службової інформації і руйнування комп’ютерних баз даних, на протидії несумлінній конкуренції і кримінальним проявам. У той же час, на нашу думку, особливу увагу необхідно звернути на забезпечення достатньої ліквідності підприємств, недопущення їх банкрутства, підтримку позитивного рівня рентабельності тощо. У кризові періоди розвитку, повномасштабної війни в Україні найбільшою загрозою для підприємства є руйнування його потенціалу (виробничого, технологічного, науково-технічного і кадрового) як головного чинника життєдіяльності підприємств, їхніх можливостей. Результатом впливу внутрішніх та зовнішніх загроз може бути припинення фінансово-господарської діяльності підприємств, визнання їх банкрутами і, ймовірно, їх ліквідація. Тому, для мінімізації загроз необхідна ефективна система управління фінансами, яка здатна забезпечувати компроміс між інтересами розвитку підприємств, наявністю достатнього рівня грошових коштів і забезпеченням платоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бровко Л.І. Оптимізація оборотних активів та їх вплив на діяльність підприємства. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf (дата звернення: 12.12.2024).

2. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: учебный курс / И.А. Бланк. – К.: Ника - Центр, 2001. – 528 с.

3. Голубко А.І. Управління оборотними активами підприємства [Електронний ресурс] / А.І. Голубко // Матеріали XLVII науковотехнічної конференції підроз ділів ВНТУ, Вінниця, 14 – 23 березня 2018 р. – 2018. – URL: https://confe rences.vntu.edu.ua/index.php/all fm/all fm 2018/ paper/view/4521 (дата звернення: 12.12.2024).

4. Національне положення (стандарт) бухгалтерсь кого обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства Фінансів України, затверджений 07.02.2003 р. № 73. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336 13#Text (дата звернення: 12.12.2024).

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» зі змінами і доповненнями від 20 жовтня 1999 року № 246. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z075199#Text (дата звернення: 12.12.2024).

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» зі змінами і доповнен нями від від 8 жовтня 1999 року № 247. URL: https://zakon.rada.gov.ua/ laws/show/z072599#Text (дата звернення: 12.12.2024).

7. Єпіфанова І.Ю. Фінансовий аналіз та звітність: практикум / І.Ю. Єпіфанова, В.В. Джеджула. – Вінниця: ВНТУ, 2017. – 143 с.

8. Насібова О.В. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/111.pdf (дата звернення: 24.01.2025).

9. Оптимізація ризик-менеджменту оборотного капіталу торговельного підприємства. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2022/67_2022/27.pdf (дата звернення: 23.12.2024).

10. Кубецька О.М. Управління оборотними активами підприємства в особливих умовах. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2022-8_0-pages-159_165.pdf (дата звернення: 15.01.2025).

11. Акімова Н.С., Топоркова О.В., Євлаш Т.О., Говоруха О.О. Облік та аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємств оптової торгівлі: монографія. Харків: ХДУХТ, 2016. 285 с.

12. Бардадим М.В. Облік та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2372/2293 (дата звернення: 12.01.2025).

13. Гнатюк А.А., Макух Т.О. Особливості управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємств в умовах воєнного стану. URL: http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/9493/9546 (дата звернення: 28.12.2024).

14. Грицай О.І., Станасюк Н.С. Управління дебіторською заборгованістю підприємства в контексті її обліково-аналітичного забезпечення. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/125.pdf (дата звернення: 07.01.2025).

15. Савченко А.М. Обліково-аналітичні засоби управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємства. URL: http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2024/77_2024/42.pdf (дата звернення: 12.12.2024).

16. Облік та фінансова звітність під час війни. URL: https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/ua/pdf/2022/12/yak-ekonomichna-nevyznachenist-vplyvaye-na-ochikuvani-kredytni-zbytky-za-torhovelnoyu-debitorskoyu-zaborhovanistyu.pdf (дата звернення: 15.01.2025).

17. Петричко М.М. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/13_ukr/112.pdf (дата звернення: 12.12.2024).

18. Рудика В.І., Чемчикаленко Р.А. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/88.pdf (дата звернення: 12.12.2024).

19. Хохлов М.П. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/10_ukr/70.pdf (дата звернення: 16.01.2025).

20. Лігоненко Л.О., Новікова Н.М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч. посіб. Київ: КНТЕУ, 2005. 275 с.

21. Білик М. Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. 2003. – № 12. – С. 24–36.

22. Бланк И. А. Управление активами / И. А. Бланк. – К.: «Ника-Центр», 2000. – 720 с.

23. Гуменюк М.М. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. URL: http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/273.pdf (дата звернення: 11.12.2024).

24. Про затвердження Методики визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв’язку із збройною агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності. Наказ Міністерства економіки України, Фонд державного майна України від 18.10.2022 № 3904/1223. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-22#Text (дата звернення: 12.12.2024).

25. Шуміло О.С. Ліквідність і платоспроможність підприємства та методи їх аналізу. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-4_0-pages-105_111.pdf (дата звернення: 10.11.2024).

26. Проскуріна Н. Аналіз фінансового стану та фінансових результатів як інструмент оцінки ефективності діяльності підприємства. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1761/1697 (дата звернення: 12.12.2024).

27. Аверіна М. Ю. Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства: шляхи покращення. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 9. С. 92–100.

28. Безбородова Т. В. Сутність та необхідність аналізу фінансового стану. Економіка. Управління. Інновації.2014. № 1 (11). С. 1–7.

29. Загородна О. М., Серединська В. М. Формування механізму діагностики фінансового стану підприємства. Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. С. 233–235.

30. Косарєва І. П., Хохлов М. П., Бірюкова В. В. Дослідження теоретичних основ фінансового стану підприємства. Інфраструктура ринку. 2018. № 19. С.101–106.

31. Лук'янова В. В., Лабунець О. О. Діагностика фінансового стану підприємства та шляхи його поліпшення. Приазовський економічний вісник. 2018. № 2 (07). С.66–69.

32. Юрій Е.О., Руснак Т.В. Шляхи покращення фінансового стану підприємства в сучасних умовах. Економіка і суспільство. 2018. № 16. С.560–565.

33. Юнацький М.О. Огляд сучасних методів прогнозування фінансового стану підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6232 (дата звернення: 24.12.2024).

34. Наказ Міністерства економіки України «Про внесення змін до Методичних рекомендацій щодо виявлення ознак неплатоспроможності

підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства» № 1361 від 26.10.2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1361665-10#Text (дата звернення 10.10.2024).

35. Тетяна Мельник. Український бізнес в умовах війни: сучасний стан, проблеми та шляхи їх вирішення. URL: https://is-journal.com/is/article/view/207/116 (дата звернення: 23.01.2025).

36. Інструменти підтримки бізнесу у воєнний час. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/instrumenty-pidtrymky-biznesu-u-voyennyy-chas-hruden-2024-r (дата звернення: 30.01.2025).

37. 4 головні тренди індустрії виробництва у 2024 році. URL: https://ontargit.com/ua/4-golovni-trendi-industriyi-virobnictva-u-2024-roci/ (дата звернення: 10.10.2024).

38. Фінансово-економічний стан промисловості у 2024 році. URL: https://thepage.ua/ua/economy/pidsumki-2024-roku-u-promislovosti (дата звернення: 28.12.2024).

39. Лега О.В. Аналіз фінансової стійкості вітчизняних підприємств в умовах невизначеності. URL: http://dees.iei.od.ua/index.php/journal/article/view/318/305 (дата звернення: 01.01.2025).

40. Офіційний сайт ПАТ ЗМК «Запоріжсталь». URL: http://www.zaporizhstal.com/ (дата звернення 20.10.2022).

41. ПАТ «Запоріжсталь». URL: https://gmk.center/ua/manufacturer/zaporizhstal/ (дата звернення 20.10.2024).

42. Публічне акціонерне товариство «Запоріжсталь». URL: http://rada.com.ua/ukr/catalog/8161/ (дата звернення 20.10.2024).

43. Річна звітність ПАТ «Запоріжсталь». URL: https://smida.gov.ua/db/feed/showform/bus_text/32820 (дата звернення 20.10.2024).

44. Костенко Ю.О., Короленко О.Б., Гузь М.М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1758 (дата звернення: 11.12.2024).

45. Інструменти підтримки бізнесу в період воєнного стану в Україні. Вересень 2023. URL: https://niss.gov.ua/ news/komentari-ekspertiv/instrumenty-pidtrymky-biznesu-v-period-voyennoho-stanu-v-ukrayini-veresen (дата звернення: 11.11.2024).

46. Український бізнес під час війни: реальна аналітика та перспективи на майбутнє у 2024 році. URL: https://fi nstream.ua/ukrayinskyj-biznes-pid-chas-vijny-analityka/ (дата звернення: 11.11.2024).

47. Повезнюк В. Де взяти гроші на розвиток бізнесу в Україні під час війни? URL: https://www.epravda.com.ua/ rus/columns/2024/03/19/711357/ (дата звернення: 12.11.2024).

48. Відновлення економіки на деокупованих територіях та підтримка вітчизняного виробника: Уряд удосконалив умови підтримки бізнесу за програмою «5-7-9». URL: https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=b754837a-806c-4206-92e6-2e9adce60882&title=VidnovlenniaEkonomiki (дата звернення: 12.12.2024).

49. Держава підтримує український бізнес, який виявив надзвичайну стійкість в умовах війни. URL: https://www.kmu.gov.ua/ (дата звернення: 15.11.2024).

50. Бізнесу. Міністерство економіки України. URL: https://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=43cabef1-978e-49d3-8bd0-5bda49e7eb72&tag=Biznesu&isSpecial=true)дата звернення: 15.11.2024).

51. Марусяк Н., Ратушняк Д., Кулько К. Роль прямих іноземних інвестицій в діяльності національних підприємств. Економіка та суспільство. 2022. Випуск 38. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-45.

52. Прямі іноземні інвестиції в Україну. Міністерство фінансів України. URL: https://index.minfi n.com.ua/ economy/fdi/ (дата звернення: 15.11.2024).

53. Бізнес продовжує позитивно оцінювати свою майбутню ділову активність. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/ua/news/all/biznes-prodovjuye-pozitivno-otsinyuvati-svoyu-maybutnyu-dilovu-aktivnist-rezultati-opituvannya-kerivnikiv-kompaniy-u-i-kvartali-2024-roku (дата звернення: 15.11.2024).

54. Ливч Д. Д. Нове обличчя українського підприємництва. Як війна вплинула на малий та середній бізнес у різних регіонах України? 29 серпня, 2022. URL: https://cutt.ly/QMr0mWO (дата звернення: 29.11.2024).

55. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. Економіка та суспільство. 2022. № 43. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-77.

56. Зюскін А. Цифровізація бізнес-процесів малого бізнесу як фактор зростання його конкурентоспроможності. Економіка і управління. 2022. № 28(5). С. 452–461.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

		КОДИ
	Дата (рік, місяць, число)	2021.01.01
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	за ЄДРПОУ	00191230
Територія ЗАВОДСЬКИЙ	за КОАТУУ	2310136600
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	за КВЕД	24.10

Середня кількість працівників 10452

Адреса, телефон Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008, УКРАЇНА, (061) 218-33-01

Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2020 р.

Форма № 1 Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	39438	42508
первісна вартість	1001	39438	42508
накопичена амортизація	1002	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1118934	1262847
Основні засоби	1010	24605308	24129630
первісна вартість	1011	24605308	24129630
знос	1012	0	0
Інвестиційна нерухомість	1015	6741	6741
первісна вартість інвестиційної нерухомості	*1016*	6741	6741
знос інвестиційної нерухомості	*1017*	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	*1021*	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	*1022*	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1038362	1038382
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	*1050*	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	*1060*	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	*1065*	0	0
Інші необоротні активи	1090	1804	1870
Усього за розділом I	**1095**	**26810587**	**26481978**

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4539175	4814500
Виробничі запаси	*1101*	1788302	1955916
Незавершене виробництво	*1102*	851962	792343
Готова продукція	*1103*	1897584	2066003
Товари	*1104*	1327	238
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	*1115*	0	0
Векселі одержані	*1120*	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8536090	8603858
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	1291376	982826
з бюджетом	1135	1018390	1164853
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	*1140*	872	42680
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунк	*1145*	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18375974	18757533
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	110580	157594
Готівка	*1166*	0	0
Рахунки в банках	*1167*	110566	157591
Витрати майбутніх періодів	1170	452495	526780
Частка перестраховика у страхових резервах	*1180*	0	0
у тому числі в: *резервах довгострокових зобов'язань*	*1181*	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	*1182*	0	0
резервах незароблених премій	*1183*	0	0
інших страхових резервах	*1184*	0	0
Інші оборотні активи	1190	253509	767542
Усього за розділом II	**1195**	**34578461**	**35818166**
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	**1200**	**265**	**265**
Баланс	**1300**	**61389313**	**62300409**

2020 SMA 00191230

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	12993190	12941174
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	*1411*	0	0
Накопичені курсові різниці	*1412*	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	15784394	13073182
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	*1435*	0	0
Усього за розділом I	**1495**	**29944704**	**27181476**
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1053644	432875
Пенсійні зобов'язання	*1505*	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	473235	363470
Інші довгострокові зобов'язання	1515	4505	28328
Довгострокові забезпечення	1520	2189785	2504142
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	*1521*	0	0
Цільове фінансування	1525	343	309
Благодійна допомога	*1526*	0	0
Страхові резерви	*1530*	0	0
у тому числі: *резерв довгострокових зобов'язань*	*1531*	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	*1532*	0	0
резерв незароблених премій	*1533*	0	0
інші страхові резерви	*1534*	0	0
Інвестиційні контракти	*1535*	0	0
Призовий фонд	*1540*	0	0
Резерв на виплату джек-поту	*1545*	0	0
Усього за розділом II	**1595**	**3721512**	**3329124**
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2632465	3482251
Векселі видані	*1605*	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	13516	4505
товари, роботи, послуги	1615	24014755	27106196
розрахунками з бюджетом	1620	86666	90038
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0
розрахунками зі страхування	1625	18552	19136
розрахунками з оплати праці	1630	103862	89340
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	*1635*	28448	9264
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	*1640*	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	*1645*	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	*1650*	0	0
Поточні забезпечення	1660	199365	269189
Доходи майбутніх періодів	1665	432	410
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	*1670*	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	611062	705506
Усього за розділом III	**1695**	**27723097**	**31789809**

1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	**1700**	0	0
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	***1800***	0	0
Баланс	**1900**	**61389313**	**62300409**

Примітки: (1)Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.
(2)Рядок 1190 Інші оборотні активи, в основному, представлений податковим кредитом з ПДВ, що підлягає декларуванню в наступних звітних періодах в сумі 720,208 тисяч гривень на 31 грудня 2020 р. (31 грудня 2019 р.: 207,607 тисяч гривень).
(3)Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 35,818,431 тисяча гривень на 31 грудня 2020 р. (31 грудня 2019 р.: 34,578,726 тисяч гривень).
(4)Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.
(5)Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 35,118,933 тисячі гривень на 31 грудня 2020 р. (31 грудня 2019 р.: 31,444,609 тисяч гривень).

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер Світлана Олегівна Ампілогова

	КОДИ
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	
Дата (рік, місяць, число)	2021.01.01
за ЄДРПОУ	00191230

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2020 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	45630637	46493395
Чисті зароблені страхові премії	*2010*	0	0
Премії підписані, валова сума	*2011*	0	0
Премії, передані у перестрахування	*2012*	0	0
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	*2013*	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	*2014*	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(43852136)	(48834211)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	*2070*	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	1778501	0
збиток	2095	(0)	(2340816)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	*2105*	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	*2110*	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	*2111*	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	*2112*	0	0
Інші операційні доходи	2120	175239	1684511
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2121*	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2122*	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	*2123*	0	0
Адміністративні витрати	2130	(539729)	(790656)
Витрати на збут	2150	(2536941)	(2590652)
Інші операційні витрати	2180	(2341241)	(397398)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	*2181*	(0)	(0)
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	*2182*	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	0
збиток	2195	(3464171)	(4435011)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	23633	802670
Інші доходи	2240	253618	30
Дохід від благодійної допомоги	*2241*	0	0
Фінансові витрати	2250	(1312700)	(597550)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(46)	(716186)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	*2275*	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	0
збиток	2295	(4499666)	(4946047)

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	821590	613245
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	**2350**	**0**	**0**
збиток	**2355**	**(3678076)**	**(4332802)**

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	1249410	4445899
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(133741)	(318513)
Інший сукупний дохід до оподаткування	**2450**	1115669	4127386
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(200821)	(742930)
Інший сукупний дохід після оподаткування	**2460**	914848	3384456
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	**2465**	**(2763228)**	**(948346)**

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	37837325	42859987
Витрати на оплату праці	2505	2919914	2924753
Відрахування на соціальні заходи	2510	619249	608862
Амортизація	2515	2494572	2015890
Інші операційні витрати	2520	5398987	4203425
Разом	**2550**	**49270047**	**52612917**

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(1,39)	(1,64)
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(1,39)	(1,64)
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки:

(1)Фінансовий результат від операційної діяльності слід розраховувати як суму рядків 2190, 2195, 2240 та 2270, що складає збиток в сумі 3,210,599 тисяч гривень у 2020 році (2019 р.: збиток в сумі 5,151,167 тисяч гривень).

(2)Інші витрати у 2019 році, в основному, включають в себе зменшення корисності необоротних активів в сумі 507,027 тисяч гривень (примітка 5).

(3)Інші фінансові доходи у 2019 році, в основному, включають в себе прибуток від курсових різниць в сумі 777,907 тисяч гривень.

(4)Інший сукупний дохід за 2020 і 2019 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до прибутку

або збитку.

(5)Збиток на акцію за 2020 рік, розрахований на основі консолідованого збитку, становить 1.19 гривень на акцію (2019 р.: збиток у розмірі 1.47 гривень на одну акцію) (примітка 10).

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер Світлана Олегівна Ампілогова

ДОДАТОК Б

			КОДИ
		Дата	31.12.2021
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	**за ЄДРПОУ**	00191230
Територія	Запорізька обл.	**за КАТОТТГ**	UA2306007001 0385728
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	**за КОПФГ**	230
Вид економічної діяльності	Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	**за КВЕД**	24.10

Середня кількість працівників: 10255
Адреса, телефон: 69008 м. Запоріжжя, Південне шосе, 72, (061) 218-33-01
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2021 р.
Форма №1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	42 508	28 761
первісна вартість	1001	42 508	75 144
накопичена амортизація	1002	(0)	(46 383)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 262 847	1 475 494
Основні засоби	1010	24 129 630	22 649 742
первісна вартість	1011	24 129 630	25 242 586
знос	1012	(0)	(2 592 844)
Інвестиційна нерухомість	1015	6 741	6 741
первісна вартість	1016	6 741	6 741
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1 038 382	1 038 362
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	1 870	2 178
Усього за розділом I	1095	26 481 978	25 201 278
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4 814 500	7 688 087
Виробничі запаси	1101	1 955 916	2 545 985
Незавершене виробництво	1102	792 343	1 184 287
Готова продукція	1103	2 066 003	3 957 815
Товари	1104	238	0
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8 603 858	19 508 885
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	982 826	957 321
з бюджетом	1135	1 164 853	1 728 573
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
з нарахованих доходів	1140	42 680	2 301 851
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	18 757 533	17 476 930
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	157 594	129 290
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	157 591	129 290
Витрати майбутніх періодів	1170	526 780	576 521
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов`язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	767 542	1 058 233
Усього за розділом II	1195	35 818 166	51 425 691
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	265	265
Баланс	1300	62 300 409	76 627 234

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660 920	660 920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	12 941 174	11 776 656
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0

Резервний капітал	1415	506 200	506 200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13 073 182	31 271 239
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	27 181 476	44 215 015
II. Довгострокові зобов`язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов`язання	1500	432 875	1 383 298
Пенсійні зобов`язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	363 470	0
Інші довгострокові зобов`язання	1515	28 328	16 101
Довгострокові забезпечення	1520	2 504 142	2 362 859
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	309	275
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3 329 124	3 762 533
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3 482 251	2 673 291
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	4 505	0
товари, роботи, послуги	1615	27 106 196	24 525 234
розрахунками з бюджетом	1620	90 038	422 935
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	335 159
розрахунками зі страхування	1625	19 136	18 232
розрахунками з оплати праці	1630	89 340	91 958
одержаними авансами	1635	9 264	6 317
розрахунками з учасниками	1640	13 974	13 974
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	269 189	215 732
Доходи майбутніх періодів	1665	410	454
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов`язання	1690	705 506	681 559
Усього за розділом III	1695	31 789 809	28 649 686
IV. Зобов`язання, пов`язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	62 300 409	76 627 234

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер Світлана Олегівна Ампілогова

			КОДИ
		Дата	31.12.2021
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	**за ЄДРПОУ**	00191230

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2021 рік
Форма №2
І. Фінансові результати

Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	86 968 733	45 630 637
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(64 536 759)	(43 852 136)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	22 431 974	1 778 501
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов`язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	2 977 967	175 239
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(563 713)	(539 729)
Витрати на збут	2150	(2 804 593)	(2 536 941)
Інші операційні витрати	2180	(269 447)	(2 341 241)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	21 772 188	0

прибуток			
збиток	2195	(0)	(3 464 171)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	154 120	23 633
Інші доходи	2240	14 510	253 618
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(558 953)	(1 312 700)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(1 190 423)	(46)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	20 191 442	0
збиток	2295	(0)	(4 499 666)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-3 382 284	821 590
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	16 809 158	0
збиток	2355	(0)	(3 678 076)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-52 660	1 249 410
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	326 295	-133 741
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	273 635	1 115 669
Податок на прибуток, пов`язаний з іншим сукупним доходом	2455	(49 254)	(200 821)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	224 381	914 848
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	17 033 539	-2 763 228

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	58 245 951	37 837 325
Витрати на оплату праці	2505	2 933 056	2 919 914
Відрахування на соціальні заходи	2510	629 506	619 249
Амортизація	2515	2 624 404	2 494 572
Інші операційні витрати	2520	3 741 595	5 398 987
Разом	2550	68 174 512	49 270 047

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код	За звітний	За аналогічний

	рядка	період	період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2 643 681 779	2 643 681 779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2 643 681 779	2 643 681 779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	6,358240	-1,391270
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	6,358240	-1,391270
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер Світлана Олегівна Ампілогова

ДОДАТОК В

			КОДИ
		Дата	31.12.2022
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	**за ЄДРПОУ**	00191230
Територія	Запорізька обл.	**за КАТОТТГ**	UA2306007001 0385728
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	**за КОПФГ**	230
Вид економічної діяльності	Виробництво чавуну, сталі та феросплавів	**за КВЕД**	24.10

Середня кількість працівників: 9305
Адреса, телефон: 69008 м. Запоріжжя, Південне шосе, 72, (061) 218-33-01
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):

за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку	
за міжнародними стандартами фінансової звітності	v

Баланс
(Звіт про фінансовий стан)
на 31.12.2022 р.
Форма №1

Код за ДКУД 1801001

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	28 761	3 671
первісна вартість	1001	75 144	76 086
накопичена амортизація	1002	(46 383)	(72 415)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1 475 494	1 196 159
Основні засоби	1010	22 649 742	21 042 229
первісна вартість	1011	25 242 586	25 713 975
знос	1012	(2 592 844)	(4 671 746)
Інвестиційна нерухомість	1015	6 741	6 741
первісна вартість	1016	6 741	6 741
знос	1017	(0)	(0)
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість	1021	0	0
накопичена амортизація	1022	(0)	(0)
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1 038 362	992 357
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0

Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	2 178	755
Усього за розділом I	1095	25 201 278	23 241 912
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	7 688 087	4 193 781
Виробничі запаси	1101	2 545 985	2 139 287
Незавершене виробництво	1102	1 184 287	605 348
Готова продукція	1103	3 957 815	1 421 387
Товари	1104	0	27 759
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити перестрахування	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	19 508 885	19 642 455
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	957 321	59 696
з бюджетом	1135	1 728 573	1 397 199
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	212 699
з нарахованих доходів	1140	2 301 851	1 725 044
із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	17 476 930	17 258 933
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	129 290	121 209
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	129 290	121 209
Витрати майбутніх періодів	1170	576 521	531 324
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов`язань	1181	0	0
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1 058 233	1 867 102
Усього за розділом II	1195	51 425 691	46 796 743
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	265	267
Баланс	1300	76 627 234	70 038 922

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660 920	660 920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	11 776 656	10 732 785
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0

Резервний капітал	1415	506 200	506 200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	31 271 239	28 471 882
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	44 215 015	40 371 787
II. Довгострокові зобов`язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов`язання	1500	1 383 298	695 449
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	0	0
Інші довгострокові зобов'язання	1515	16 101	0
Довгострокові забезпечення	1520	2 362 859	1 294 887
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	275	242
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов`язань	1531	0	0
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3 762 533	1 990 578
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2 673 291	1 959 213
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов`язаннями	1610	0	0
товари, роботи, послуги	1615	24 525 234	24 627 846
розрахунками з бюджетом	1620	422 935	123 799
у тому числі з податку на прибуток	1621	335 159	0
розрахунками зі страхування	1625	18 232	10 002
розрахунками з оплати праці	1630	91 958	58 755
одержаними авансами	1635	6 317	5 955
розрахунками з учасниками	1640	13 974	13 974
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	215 732	239 392
Доходи майбутніх періодів	1665	454	0
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов`язання	1690	681 559	637 611
Усього за розділом III	1695	28 649 686	27 676 547
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	10
Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	76 627 234	70 038 922

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер Світлана Олегівна Ампілогова

			КОДИ
		Дата	31.12.2022
Підприємство	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"	**за ЄДРПОУ**	00191230

Звіт про фінансові результати
(Звіт про сукупний дохід)
за 2022 рік
Форма №2
І. Фінансові результати

Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46 916 321	86 968 733
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, валова сума	2011	0	0
Премії, передані у перестрахування	2012	(0)	(0)
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	0	0
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(46 801 073)	(64 536 759)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	115 248	22 431 974
збиток	2095	(0)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов`язань	2105	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	0	0
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1 351 564	2 977 967
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(489 567)	(563 713)
Витрати на збут	2150	(2 160 225)	(2 804 593)
Інші операційні витрати	2180	(3 014 968)	(269 447)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	0	0
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	0	0
Фінансовий результат від операційної діяльності:	2190	0	21 772 188

прибуток			
збиток	2195	(4 197 948)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	16 681	154 120
Інші доходи	2240	2 914	14 510
Дохід від благодійної допомоги	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(1 526 205)	(558 953)
Втрати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(72 198)	(1 190 423)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	20 191 442
збиток	2295	(5 776 756)	(0)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	912 071	-3 382 284
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	0	16 809 158
збиток	2355	(4 864 685)	(0)

II. Сукупний дохід

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-7 353	-52 660
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Накопичені курсові різниці	2410	0	0
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	1 253 032	326 295
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	1 245 679	273 635
Податок на прибуток, пов`язаний з іншим сукупним доходом	2455	(224 222)	(49 254)
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	1 021 457	224 381
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	-3 843 228	17 033 539

III. Елементи операційних витрат

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	39 290 187	58 245 951
Витрати на оплату праці	2505	2 272 345	2 933 056
Відрахування на соціальні заходи	2510	487 912	629 506
Амортизація	2515	2 493 559	2 624 404
Інші операційні витрати	2520	5 256 462	3 741 595
Разом	2550	49 800 465	68 174 512

IV. Розрахунок показників прибутковості акцій

Назва статті	Код	За звітний	За аналогічний

	рядка	період	період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2 643 681 779	2 643 681 779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2 643 681 779	2 643 681 779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-1,840120	6,358240
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-1,840120	6,358240
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0,00	0,00

Керівник Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер Світлана Олегівна Ампілогова